

eo tempore furiosus potest contrahere, testari, adire hæreditatem & reliqua peragere, quæ homines sanæ mentis faciunt l. penult. C. de curatore furiosi l. furiosum C. qui testamenta facere possunt §. præterea. versiculo. Item furiosi inst. qui bus non est perm. facere. testam. capit. vlti. de successio. ab in testa. cap. indicas hermannum 3. quæst. 9 l. 13. tit. 1. part. 6. optime Roderi. Suarez allegatione 1. numer. 20. Cum autem dubitatur an tempore furoris, vel interualli dilucidi actus fuerit confectus ex qualitate ipsius estimandum erit, vt notat Milingerius Centuria 2. obseruatione 42. Viglius in d. §. præterea versiculo Item furiosi nume. 6. & vide Iass. in l. patre furioso nume. 5. & 6. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris Curci. Junior. consi. 151. numer. 7. Baptista Villalo. inter communes opiniones vers. furiosus, Grego. Lopez in l. 13. tit. 1. part. 6. glos. *mientras fuesse desmemoriado*. Alcía. de præsumptio. regu. 2. præsumptio 18.

Quæ vero de furioso dicta sunt, locum habent in mentecapto, quia illi comparatur lege si furiosi C. de nuptijs l. humanitatis C. de impube. & alijs substitutio. §. quæ ratione inst. de pupillari. l. vltim. §. 1. C. de curatore furiosi, & ibi Bald. Raphaël. Fulgosi. consi. 80. Iass. in l. furiosum colum. 2. C. qui testamenta, & in l. patre furioso num. 2. ff. de his, qui sunt sui. Octa

uius de Simoncellis in tracta. de decretis in præfatione numero. 73. 74.

Et qualiter a furioso mente captus differat, scribit optime Caldas. Pereira in l. si curatorem habens C. de in integrum restit. mino. verbo cum non ab similis. nume. 6. versiculo illud autem, curiose docte, & eleganter Aegidius Ramirez de Arellano Salmanticensis olim iuris ciuilibus publicus professor, & maximus Collegij D. Iacobo Zebedeo dicati vulgo Cōquensis alumnus antiquior nunc meritis Senator Regius in Pinciana Chancellaria in extemporali commentatione ad Iulium Paulum in l. 2. §. si a furioso ff. pro emptore in petitione perpetuæ cathedræ ff. noui nume. 21. vbi apposite, & copiose resoluit omnia, quæ in furiosis disposita sunt, in mente captis locum obtinere. crederem tamen eam resolutionem cessare in fatuo, vel substupido, qui vulgo *simple*, vel *bobo* appellatur. Nā & si is integrum intellectum, & iudicium non habeat. eum tamen habet, qui sufficiens est, vt valeant actus ab eo confecti. ex quo fatui testamentum esse validum tradiderunt Faber, & Aret. in d. §. præterea vers. Item furiosi, & ibi Doctissimus Vigli. nume. 3. Paulus de Castro in l. si frater. C. qui testam. facere possunt Decius. consi. 112. Iasson. in d. l. furiosum colum. 2. Corne. consi. 9. volum. 4. Grego. Lopez

Lopez. in l. 13. titu. 1. part. 6. glosa. *salido de memoria*, Nicolaus Boerius decissione 23. num. 79.

15. Quinimo statuta in furioso porrigenda esse ad eum, qui sauo amore saucius est, contendit Octavius de Simoncellis in d. præfatione nume. 75. scribens in alienatione, & contractu eius requiri decretum, quemadmodum in contractu furiosi, ex glos. quam appellat singularem, in §. vltim. in l. de succ. subla. Sed contradicit Emanuel Soarez in additio. ad Antoni. Gomez 2. tomo cap. 14. litera H. cuius sententiæ ipse libenter acquiesco, nam & si de vi, & potentia amoris multa scripserunt elegantissime Oratores, Historici, Poetæ prout ex nostris referunt Tiraque. de pœnis temperan. causa 4. Boerius d. decissione 23. numer. 75. & pluribus sequentibus, Menochi. de arbitrarijs casu 328. & quotidie in nobis experiamur mirabiles effectus eius: tamen amor, & amatoribus grauem iniuriam censeo irrogari ab ijs, qui amorem furorem, & amatores furiosos vocant. Etenim eloquentiæ, & sapientiæ author amor est, & amatores impulsu amoris concitati plurima ingenio plena conficiunt, ac de rebus difficillimis deliberant, & recta consilia prebent. Quod si imperator in §. illud in authentico quibus. moral. efficiuntur legitimi nihil esse amoris furore vehementius dixit magis pietatis, & miserationis er-

go dixesse credendus est. Valere ergo debent omnes actus facti ab amatoribus, nisi tanta eius vis occupauerit animum, ut omnem mentem abstulerit, quia tunc non tanquam ab amore, sed a vero furioso facti debent carere firmitatis robore.

16. Ebrius quoque non tenebitur ex censuali contractu a se celebrato, nec eius bona nexu pignoris aut hypothecæ deuincta manebunt. Quoniam, & si frequentiori calculo receptum fuerit, delictum ab ebrio perpetratum omnino non esse liberum a pœna, ut scripsere Andre. Tiraque. de pœnis temperandis causa. 6. Menochi. de arbitra. lib. 2. casu 326. Iulius Clarus lib. 5. sententia. §. vlti. quæst. 60. vers. Præterea quæro Placæ in Epitione delictorum causa. 30. nume. 2. Ideoque occidendo, vel mutilando effici irregularem tradiderint Cenzeli. & Cardin. quæst. 8. Imo. nume. 19. in Clem. si furiosus de homicidio. Villadie. de irregula. c. de percussore colu. 11. Syluest. verbo homici. 30. quæst. 4. Simon Malorus de irregulari. lib. 5. cap. 48. num. 11. tamen etiam magis placuisse videtur ut contractus, testamentum, vel quælibet alia dispositio facta pœrebriū sit inutilis ut asserunt Bal. & Feli. in cap. 1. de testi. eleganter Francis. de Ripa. in l. vlt. C. de reuocan. dona. num. 76. Barba. in capite. 2. de testa. numer. 15. Anto. Gomez in l.

Liber secundus

in l.3. Tauri num. 6. & 7. Gregori. Lopez in l.13. titul.1. part. 6. adeo ut contractus gestus ab ebrio non confirmetur iuramento, ut docuit glosa verbo ebrius in cap. vnusquisque 22. quæst. 4. quia iuramentum non supplet defectum consensus, & matrimonium contractum ab ebrio non valet secundum Henrri. in capit. dilectus de sponsali. & tradunt Soci. consi. 47. volumi. 3. Decius consi. 112. quod verum est, quando ebrietas magna esset. Nam si modica sit e contrario valebunt omnia facta per ebrium. Nunc autem videamus, an prodigus censualempossit contractum peragere, & quidem illedicitur prodigus. qui nec finem, nec tempus habet expensarum, sed omnia bona dilacerando, & dissipando profundit l.1. ff. de curatore furiosi l.5. titulo. 11. part. 5. & docent Iasson. in l.15. cui bonis num. 2. ff. de verbo. obligatio. Caldas Pereira in l.11. curatorem habens. C. de in integrum restitu. mino. verbo cum non ab similis nume. 4. & facit, quod de filio prodigo scribitur Lucæ. 15. capite. quod dilapidauit substantiam suam viuendo luxuriose. Ex quo a maioribus nostris frequentissime obseruatum est cum agitur de interdicensa prodigo bonorum administratione, & ei dando curatore testem deponentem debere rationem reddere, quod illum videt quotidie perdere bona sua, & ultra substan-

tiam, etcitra necessitatem expendere: quod docuit Bal. in l. vbi ad huc. C. de iure docium. Angel. in authentico, ut determinatus sit numerus clericorum §. cum vero Alexan. consi. 147. nume. 16. volumi. 7. Iasson. consi. 2. colum. 3. volumi. 1. & consili. 85. volumine. 2. quos refert, & sequitur Carolus Molinæ. in additioni. ad Decium in l. furiosi litera. B. ff. de regu. iuris vbi idem Decius nume. 3. Grego. Lopez in d. l. 5. titul. 11. part. 5. glo. 2. Huic autem interdicitur bonorum administratio, & curator datur: quod originem habuit ex antiqua. l. 12. tabularum, ut scripsit Vlpia. in l. 1. ff. de curatori furiosi & Iustina. in §. furiosi inst. de curato. & antiquas leges 12. tabularum refert Pardulphus Praterius iniuris prudentia veteri ad leges 12. tabularum l. 27. & 28. Idemque docet text. iure nostro Hispano in l. 13. titul. 16. part. 6. ergo si prodigus ante bonorum administrationem interdicitam censualem contractum celebrauerit, contractus valebit: quoniam gesta a prodigo ante bonorum administrationem interdicitam valent. lege. 15. cui lege. ff. de testamentis vbi Aretinus Ferretus Rogerius, & Cuiacius. l. Iulianus in principio ff. de curatore furiosi l. patri pro filio in fine principij, & l. 3. §. nec non ff. de in rem verso, latissime iuris Cæsarei professores in l. 15. cui bonis 6. ff. de verbo obligati. vbi ex nouioribus eleganter Ripa,

Ripa, Cuiacius, Donellus, Corraſius extendentes ad prodigum notorium, & manifeſtum d.l. 5. titu. 11. part. 5. quod ſi ex contractu lædatur non dubium eſt, quin illi, ſicut minori laſo, concedenda ſit in integrum reſtitutio ex gloſ. verbo. interdicti. in l. patri pro filio ff. de mino. Dyn. Bart. Ange. Paul. & Cumanus in l. Marcellus ff. de fideiuſſoribus. Alexan. & Iacobi. in l. ſi curatorem habens. C. de in integrum reſtitutio. mino. vbi Pereira, verbo cum non abſimilis, profitetur eſſe communem ſententiam numero. 3. Ripa in d. l. is cui bonis nume. 36. Antoni. Gomez 2. tomo. cap. 14. poſt num. 30. poſt interdictam vero adminiſtrationem bonorum, & datum curatorem ſi prodigus abſque curatore cenſum celebrauerit, nec quidem ex eo contractu naturaliter tenebitur d. l. is cui bonis, & d. l. 5. titulo. 11. part. 5. Etiam ſi adiecerit iuramentum, ex his, quæ congerit Pereira, vbi ſupra nume. 24. Ioann. Gutierrez de iura. 1. p. cap. 32. nume. 6. valebit autem contractus, ſi a curatore in rem prodigi conſectus fuerit, alias reſtitutionis beneficio reſcindetur, quia cenſetur iure minoris d. l. ſi curatorem habens, Gutierrez d. cap. 32. num. 4. Et quæ de prodigo dicta ſunt, extendi ab interpretibus ſolent ad mulierem viuente luxurioſe, cui bonis interdicti poſſe reſpondit. I. C. Paulus in l. & mulieri 15. ff. de

curatore furioſi. Qua rem eretici bonorum adminiſtrationem auferri poſſe, ac curatorem dari tradidere plures, quorum ſententiam eſſe communem profitentur Pinel. in l. 4. C. de bonis maternis numer. 24. Baeza de decima tutori Hiſpanico iure præſtanda. cap. 14. nume. 2. ſed eam receptam authorum traditionem non probari ex Pauli reſponſo in d. l. & mulieri. poſt Pinelum, & alios contendit Caldas Pereira. d. verbo cum non abſimilis num. 16. cenſet enim Paulum loqui de muliere non libidinosa, aut luxurioſa, ſed de ea, quæ ſplendide & prodigaliter viuit. Verbum namque luxuria paſſim uſurpari ſolet pro ex ceſſu, prodigalitate, omnique ſuperfluitate & nimia profuſione ſumptuoſo reque cibi, ac veſtitus, aliarumque rerum immoderato uſu. Cuius rei ex varijs authoribus pluſima, & optima ſelegit teſtimonia Caldas Pereira. Quæ interpretatio licet ad reſponſum Pauli defendi valeat probabiliter, tamen communem ſententiam optimis rationibus conſiſtere negari non poteſt. Illas autem referunt authores ſuperius laudati, & Palacios Rubios in repetitione cap. per veſtras de dona. inter vir. & vxor. 3. notab. 5. 21. num. 23.

De mutuo vero, & ſurdo res eſt indiſtincta. Quoniam glo. in l. ſi id quod 5. mutus ff. de donatio. ſcribit mutum, & ſurdum, a natura non poſſe

Liber secundus

posse de nare inter viuos, & sequi
 20 tur ibi impliciter Bart. Ludo. Ro-
 ma. & Rapha. Cuma. lat. in l. dis-
 cretis num. 2. C. qui testamenta fa-
 cere possunt. sed nihilominus con-
 trarium asseuerandum est. Quo-
 niam magis est vt contractus ge-
 stus a mutuo & furdo a natura va-
 leat: ideo matrimonium contrahe-
 re potest. cap. cum apud desponsa-
 li. l. mutus 76. ff. de iure dotium, di-
 cit communem preposi. in d. cap.
 cum apud num. 5. & magis pro-
 bant Alexan. nume. 10. Ripa. 1. Ga-
 liaula. 59. in l. 1. ff. de verbo. obliga.
 Caldas Pereira. d. verbo cum non
 ab similibus num. 59. & 65. Dominus
 Ferdinan. a Mendoza lib. 2. dispu.
 cap. 6. Hoc autem de eo muto, &
 furdo a natura est intelligendum
 qui intellectum habet: nam si ca-
 reat intellectu, inutilem esse actum
 ab eo factum cerni, & indubitati-
 iuris est. Quando autem dicatur
 habere intellectum arbitrio iudi-
 cis relinquitur, vt scribit Paul. Pa-
 risius consi. 73. volum. 4. asserens
 iudicem in hoc esse debere cau-
 tum, & circumspectum valde.
 Non tamen requiritur tam ex-
 actus, & perfectus consensus, & iu-
 dicium, quam in quolibet alio, qui
 mutus non est, vnde sufficit qua-
 lem qualem intellectum habere,
 vt notat Decius in l. humanitatis
 num. 1. C. de impube, & alijs sub-
 stitutio. & in cap. pastoralis. num.
 3. de ludi. & consi. 112. numero. 1.
 igitur mutus, & furdus a natura

si qualem qualem intellectum ha-
 beat, censualem poterit contra-
 ctum celebrare.

Sed quid statuendum erit de filio
 familias? & quidem si Castrense,
 vel quasi Castrense peculium ha-
 beat, recte poterit contrahere, quia
 tunc loco patris familias est usque
 ad quantitatem Castrensis, vel
 quasi Castrensis peculij l. 2. C. ad
 21 Macedoni. l. 2. & 3. C. de Cal-
 trensi peculio. lib. 12. l. 1. §. nec Cas-
 trense ff. de collatione bonorum
 l. vlti. C. de inofficioso testamen-
 to. Rolan. a Valle consi. 54. nume.
 8. volum. 3. Corradi. lib. 2. Miscella.
 cap. 4. nume. 3. quod si Castrense,
 vel quasi Castrense peculium non
 habeat videtur esse citra omnem
 difficultatem, & controuersiam,
 quod non possit. Nam in bonis
 profectiis cum pleno iure spectent
 ad patrem in principio inst. per-
 quas personas nobis acquiritur. l.
 cum oportet. 6. C. de bonis, quæ li-
 beris, non poterit censum impone-
 re: quia in re aliena non cadit ius
 pignoris, neque hypothecæ. l. si
 rema lienam 9. l. aliena res 20. l.
 rem alienam 41. ff. de pignorati.
 actione. l. quæ prædium, & l. vlti.
 C. si aliena res pignori data sit: nec
 in aduentitijs, quia cum in illis pater
 habeat usum fructum. l. 1. C. de bo-
 nis maternis l. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. C. de
 bonis, quæ liberis. d. principio inst.
 per quas personas nobis acquiri-
 tur, in præiudicium paterni viu-
 ctus non poterit illa redditus an-
 nui

nui prestationi subijcere l. vlti. §. filius autem. C. de bonis, quæ liberis. Nihilominus tamen reperiri potest species, in qua filius familias in aduentitijs recte possit ius annui redditus imponere: scilicet cum in illis pater non habet vsum fructum. Quod in multis causis contingit. authentica excipitur eū duabus sequentibus C. de bonis quæ liberis, vbi glola. & DD. referunt alios casus, & ratio est, quia tunc filius familias liberam facultatem habet distrahendi ea bona. authentica. vt liceat matri, & auri in fine principij l. vlti. §. filijs autem C. de bonis, quæ liberis, & testatur esse commune placitum doctorum Aymon Craueta consi. 84. nume. 9. & consi. 92. nume. 1. & 2. Julius Clarus in §. donatio. quaest. 6. nume. 2. Couarru. in Rubri. de testam. 3. p. numer. 9. Rube. consi. 25. nume. 4. Cepha. consi. 55. num. 14. volum. 1. Ascani. Clemens de patria potesta. effect. 10. num. 11. & 15.

Quinimo, & si nulla bona habeat filius familias, videtur dicendum posse obligari ex contractu censuali: nam in sola persona seclusa extrauaganti constitutione Pij Quinti de forma creandi census posse consistere ius annui redditus superius defendi latissime: At filij familias persona ex quocunque contractu excepto mutuo teneatur efficaciter l. tam ex contractibus ff. de iudicijs l. filius fami-

lias la segunda ff. de actio, & obligatio. l. quoties ff. de noxali. Antoni. Gomez 2. tomo cap. 1. nume. 2. & Corrafi lib. 4. Miscellane. cap. 3. numero. 3. Borgninus, Cavalca. decisio. Finazinen. 31. numero. 11. verum altius re ipsa libra existimo verius esse, vt & si innuda, solaque persona possit censualis contractus sustineri, ex illo filius familias minime teneatur. Quoniam census est contractus odiosus, & suspitione plenus magnamque cum mutuo similitudinem habens, in eoque locum obtinere videntur omnes rationes quibus sancitum est, filium familias ex mutuo efficaciter non teneri, & licet in odiosis extensio non fiat, regula odia. de regul. iuris lib. 6. tamen vbicumque odium est rationabile, prout in proposito, ex identitate rationis admititur, vt resoluit doctissimus Aymon Craueta de antiquitate temporum 4. part. in principio nume. 157. & 158. & 159. Quæ extensio mutui ad censum procedit queque in iudicio animæ, si crebrius doctorum sententiæ standum est. Magis enim placuisse videtur, vt nec inferocoscientiæ filius familias ex mutuo teneatur vt scripsere Innocen. Antoni. & Panormi. in cap. quia plerique de immunitate Ecclesiarum & sequuntur lassi. in §. actiones num. 34. inst. de actio. Adria quot lib. 6. vers. 1. infertur Antoni. Gomez 2. tomo c. 6. num. 3. & in l. 3.

Tauri.

Tauri num. 124. Ioannes Gutierrez in authentica sacramenta puberum. C. si aduersus venditionem num. 83. Grego. Lopez in l. 4. glo. *no es tenido* titu. 1. part. 5. sed ipse cum relegerem text. in d. ca. quia plerique sequutus Fortuni. in l. veluti colum. 8. ff. de iustitia, & iure, & Didacum de Couarru. in capit. quamuis pactum de pactis lib. 6. 2. part. 5. 3. num. 4. contrarium probaui, vt filius familias ex mutuo in conscientia teneatur. Nam eo casu in pœnam lex civilis solum de negat creditori actionem, non tamen ipsum debito priuat, nec liberat ipsum debitorem a re alieno. Ideoque debitor in iudicio animæ nullam securitatem nanciscitur. Aliud enim est, quod lex in odium, & pœnam creditoris ab actione iudiciali tantum liberet debitorem ipsum: Quia tunc nihilo minus tenetur in foro interiori debitam pecuniam soluere: quoniâ lex noluit exonerare debitorem, licet actionem negauerit creditori in pœnam: Aliud est, quod lex in pœnam creditoris debitorem velit exonerare a debito: quia tunc autoritate legis humanæ in animæ iudicio debitor liber est, nec tenetur quidpiam creditori persolvere. Quapropter cum lex nihil aliud fecerit, quâ creditori mutuantis filio familias denegare actionem, adhuc in conscientia ad eius redditionem filius familias manet obligatus. Ex quo magis est,

vt si filius familias in sua sola, nudaque persona censum constituerit, ad eius continuationem incôscientia teneatur.

22. Seruus quoque adscribitur his personis, quibus interdictum est hunc contractum celebrare. Quoniam in illum non cadit civilis obligatio l. quod attinet l. seruitutem. l. in personam. ff. de regul. iuris. l. serui. ff. de actioni. & obligatio. l. nec seruus. ff. de peculio. l. quoties in fine ff. si quis cautionibus. Constanti. Harmenopu. in epitome iurisciuilis lib. 1. tit. 24. in principio. Nicola. Bello in principi. inst. de obligatio. num. 23. & in §. in omnibus nu. 15. & 16. inst. de iussu. Antoni. Gomez 2. tomo. c. 1. nu. 3. Vaconi. á Vacuna lib. 1. de declarationum iuris ciuilis declaratione 18. Huic etiâ num. accedit religiosus, quia nec habet nolle, nec velle. ca. 2. de testam. lib. 6. mulier denique cōiugata ad redditus annui continuatione absque mariti licentia, & consensu non poterit se obligare ex l. 55. Tauri, & l. 2. tit. 3. lib. 5. nouæ compila. quibus statutum est, vt mulier coniugata sine licentia mariti non possit contrahere. Idque obtinuit etiam apud Burgundos, vt constat ex his, quæ scribit Cassaneus in consuetudini. Burgundiæ, Rubri. 4. §. 1. & apud Biturices ex his, quæ notat Nicalus Boerius in consuetudini. Bituricen titulo de consuetudi. iuris stat. personarum. §. 4. & apud Picto-

Pictones ex his, quæ congeret Andreas Tiraqu. l. connubiali. 16. gloss. 4. Adeo, vt si contractui adiecerit iuramentum, vires non obtineat contractus ipse. Quemadmodum obseruant Castillo gloss. vlti. Palacios Rub. num. 18. Antouii. Gomez. num. 8. Gomez Arias. 84. in dict. l. 55. Tauri. Couar. in. 4. 2. par. cap. 7. §. 1. num. 3. Menchaca de successio. creatio. §. 30. num. 56. Auendaño in dictionario verbo *otorgamiento*, prope finem. Ioannes Gutierrez de iuram. confir. i. p. cap. 1. num. 34. Matienço in l. 2. tit. 3. lib. 5. nouæ compil. gloss. i. num. 18. vbi testatur hanc esse communem, & receptam sententiam: licet Burgos de Paz cō filio. 2. num. 97. contrarium tenuerit. Quia cum ob mariti præiudicium mulier coniugata nō possit contrahere absque licentia mariti & iuramentum vergens in præiudicium tertij non obliget. capi. cum contingat de iure iur. ca. quanuis pactum de pactis, lib. 6. cap. si diligenti de foro competent. plane conuincitur, contractum à muliere coniugata confectum sine coniugis licentia non posse confirmari iuramento. Et quod magis est, nec ad redditus mulier tenebitur in conscientia. Quoniam authoribus nostris frequentius placuisse video, contractum vxoris non interueniente licentia viri esse

quoque nullum in conscientia foro, prout resoluunt copiose, & eleganter Antoni. Gomez in. l. 3. Tauri. n. 124. Couar. in reg. peccatum 2. p. §. 3. n. 10. Méchaca, lib. 1. controuersia vsufrequentu, ca. 10. n. 19. Ioannes Gutierrez, d. c. 1 n. 42. Quinimo, nec soluto matrimonio poterit compelli, quia cōtractus est ipso iure nullus ex defectu potestatis forme, & solennitatis, vt aduersus Andre. Tira. scribit Gaspar Baeza in tract. de non meliorandis filiabus ratione dotis, c. 11. nu. 68. & pluribus sequentibus, cuius sententiam asserit esse veriore Matienço. d. gloss. 1. num. 11. Sunt autē causæ variae in quibus ad redditus annui continuatione, & præstatio nē cogi poterit mulier cōiugata quæ sine licentia viri se ad cēsum obligauit, & in primis si lōgo, & diuturno tēpore redditū a muliere creditor percepisset, cōtractus impugnari nō posset ob defectū licentiæ. etenim ex diutina possessione, & ex longo tēpore præsumitur licentia. Roderi. Suar. in. l. 13. tit. 20. l. 3. fōri. q. 1. Palac. Rub. in. l. 57 Tauri. n. 3. Ioan. Gutierrez d. c. 1. n. 45. improbens contrariā sententiā Auendanij in dictionario verbo *otorgamiento*. Idq; generale est, vt ex tēporis diuturnitate solēnitas extrinseca præsumatur, vt copiose resoluit Aymon Crauetta in pulchro tractatu de antiquita. tēporum, 3. p. in principio

V

pio

Liber secundus

pio. & consil. 317. num. 2. & commune placitum efatur Curcius iunior consil. 130. num. 4. Boeri. deciss. 281. num. 15. Antoni. Gabriel libr. 1. communi opinionū tit. de pręsumptio. con. 1. num. 3. & sequentibus, & n. 61. Octauia. decilio. Pedemontana. 173. Anton. Gama. decissione Lusitana, 48. num. 3. & deci. 83. num. 2. Masc. de proba. con. 75. n. 14. volumine primo. Scientiam autem, & patientiam mariti oportere interuenire, vt ex temporis diuturnitate licentia pręsumatur dicendū est ex his, quę notat Alexan. consil. 9. volu. 3. & consil. 17. volu. 4. Mathe. de afflictis decif. Neapolita. 107. Aymon Crauet. in, d. principio, num. 18. Rolan. a valle consil. 2. num. 127. volu. 1. Deci. consil. 409. num. 13. Octania. d. deciss. 173. num. 5. Sed n. h. lominus Auendannij sententiā ipse magis probo nec possum non condemnare liberrimum Ioannis Matienço in d. l. 2. glos. 1. num. 12. iudicium de Auendannio imponentis illi quod soleat in plurimum corticem legis inspicere, & non spiritum, seu animam illius. debuisset enim Ioā. Matienço maturum iudicium Auendannij, eruditionem plurimam, longam experientiam in causis forensibus tractandis suspicere: nec hanc illi immerito notam impingere. Quod autem ex temporis diuturnitate licen-

tia mariti non debeat pręsumi apparet ex eo, quod in pręiudicium tertij solemnitas extrinseca nunquam pręsumitur Alex. consil. 6. n. 67. volu. 1. & consil. 76. n. 13. volu. 3. Cepha. consil. 441. n. 72. & sequentibus, vol. 3. Plotus cōfilio, 13. num. 20. lib. 1. Menocchi. consil. 1. sub numer. 79. in fine & num. 80. volu. 1. Crotus, consilio, 399. n. 34. volu. 3. Curcius iunior consil. 312. n. 49. Marcus Antoni. Natta consil. 162. num. 29. Octauianus, d. decissione, 173. num. 3. Borgninus, Caualcanus decissione Fiuizanensi, 45. num. 11. & 12. & decissione, 46. num. 17. Quare cum ex contractu inito ab vxore necessario pręiudicium inferatur marito, plane fit consequens non esse pręsumendū licentiā interuenisse, saltem quatenus ipsi pōtmarito cōtractus nocere. Præterea si mulier cōiugata marito sciente, & consentiente officium, vel negotiationem aliquā tractet, & ad censum pecuniā acceperit, vt conuertat illā in vsus necessarios officio vel negotiatio ni, valere contractū dicendū est, quanuis licentiā mariti non intercesserit. Nā semel, ac maritus passus est suā coniugē officium, vel negotiationē aliquā tractare illi consensum, & licentiā præstitisse videtur ad gerēda ea, quę vtilia, quęve necessaria sint, l. 1. §. magistru, 2. ver. cæterū ibi si scit & passus est eū in nane magisterio fungi ipse

se cum imposuisse videtur, ff. de exercitoria, l. cuicumque versic. Idem labeo ait, ff. de instito. l. 1. ff. de tributo, l. quam Tuberonis versic. sunt quidem, ff. de peculio, et ita in specie obseruant Roderi. Xuarez in d. l. 13. versic. 3. limita. Gomez Arias, num. 21. 22. & 23. Antoni. Gomez in, l. 56. tauri, num. 7. Matienço in l. 3. titulo 3. lib. 5. nouæ compila. gloss. prima, num. 9. ex quo apparet falsam esse Didaci del Castillo, in l. 58. Tauri. gloss. ult. & Auendani. d. verbo, *et orgamiento* sententiam existimatum oportere, vt mariti consensus, & licentia sit expressa. Etenim solus consensus tacitus sufficit vt late comprobatur Matienço, d. gloss. 1. fere per totam, & in l. 2. gloss. 1. num. 12. d. tit. 3.

Denique si contractus vxori fuerit utilis, valebit, quanuis sine licentia mariti fuerit celebratus Roderi. Xuarez in d. l. 13. limita. 4. Pala. Rub. in Rubri. de donatio. inter. §. 68. num. 7. Tiraquel. in l. connu. gloss. 8. quæst. 10. numer. 85. Gomez Arias, num. 12. 13. & 14. & Antoni. Gomez, numer. 2. in l. 55. Tauri. Ioann. Matienço in l. 2. tit. 3. lib. 5. nouæ cõpi. gloss. 1. numer. 14. vbicunque enim fauore alicuius personæ consideratur in actu solemnitas, illa deficiente actus valet, si personæ illi utilis sit, l. nõ ideo minus C. de procuratoribus, l. nec tuto

ris, C. de contrah. & commit. stipulatio, l. 1. ff. ne quid in loco publico, l. si filius, ff. de ritu nuptia. Pinel. in l. 1. C. de bonis mater, 3. p. n. 30. & sequentibus, Tiraq. dic. gloss. 8. n. 62. Ideoque ab Ecclesia, vel minore contractus sine debita solemnitate celebratus valet, si in Ecclesia, vel minoris utilitatem cõfectus est, prout late resoluit Tiraque. d. n. 92. Corsetus in sing. verbo Pupilus, Ancharra. consilio. 15. & consil. 197. Soci. consil. 15. col. 7. versic. tamẽ communis, vol. 1. Iass. in, §. actio num, num. 44. inst. de actio per tex. in l. cum hi, §. eam transactionem, ff. de transactio. & in d. l. non ideo minus, C. de procuratori, latissime Iosephus Mascardus de probatio. con. 75. num. 7. 8. & 9. volu. 1.

Hæc autem resolutio videtur ef sedificilis, incerta, parumq; secura ex eo, quod magis est, vt deficiente forma, & solemnitate legitima contractus minoris, vel Ecclesiæ nullus sit, quantumuis eorum contineat utilitatem, vt contra gloss. ibi magis probant Bart. Alberi. Bal. Ange. Fulg. & Iass. ind. §. eam transactionẽ, Soci. conf. 52. n. 10. vol. 4. Iass. consil. 16: volu. 4. Bero. consil. 88. n. 15. volu. 1. Riminal Iunior conf. 233. n. 67 volu. 3. Rolan. con. 54. n. 43. & 46 vol. 2. Couar. lib. 2. variarũ, c. 17: n. 2. Anton. Gabriel, li. 3. cõmuni opini. con. 1. & testatur esse com

V 2 mun em

Liber secundus

munem, & veriolem sententiā Dominus Franciscus Sarmientode redditibus Ecclesiasticis. 1. p. c. 2. nu. 1. & sequētibz vbi eleganter explicat tex. in dict. §. eam transactiōē, & in d. l. nō ideo minus, & communiorem esse ait Ioannes Orosius in. d. §. eam transactiōem num. 5. Borgninus Causalca. decisio. Fiuizanensi. nu. 51. & & decis. 46. n. 3. & 4. Quare videbatur dicendum, vt & si contractus vxoris sine licentia mariti utilis sit, nihilominus tamen vt pote deficiente legitima forma, & solēnitate nō valeat. Sed etsi mihi persuaserim verius, & receptius esse, vt a minore, vel Ecclesia cōtractus gestus sine solēnitate debita sit nullus, etiam si illis utilis, & proficiuus sit: tamen adhuc magis cōfiteor, vt ob vtilitatem defendi, sustinerique debeat contractus ab vxore confectus sine licentia viri. Quoniam vtilitas non attenditur, quando prohibetur contractus de iure communi: secus autem vbi solum prohibetur, virtute statuti, vel dispositionis hominis, vt puta quod mulier non contrahat sine cōsensu mariti Mundualdi, vel duorum propinquorum, & minor sine consensu duorum propinquorum, vel vicinorum. Nam tunc si contrahunt secundum solēnitates iuris communis, sed sine marito Mundualdo, vel propinquis, aut

vicinis, & contractus tendat in eorum vtilitatem, valebit contractus, vt scribit Soci. consil. 80. num. 12. versi. ad hanc obiectiōem ego respondeo volu. 4. Rolan. consil. 54. num. 46. volu. 2. & Borgninus Causalca. d. decisio. ne Fiuizanensi. 46. num. 5.

EPITOME CAPITIS. III.

- 1 *In rebus, quæ in nullius bonis sunt, non potest census constitui: neque in his, quæ iure naturali omnium sunt communia: neque in his, quæ publica sunt.*
- 2 *Vniuersitatis bona duplicia sunt, quædam ad vsum publicum destinata, quæque publica sunt vsus & proprietate: quædam vero sunt in pecunia reip. & proprio patrimonio.*
- 3 *Vniuersitatis bona, quæ sunt publica vsu, & proprietate, nō possunt alienari absq; principis licentia: illa vero, quæ sunt in privato & proprio reip. patrimonio sine principis licentia distrahi possunt.*
- 4 *Bona, quæ sunt in pecunia populi, ac eius privato patrimonio, licet alienari valeant, non tamen libere, sed quibusdam solēnitatibus adhibitis, quæ ibi referuntur.*
- 5 *Si ciuitas, vel vniuersitas in alienatione rei propriæ solēniter facultas datur intendere poterit remedium in integrum restitutionis.*

In bonis

- 6 In bonis vniuersitatis quæ publica sunt vsu & proprietate census constitui non potest, sine principis licentia: in alijs vero recte potest absque illa, dum modo interueniant solemnitates, quæ requiruntur in distrabendis bonis vniuersitatis.
- 7 Agitur, an in bonis Ecclesiarum possit census constitui, & quaestio sub distinctione resolvitur.
- 8 Reprehenditur Petrus Follerius, quod existimauerit in ecclesiarum bonis, ius redditus annui constitui non posse.
- 9 Ecclesia non tenetur ex contractu censuali, nisi probet creditor pecuniã fuisse versam in utilitatẽ ecclesiæ, quod etiam locum habet in repub. & ciuitate.
- 10 An in fructibus beneficiorum possit census constitui.
- 11 Quæ de bonis ecclesiarum dicta sunt, porrigi debent ad bona monasteriorum, hospitalium & confraternitatum.
- 12 Disputatur an maritus, in bonis dotalibus possit censum constituere: referturque sententia Follerij affirmatiua.
- 13 In re dotali æstimata libere potest maritus imponere ius annui redditus secus vero in re dotali inæstimata.
- 14 Mulier, quæ iure iurando præstito consensit census constitutioni facta a marito super redotali, petere potest ab heredibus mariti se indemnem conseruari.
- 15 In bonis subiectis fideicommissis, & restitutioni census imponi potest duraturus tandiu, quandiu vita eius, qui imposuit.
- 16 Primogenij possessor in bonis maiora potest constituere ius annui redditus duraturum, quandiu ipse vixerit.
- 17 Vbi testator, aut primus institutor expresse prohibuit alienationem, in illis non potest census constitui, etiam pro vita possessoris.
- 18 Quibus incausis licet alienare bona primogenij, licet super eisdem censum constituere.
- 19 Licentia concessa à principe ad constituendos redditus annuos super bonis maiora, eorumque bonorum suppositio ita demum locum habent, si bona libera deficient.
- 20 Bonis primogenij obligatis ex licentia principis, ad illa distrabenda nõ est opus noua licentia principis.
- 21 Resolvitur in re communis valere census constitutionem in præiudicium socij constituentis, non vero alterius, & probatur latissime censum non esse seruitutem.
- 22 Referuntur aliquot rationes, quare nõ possit in re communis seruitus imponi, valeat autem constitui pignus hypotheca, vel ius annui redditus.
- 23 Proponitur egregia quaestio, an super officis publicis valeat census constitui.
- 24 Officia publica, quæ habent iustitiæ administrationem, vendi non possunt, quæ vero illam non habent recte possunt, & num. 25.

Liber secundus

- 26 *Marchiones, Duces, comites, alijq; domini inferiores principes vendere possunt officia publica iustitiae administrationem non habentia.*
- 27 *Officia publica non habentia iustitiae administrationem vendi possunt a privata persona privatae personae.*
- 28 *Officia hac à patre filio empti imputantur illi in legitimam.*
- 29 *Officia publica comparata matrimonio constante communicantur inter virum, & uxorem.*
- 30 *Officia publica includuntur sub generali hypotheca bonorum, possunt specialiter in hypothecam dari: ibique ostenditur qualiter in illis possit fieri executio.*
- 31 *In publicis officiis non habentibus administrationem iustitiae census constitui potest, in alijs vero non.*
- 32 *Agitur an super censibus constitui valeat ius redditus annui, & aduersus Cassaneum resolvitur affirmatiue.*
- 33 *Redditus annui excusant ab onere satis dandi, & tempora praefinita in executione facta in re immobili, locum habent in executione, quae fit super censibus.*
- 34 *Redditus annui Ecclesiae vel minoris alienari nequeunt absque solemnitate requisita ad alienandas res immobiles Ecclesiarum, vel minorum.*
- 35 *Resolvitur aduersus Ioann. Fab. & Folier. rem acceptam in censum posse alteri concedi in censum.*
- 36 *Census imponi potest in annonis*

publicis, alijsque iuribus similibus & in iurisdictione.

- 37 *Differitur, an super molendinis census valeat imponi, & resolvitur affirmatiue.*

- 38 *Super arboribus solo affixis, & coherentibus census constitui potest.*

- 39 *Fructus pendentes inter bona immobilia computantur.*

- 40 *Tractatur, an super nauis census constitui possit & resolvitur nauis non esse referendam inter bona immobilia, nihilominus tamen seclusa extraneis. Pij Quinti in illa posse censum constitui.*

CAP V T. III.

In quibus rebus census constitui valeat.

HOC loco nobis se offerbat latissimus disputandi campus, quo libentius possemus excurrere. Verum quoniam breuitatem clarā perspicuam, & distinctam methodū amamus, breui compendio disputationem compellemus in gyrum, & in duo capita partiemur ac varijs questionibus propositis absoluemus: occurrit autē principio edisserendum, an in sola, nudaque persona census constitui possit: & sermone profusio-
tra.

tractatum est a melib. primo c. 8. Iccirco ab ea disputatione nunc erit abstinendum.

Secundo quæritur, an in rebus, quæ in nullius bonis sunt, valeat census imponi, & consignari. Et quidem in nullius bonis esse res sacras, & religiosas, & sanctas docuit Impera. Iustinia. in §. nullius inst. de rerum diuisione, & Caius I. C. in l. 1. ff. eodem tit. referentes varia exempla. In his autem nulla cadit obligatio. l. quod nullius 142. ff. de regu. iuris. l. inter stipulantein. 83. §. sacram. ff. de verbo. obliga. l. 1. §. si id quod ff. de actioni. & obliga. §. 1. institu. de inutilib. stipulationi. l. 4. & 6. ff. de contrahen. emptio. §. loca sacra. insti. de emptio, & venditio. Igitur in his rebus non poterit census constitui, facit tex. in l. 1. §. eam rem. ff. quæ res pignori obligari possunt, vbi Marcianus I. C. in hac verba scripsit eam rem, quæ quis emere non potest, quia commercium eius non est, iure pignoris accipere non potest, vt, D. Pius Claudio Saturnino rescripsit. Earum autem rerum, quæ in nullius bonis sunt, nulla est emptio, & venditio, quia earum commercium non est, ac proinde in illis nec hypothecæ, nec redditus annui poterit constitui. Qua ratione dicendum est censum imponi non posse in his, quæ iure naturali omnium sunt communia, qualia sunt aer, aqua profiuens, mare,

& littora maris, §. & quidem instit. de rerum diuisione. l. 2. 3. 4. ff. eodem tit. quoniam, & si harum rerum vñus communis sit, l. quod in litore, l. quanuis l. ergo ff. de acquire. rerum domi. l. 1. §. quod si quis ff. de operis noui nuntiatione, tamen in nullius bonis sunt. Porro census constitui non potest nisi in his bonis, quæ iure priuati dominij ad constituentem pertinent, sicut ne hypotheca. d. l. 1. §. eam rem l. 3. l. qui filios C. quæ res pigno. oblig. possunt. l. qui prædium C. si aliena res pignori data sit, l. aliena, ff. de pignoratitia actione l. 2. & 3. titu. 13. part. 5. Hugo Donellus de pignori. cap. quæ res a quibus obligari possunt, Francis Baldui. eodem tract. capi. 12. repugnat ergo ea, quæ iure naturæ communia sūt omnium, hypothecæ & annui redditus præstationi posse subijci. Similiter, quæque in his, quæ publica sunt vt flumina, portus, Ripæ, §. flumina instit. de rerum diuisione. census non poterit imponi. Quia vix est vt in bonis impotentis sint.

Tertio quæritur, an in rebus vniuersitatis valeat census constitui. Pro cuius rei notitia lucidiori animaduertendum est vniuersitatis bona esse in duplici differentia, quædam enim sunt, quæ destinata, & deputata sunt ad perpetuum vñum publicum. Quæque publica sunt vñu, &

V. 4 proprie

Liber secundus

proprietate, qualia sunt forum,
 curia, basilica, via publicæ, bal-
 nea publica, piscinæ, aquæ duc-
 tus, fōtes, cāpi publici, fana, porti-
 cus, iura, iudicia, cōmitia, pascua,
 termini, exitus, defessa, montes,
 & alia id genus: quædam autem
 sunt, quæ in pecunia reip. & pro-
 prio patrimonio sunt, quæ non
 iure vniuersitatis, sed priuati pa-
 trimonij, vt res singulorum pos-
 sidentur, & fructum ferunt non
 cuilibet vti volenti, sed patrimo-
 nio vniuersitatis. l. 6. ff. de contra.
 emptio. l. quod in littore 14. ff. de
 acqui. rerum dominio, & in his
 vniuersitas pro priuata persona
 habetur, l. 1. ff. quod cuiusque vni-
 uersitat. s. no. in. Ias. in l. vltim.
 num. 6. C. de pactis, & in l. si quis
 maior numero. 10. C. de transac-
 tio, horum numero sunt Vecti-
 galia reip. horrea, prædia, reddit-
 us, & alia, quæ iure proprio pe-
 culiari, & priuato ad rem pub. &
 vniuersitatem spectant. Inter hæc
 bonorum genera eximia differē-
 tia est, q̃ quæ publica sunt vsu,
 & proprietate, absque principis
 licentia distrahi, vendi, alienari-
 que non possunt: quæ vero in pe-
 cunia reipublicæ redditu, & pri-
 uato patrimonio sunt, sine illa
 possunt, quemadmodum literis
 consignatum reliquit Pomponi.
 I. C. in l. sed & celsus. n. 6. in priu-
 cipio ff. de contrahe. emptione,
 his verbis, *vt sacra, & religiosa lo-
 ca: aut quorum commercium non*

*sit, vt publica, quæ nō in pecunia po-
 puli, sed in publico vsu habentur, vt
 sit Campus Martius.*

& ibi obseruat Accursius schoiio
 2. & scribentes ceteri. Barto. Ra-
 pha. Imola, & Paulus in l. conti-
 nuus §. cum quis ff. de verbo. obli-
 ga. Bal. in rub. C. de contrahē. em-
 ptione quæst. 1. Bart. in l. prohibe-
 bere §. plane. ff. quod vi, aut clā.
 Bartholo. Cepola in tract. de ser-
 uru. 2. part. Rubri. de seruitu. vie
 colum. 10. & sequitur Feli. in ca.
 ad audientiam de præscription.
 Fabian. de Monte de emptio. &
 vendit. 4. quæst. principia. versic.
 quæro quinto. Petrus Rebuffus,
 in l. inter ff. de verbo significat.
 Benedictus Bonius. de centib. ar-
 ticu. 18. Gregor. Lopez in l. 26. ti-
 tulo 31. part. 3. glo. *poblanse despues*
ad finem & in l. 2. tit. 19. par. 2. &
 in l. 15. tit. 5. part. 5. & in l. 13. tit. 9.
 part. 6. gloss. *que son communales.*
 Auendannius de exequen. man-
 datis 2. p. c. 10. numer. 1. Auilesius
 in capitibus prætorum c. 30. glo.
 gratias, numer. 3. Petrus Follerius
 in pragmat. de censib. verbo. hu-
 iusmodi census super rebus nu-
 mer. 24. & pluribus sequibus. V-
 uesemb. in §. vniuersitatis, nume-
 quarto, & 5. instit. de rerum diui-
 sione.

Quæ vero bona in pecunia po-
 puli ac eius priuato patrimonio
 sunt, licet alienari valeant, non
 tamen libere, sed quibusdam so-
 lemnitatibus adhibitis, primo e-
 nim fie-

4 nim fieri debet decretum, de v-
 ditione facienda, & qualiter, &
 quomodo, & quod adsit maior
 pars vniuersitatis, quæ ita decer-
 nat, vt scripsit Bart. in l. prohibe-
 re. §. plane. ff. quod vi, aut clam. I-
 tem requiritur, quod fiat vendi-
 tio præsentibus omnibus, seu ma-
 iori parte curialium, & honora-
 torum. Item requiritur quod exa-
 minentur, & iurent illam aliena-
 tionem fore vtilem, & expedien-
 tem ciuitati, hisque peractis de-
 ber interponi, adhiberi que decre-
 tum iudicis approbantis aliena-
 tionem l. vlt. C. de ven. re. ciuita.
 lib. 10. & ibi Lucas de penna, An-
 tonius Capicius de cessione 93. De-
 nique requiritur subhastatio. l. 1.
 C. de prædijs curialibus libro. 10.
 Bal. in l. ordo C. de executio rei
 iudicatæ. Antonius Negusan. in
 tractat. de pignoribus 1. membro
 sextæ partis num. 47. Fabian. de
 Monte de emptio, & vendi. §. par-
 te prin. prope finem. Nam & in
 alienatione bonorū minoris sub-
 hastatio necessaria est, l. & si sine
 §. 1. iuncta gloss. & ibi Barto. ff. de
 minor. Bar. in l. alio. ff. de alimen-
 tis, & cibarijs legatis, Matheus de
 Afflictis decis. Neapolitana. 249.
 num. 2. vers. octauo. Negusan. &
 Fabia. vbi supra. Rebuffus 2. to-
 mo ad constitutiones Gallicas,
 tracta. de restitu. art. 2. gloss. 7. nu-
 5 mero 8. quod si in alienatione fa-
 cta solemniter ciuitas, aut vniuer-
 sitas lædatur, damnumque sen-

tiat, beneficio restitutionis in in-
 tegrum porietur in quadriennū,
 a die contractus numerandum,
 gloss. & Doctores in l. res publica
 C. ex quibus causis maiores, & in
 ca. 1. de in integrum restitution.
 laff. in §. rursus num. 33. insti. de ac-
 tio. Paulus consi. 37. libr. 2. & alij
 quos refert Caldas Pereira in l. li-
 curatorem habens. C. de in inte-
 grum restitutione minorum in
 principio num. 12. & verb. mino-
 ribus num. 61. tex. in l. vlt. titulo.
 vltimo, part. 6. & ibi Gregor. Lo-
 pez. Auiles in capitulis prætorū
 cap. 32. gloss. de pujar, num. 10. A-
 uendanius de exequen. mandatis
 1. p. c. 12. num. 26. versic. facta ta-
 men in vtroque casu. Azebedo
 in l. 2. titu. 1. lib. 2. nouæ compila-
 tio. gloss. porque diga que no sabe.
 Igitur bona priuata & propria ci-
 uitatis distrahi, alienariue possūt
 in consulto principe, dum tamē
 præsidis interueniat decretum,
 adhibeanturque solemnitates su-
 perius dinumeratæ, quemadmo-
 dum resoluunt autores, quorum
 supra memini. Ex quo deducitur
 in rebus vniuersitatis primi ge-
 neris censum imponi non posse
 in cōsulto principe: posse autem
 in rebus secundi generis absque
 eius licentia, quoniam sufficient
 eo casu decretum præsidis, aliæ-
 que solemnitates, quas in distra-
 hendis vniuersitatis bonis inimo-
 bilibus desiderari paulo antea di-
 xeram, & in specie animaduert-

V s tunc

Liber secundus

tunt Benedi. Boni. dict. articu. 18. & Petrus Follerius d. verbo huiusmodi census super rebus nume. 24. & sequentibus. Sine decreto autem & reliquis solemnitatibus erit inutilis, irrita & inanis constitutio census: nā cum hypotheca in materia favorabili prohibitione alienationis contineatur, l. ultim. C. de rebus alien. non alie. quam sic intelligunt omnes teste Alberi, Paulo, & Salicet. ibi, Augustino Berroo. in rubri. de rebus Eccles. num. 24. Pine. in l. 1. 3. p. nume. 19. C. de rebus matris, plane fit consequens in hypotheca speciali debere intervenire eandem solemnitatem, quæ in alienatione desideratur: facit tex. in cap. nulli de rebus Eccle. & in l. si pupillorum §. prator. ff. de rebus eorum, ex quibus iuribus apparet in hypotheca bonorum ecclesie, vel minoris exposci eandem solemnitatem, quæ in alienatione. Præterea ipse redditus annuus, etiam redimibilis refertur inter bona immobilia, ut scribunt auctores plurimi, quos per censui lib. 1. c. 7. vers. & imprimis sic ostenditur, igitur in eius constitutione intervenire debent omnia solemnia, quæ in distrahendis, alienandis ve, rebus immobilibus civitatis à iure sunt præscripta. Verum hanc resolutionem oppugnare videtur tex. in l. 11. titulo. 7. *de los terminos publicos, de heras, mōtes y pastos*, lib. 7. novæ compil.

Vbi Inuictissimus Caesar Carolus quintus videtur prohibuisse res civitatis vendi, alienari vel posse absque regia licentia. sed respondeo illam decisionem regiam procedere dum taxat in specie priuata, solumque complecti terras eremas, quæ vulgo baldias aut *conceviles* appellantur, quas dari, vendique lex vetat absque regia licentia, quoniam ad regium spectant patrimonium, ut latissime disserit Auendannius de exequen. mandatis 1. par. c. 4. & c. 12. atque in ea dumtaxat specie intelligi legem illam regiam videtur sensisse idem Auendannius dict. tracta. 1. part. cap. 12. num. c. 21. 23. & 26. Ideoque quod attinet ad bona reliqua civitatis procedit superior resolutio. Aduerto tamen sæpe numero me vidisse, ad alienanda, vel hypothecanda bona propria civitatum, ad redditus imponendos solere impetrari licentiam a Rege nostro: quæ si deficeret in tali alienatione, hypotheca, vel redditus annui constitutione, non ex hoc alienationem hypothecam, aut constitutionem redditus iudicarem nullā. Quoniam eam licentiam requiri nulli libi cauetur.

Illud autem certum est inutilem esse redditus annui constitutionem super agris aut terris, quæ vulgo appellantur *conceviles y realengas*: quoniam terre illæ sunt in Regis patrimonio, ad ipsumque spectant

spectant Auenda. vbi supra, & in re aliena, vt sepe dictum est, non potest census constitui. quod plane præstingi crederẽ, vt non procedat in his locis, in quibus obtentum est cõsuetudine, vt terras huiusmodi possidentes, pro toto sue vitæ tẽpore valeant illis perfrui & potiri. Tunc enim pro vita possessoris sustinebitur census constitutio, argumento eorum, quæ resolui infra, num. 15. circa bona subiecta fidei commissio, & restitutioni.

Vidi tamen cõtroversum, an qui cẽsum imposuit super terris, quæ (vt dixi) appellantur *realengas*, y cõ *ceguiles*, si postea illas terras a domino rege emerit, prout fit quotidie, cogi possit ad redditus annui solutionem, an vero se excusare possit, quod a principio non valuerit census impositio, tãquã facta in re aliena. Et existimaui semper excusationem inutilem esse, atq; vanã, & illum, omnemq; successorem eius ad redditum soluendum esse compellendum ex tex. in l. rem alienam, 41. ff. de pigne. actio. quod vero Rex noster dicat in perpetuationis instrumento se videri terras huiusmodi liberas ab omni censu, nõ obstat, quia debet intelligi de censu ab alijs imposito, & non ab emptore.

7 Quarto disputandum est, an in bonis Ecclesiarum possit census constitui? ad cuius cognitionem

oportet in memoriam reuocare, Ecclesiarum bona bipertito cerni. Quædã enim sunt sacra, quæ ministerio, & cultui diuino sunt dedicata, vt sunt vasa, vestimenta, patenæ, & alia altarium ornamenta: quædam sunt profana, & tẽporalia, velut sunt domus, prata, vineæ, & alia id genus. Inter hæc autem bona maximum discrimen est: quod res Ecclesiasticæ, quæ ministerio cultus diuini deputatæ sunt, non possunt alienari, neq; dari in pignus, nisi iustissima urgente necessitate, ita quod non erit quælibet necessitas sufficiens, vt probat tex. in c. 1 de pignori l. sancimus. C. de sacros. Eccle. l. 3. titu. 13. p. 5. Ripa in l. obligatione colum. penul. ff. de pignori. Couarr. lib. 2. varia. c. 16. num. 8. Ludo. Maynus lib. 2. actio num c. 17. Necessitas vero, ad alienanda huiusmodi bona Ecclesiastica reputatur sufficiens, ad subueniendum pauperibus, ne frigore, vel fame pereant, & ad redemptionem captiuorum. d. leg. sancimus. c. sicut omnino. c. aurum c. gloria Episcopi. 12. quæ. 2. & ad alimoniam pauperum, & egenorum, glo. recepta in. d. c. sicut omnino, quod postremum accipiendum est, quando pauperes præmuntur ingenti necessitate, & inopia, alias non licebit vasa, & ornamenta sacra vendere, pignori ve dare. Idque autore Theophylacto super Marcum: docuit Iesus seruator

Liber secundus

seruator noster, dum ægretulit, apostolos molestos fuisse illi mulieri vngenti corpus eius preciosissimo vnguento, ex eo quod haberent maiorem curam subueniendi pauperibus, quam colendi verū Christi corpus, & quod eiculus exhiberetur. Ideoque certum est, tunc posse vasa, & ornamenta sacra alienari, vel dari in pignus ad alendos pauperes, cū extrema vrgentur necessitate, adeoque perirent fame, nisi illis Ecclesia subueniret.

Res vero Ecclesiastica profana, & temporales, & alienari, & in pignus dari, & hypotheca subici possunt seruata forma, & solemnitate præscripta a sacris canonibus in cap. sine exceptione 12. quæst. 2. cap. nulli de rebus Eccle. Debent ergo interuenire euidentis Ecclesiæ utilitas, vel necessitas, causæ cognitio, aut tractatus, & consensus capituli, vt late prosequitur Petrus Rebuff. in compendio alienationis rerū Ecclesiast. Guillel. Redoa. in tracta. de rebus. Ecclesiæ alienan. Couarru. lib. 2. variarum. cap. 17. Octauia. decisioe Pedemontana, 171. Cassane. in consuetudinibus Burgun. titulo Desmains Mortes rubri. 9. §. 9. numero. 17. Octauia. de Simon cellis de decreto in contractibus mino. lib. 3. titulo. 7. numero. 47. Bornignus Caualea. decis. Fruizanenti. 45. numero. 18. Roderi. Xvarez

allega. 21. Rolan. consilio. 15. lib. 1. Auenda. de exequen. manda. cap. 4. nume. 34. Mascari. de proba. conclusione, 75. num. 12. vol. 1. q. vero de consensu. capituli dictum est, locum habet in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, nō in alia Ecclesia priuata, & inferiori, tunc enim Episcopi solius cōsensus sufficit, vt scripsere Couarru. d. c. 17. num. 1. Gaspar Caball. Milleloquio. 135. 1. parte Bergni. Cauale. d. decisioe 45. num. 28. in principio.

Ex quo, vt ad propositum accedam, apparet dicendum, in bonis Ecclesiasticis primi generis non posse censum constitui, nisi vrgentissima necessitas occurrerit. Illa autem existente non repugnaret, quemadmodum non repugnat in pignus dari, quoniā sæpe numero repetiui, seclusa ex traugati Pij quinti, in rebus mobilibus censum imponi posse: in bonis autem secundigenis ita demum constitui poterit, si in eius impositione seruetur forma, & solemnitas, quæ a iure pōtificio desideratur in alienatione eorum bonorum. Redoa. de rebus Eccle. rub. de constitu. annui census num. 30. & 31. Neque obstat tex. in c. querelam de iure iuran. & in c. prohibemus. c. sciētes. c. significasti, c. præterea de censibus clemen. 1. §. nouos census de excessibus prælatorū, vbi probatur Ecclesijs non posse nouos im-

nos imponi census, nec veteres
 augeri. Quoniam ea iura de alia
 specie census loquetur, non de
 hoc contractu redditus annui:
 quippe his temporibus fuerit in-
 cognitus, quemadmodum lib. 1.
 cap. 1. ad finem resolui. quare mi-
 8 ror Petrum Follerium in prag-
 mat. de censibus verb. huiusmo-
 di census super rebus, nume. 17.
 ex illis iuribus asseruisse, super
 rebus Ecclesiasticis censum con-
 stitui non posse, quia ut dixi, a-
 gunt de specie longe dispari. qui-
 nimo si extrauagantes Martini
 quinti, & Nicolai quinti consu-
 lantur, haud obscure deprehen-
 di poterit Ecclesijs, ecclesiasticis
 que personis, collegijs, vniuersi-
 tatibusque licere rebus suis an-
 nui redditus ius imponere. Illud
 9 autem verissimum esse mihi per-
 suadeo, ut quemadmodum ec-
 clesia non tenetur ex mutuo, ni-
 si probetur ex aduerso in eius
 vtilitatem conuersum auth. hoc
 ius porrectum in fine. C. de sa-
 cro sancta eccles. c. hoc ius. 10. q.
 2. c. quod quibusdam de fide ius-
 so. l. 3. titu. 1. part. 5. & ibi Grego-
 Lopez. Ioann. Matienzo in, l. 22.
 titu. 11. lib. 5. nouæ compil. gloss.
 2. num. 5. resoluentes prælati cō-
 fessionem de vtilitate non suffi-
 cere. Ita quoque ex contractu ce-
 suali non teneatur, nisi probet
 creditor pecuniam fuisse conuer-
 sam in eius vtilitatem. Quoniā
 censualis contractus odiosus est

sicut & mutuum, & non minus,
 sed maius, & grauius nocumen-
 tum inferens. Quod & ad ciui-
 tatem, & rempub. extenderem
 libentissime quippe ciuitas, &
 respublica ex mutuo nō tenea-
 tur, nisi probetur versus in eius
 vtilitatem. Couarrub. lib. 2. va-
 ria. cap. 17. numero. 3. Gregorius
 Lopez in dict. l. 3. verbo Ovilla.
 Matienzo, dict. gloss. 2. nume. 4.
 Si autem longum tempus inter-
 fluxisset, propter antiquitatem
 temporis præsumeretur prætiū
 conuersum fuisse in vtilitatem
 Ecclesiæ, vel ciuitatis, ex his que
 notat Philippus Decius consilio
 36. col. 5. versiculo tertio. princi-
 paliter Aimon Crauetta de an-
 tiquitate temporum. 3. parte. nu-
 mero. 27. versicu. & non solum,
 & post illos Burgos de Paz. con-
 sil. 15. num. 28. *ob idem iuris*
 Sed an in fructibus beneficiorū
 10 & præbendarum census consti-
 tui possit, non incongrue po-
 test inquiri, & tractari? & quod
 possit ex eo videtur comproba-
 ri, quod fructus beneficiorum
 vendi, & in causam iudicati pos-
 sunt capi, per. l. commodis & ibi
 Bart. Imcl. & Alexan. ff. de exe-
 cutio. rei iudicatæ, & in capit. 2.
 ibi alioquin de fide iuss. gloss. &
 Doctores in l. stipendia. C. de e-
 xecutio rei iudicatæ, non enim
 dicitur alienare, qui fructus alie-
 nat secundum Bal. in cap. 1. si aut
 si libellarij. colum. 6. quib. mod.
 feu.

Liber secundus

feu. amitta. Rursus facit doctrina Francisci Zabarellæ, in clemen. 1. de rebus Eccle. quæst. 27. scribentis prælatum, seu rectorem in sui præiudicium fructus ad longum tempus alienare posse. econtra facit, quod extravaganti ambiciose Pauli secundi de rebus Ecclesiæ. renouata per Pau. quartum prohibetur, Ecclesiastica bona locari ultra trieniū, quam esse in viridi obseruantia tradunt Redo. de rebus Eccles. quæst. 6. §. item ex præmissis numer. 11. & sequētibus. Arnon. singu. 66. Bero. consil. 8. num. 9. & sequentibus, volum. 3. Plotus cōfilio. 19. numero. 62. & 63. Benintendis decis. Bononien. 13. numero, 14. Igitur in fructibus beneficiorum, & præbendarum non poterit census constitui, eo enim modo videtur transferri in creditorem ius quoddam perpetuum ad fructus, quod extravaganti illa prohibetur. In hac autem difficultate Petrus Follerius. d. verbo huiusmodi census super rebus, numero. 18. censet prælatum, aut beneficiarium posse vendere censum annum super primis fructibus & redditibus beneficiorum & ad hoc se ipsos obligare, omnesque fructus, & redditus beneficiorum, ita quod prælatus aut beneficiarius remaneant obligati in vitam eorum, & non possint contrahere, quia videtur potius obliga-

tio quædam personalis. Sentit ergo Follerius primo trienio in fructibus securam, & validam esse constitutionem annui redditus, pro reliquo vero tempore sola, nudaque persona contineri. Quæ sententia placet Redo. no de rebus Eccle. Rubri. de cōstitu. annui census, a num. 18. & illam sequor, animaduertoq; tollerium non sibi consentire. Nā hoc loco censet contractum censualem, in sola posse persona consistere, & contrarium probat eodem verbo num. 64. quod vero dictum est de bonis Ecclesiarū, ad monasteriorum hospitalium & confraternitatum bona extendendum est. Gaudent enim Ecclesiasticarum rerū priuilegio. Dummodo confraternitates & hospitalia autoritate Episcopi fuerint constituta, alias non, ex his, quæ notant Felin. in. cap. de quarta de præscript. Euerar. in loco ab Ecclesia ad pia loca. Iosep. Ludoui. decis. Perusi. 30. nu. 7. Ioan. Gutierrez in pract. quæstio. canon. c. 35.

Quinto quæritur, an maritus in rebus dotalibus matrimonio cōstante possit censum constituere? Et in hac quæst. Follerius. d. verbo huiusmodi census super rebus numero. 22. scribit, maritum posse censum constituere, in rebus dotalibus non in perpetuum: sed ad vitam, & donec ipse fundus dotalis erit penes ipsum

sum maritum, sequitur Redoan. ibi supra, num. 20. pro cuius sententia facit, quod matrimonio constante dominus dotis est maritus. l. doce ancillam. C. de rei vendicat. l. in rebus. C. de iure dotium. l. si pretia. C. eodem. l. Lucius. §. 4. ff. de iure dotium. tex. in princ. instit. quibus alienare licet. vel nō. sed ipse longe aliter sentio, & puto fore distinguendum, nam si res dotalis data est marito aestimata, in ea libere poterit censum constituisse, quoniam cum aestimatio in dubio faciat emptionem. l. si inter. C. de iure dotium, ea res pleno iure spectat ad maritum, illamque potest distrahere, & alienare libere. l. quoties. C. de iure dotium. l. plerumque. ff. eodem titul. l. aestimatis, & l. aestimata. ff. soluto matrimonio. l. 7. tit. 11. p. 4. Campegius de dote. 1. p. q. 40. nu. 2. Couarr. in pract. ca. 28. Antoni. Gomez in. l. 50. Tauri. num. 42. Ican. Gutierrez de iuram. confirmatio. 1. p. c. 1. num. 8. & faciunt, quę notat Capolla de seruitu. Urbanoprædio. c. 14. nu. 10. ubi scribit infundo dotali aestimato posse maritum seruitutem constituere, refert & sequitur. D. Antonius de Padilla. in. l. & in prouinciali num. 28. C. de seruitu. & aqua. Verum quoniam prodotis recuperatione mulier soluto matrimonio agere potest ad res dotales aestimatas. l. in re

bus. C. de iure dotium, etiam si alienationi mulier consensisset, ut scripsere Salicetus in. l. inter. est. C. de usu fructu. Baldus nouellus in tracta. de dote part. 8. priuilegio. 7. Couarr. in pract. c. 28. num. 8. Gutierrez. d. 1. p. a. c. 1. num. 9. Parum secuta esset constitutio census in rebus dotalibus aestimatis facta a marito, nisi consentiret mulier, consensumque iure iurando confirmaret: adiectio enim iuramenti mulierem ab agendo repelleret ex text. in. c. cum contingat de iurando, & c. licet mulieres eodem titulo lib. 6. & ex his quę resoluit apposite Rolandus consi. 70. nu. 20. & 21. lib. 2.

Sin vero res dotalis inæstimata est marito tradita, cenfeo inutilem esse in ea redditus annui constitutionem factam a marito, quoniam maritus rem dotalem non potest alienare, l. 1. & l. dotale prædium ff. de fundo dotali, l. 1. C. eodem. authent. siue a me C. ad Velleianum in princ. instit. quibus alienare licet, vel non. l. vnica, §. & cum lex, C. de rei uxoria actione, l. 7. titulo, 11. part. 4. Ideo in illa non poterit censum constituere, argumen. textus optimi & celeberrimi in l. vltima. C. de rebus alien. non alien. ubi Iustinianus Imperator sanciuit alienatione prohibita esse quoque prohibitam usu fructus dationem, hypothecam, pignoris nexum,

Liber secundus

nexum, vel seruitutis alteriusve iuris impositionem, optime Molina lib. 4. de Hispanor. primogenijs. c. 1. n. 7. & sequentib. Præterea maritum lex vetat expresse obligare hypothecæ ve subijcere fundum dotalem. d. principio instit. quibus alienare liceat, vel non. igitur quemadmodum alienatio fundi dotalis matrimonio constante facta a marito inutilis est, nulla, & inualida & alienatum fundum repetere potest, Anton. Gomez in l. 50. Tauri num. 63. Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis. 3. p. num. 72. Itaque hypotheca, & census constitutio facta a marito inutilis erit omnino, Denique facit textus. in leg. Iulianus. ff. de fundo dotali, ubi Ulpianus ex Iuliani sententia respondit marito dotali fundo seruitutem imponere non posse, & licet Salycet. in leg. & in prouinciali, & ibi Dominus Antonius de Padilla, numero. 18. C. de seruitute. & aqua.

Voluerint Ulpiani responsum intelligendum esse, vt non valeat seruitutis constitutio in perpetuum, secus quandiu maritus dote perfruitur. Tamen ea interpretatio vim maximam infert Ulpiani verbis. Negatiua enim adiecta verbo potest ibi ostendit perspicue omnino esse inutilem seruitutis constitutionem, & ita ex eo textu. Baldus, in dicta, leg. & in prouinciali, & Cæ

pola. dict. cap. 14. numero. 10. secure notant nullatenus valere impositionem seruitutis. Ideoque si infundo dotali supposito præstationi pensionis annuæ fieret executio, pro redditibus decursis, obiecto quod esset dotalis, executio reuocanda esset: quia licet marito pro ea parte impugnare talem census constitutionem. Muliere vero consentiente, & iurante valeret fundi dotalis suppositio ex textu, in dict. cap. cum contingat & dict. ca. licet mulieres. quod si totum integrumque pretium peruenisset ad manus mariti, vt præsumitur in dubio, Aymon Craueta. consilio. 91. libro primo, Portius consilio. 54. numero. 46. dicit communem Matthæ. de Afflict. decis. 209. Natta. consilio, 552. volumin. 3. Bornig. Causalcanus, decisione Fiuizanensi. 33. numero. 8. Antonius Gomez in leg. 50. Tauri numero. 57. Ioannes Gutierrez, d. 1. part. cap. 1. numero. 14. Ayora de particioni. prima. par. cap. 8. numero. 3. mulier, quæ census constitutioni consensum præstitit, iure petere poterit, ab hæredibus mariti se indemnem conseruari, vt redimant censum, vel liberent illam a creditore, & domino census, vel si redditus decursos persoluerit, integre poterit in solidum vicecessionis factæ, a creditore, vel actione man

ne mandati exigere illos ab hæredibus mariti. Quod si probatum fuerit in communem causam pretium sortis fuisse conuersum, pro parte mulier tenebitur, & si totum in rem ipsius, intotum.

Sexto quæritur, an in bonis subiectis fidei comiso, & restitutioni alienari que prohibitis possit
15 census constitui in quo Petrus Follerius. d. verbo huiusmodi census super rebus numero. 23. scribit in bonis subiectis fidei comiso, & restitutioni, non posse censum constitui, ita quod duret, maneatque adueniente casu restitutionis: interim tamen recte constitui posse. rationemque adfert, quia res fidei comiso, & restitutioni subiectæ alienari possunt, reuocatur tamen alienatio adueniente die restitutionis. l. vltim. §. sed quia nostra. C. communia delegatis. l. seruo legato. §. 1. ff. delegatis. l. 1. cum pater. §. libertis. ff. de legatis. 2. Paulus de Castro consi. 24. lib. 2. Petrus Philipp. Corne. con
19 si. 234. libr. 3. & consilio. 294. eodem, lib. Alex. consi. 65. lib. 5. Guido, Papæ decis. 611. Tiraquelus. de retractu conuentionali. §. 1. glo. 7. nume. 10. Dominus Antonius de Padilla in auth. res quæ. C. communia de legatis in prin. Ludouicus Molina. libr. 1. de Hispano. primogenijs capit. 20. & lib. 4. capit. 1. dicit communem Menchaca de sucef. prog. resu-

§. 28. numer. 9. Francis. Becci. consi. 97. numer. 10. Grassius. §. fidei comi. q. 56. numero. 3. & accedit huic rationi, quod possessor fidei comisi, & quicumque alius similis, quamuis ad tempus, intra illud tamen dominus est, ex eleganti Pauli. I. C. responsio in l. non ideo minus ff. de rei vindicatione. text. in lege generaliter ff. qui & a quibus versi. sub conditione. l. quoties. C. de donatio. quæ sub modo. l. 7. titul. 4. part. 5. quicumque autem dominium habet siue directum illud sit, siue vtile dumtaxat, ad vitam potest alienare ipsam rem, quam tenetur restituere, & pari ratione obligare, durabitque obligatio sicut & alienatio, quandiu & vitæ, vt notat Albericus, quem sequitur Couarru. libro. 1. variarum capite 8. numero. 5. Antonius Quesada diuersarum quæstio. iuris capite 32. numero. 19. Ex quo procedit possessorem primogenij in rebus, & bonis maioratæ posse censum constituere duraturum quoad ipse vixerit. Nam & possessor maioratus in bonis illius ad tempus vitæ suæ quancunque seruitutem constituere potest. l. si is cui. §. hæres. ff. quemadmodum seruitu. amittan. l. si fundum a testatore infine. ff. de conditio. & demonstra. l. plerunque. ff. de regu. iuris. l. 1. §. penultimo. & vltimo. ff. de superficiebus. & obseruant Pine-

X lus

Liber secundus

lus.in.1.1.C. de bonis marter.3. part.numero. 71. ad finem, Dominus Antonius de Padilla.in. 1. & in prouinciali numero.13. C. de feruitu. & aqua. Mencha. de fucelsio. crea. §.5. numero.13. versiculo. qua ratione. Ludouicus Molina libro.1. de Hispanior. primogenijs. capite.20. numero.1.2.3.& 4. Antonius Quesada diuersarum quaest. iuris capite vltimo. numer. 20. expendens in id textum in.1. 11. titulo. 31. part.3. Qui omnes improbant sententiam contrariam Antonij Gomez in.1.40. Tauri numero. 85. defendentis super bonis maioratus seruitutem imponi non posse. eadem ratione primogenij possessor pro tempore vitae suae poterit in bonis maioratae ius vsus fructus alteri constituere. l. peto. §. praedium. ff. delegatis. 2. l. statius flor. §. cornelio felici. ff. de iure fisci. Hinc quoque est quod maioratae possessor illius bona, dum alienantis vita durat, potest alienare, nec impugnari reuocarique poterit alienatio quia interim dominus est. Molina libro. 1. de Hispanorum primogenijs. capite. 19. & 20. & libro. 4. capite. 1. ac per consequens poterit obligare ex his quae scribit Ioannes. Caphalus consilio. 3. & 4. volumine. 1. Antonius Quesada. d. numero. 10. ad finem. Haec tamen resolutio procedit in tacita alienationis

prohibitione, quae in est ex legis dispositione primogenij institutioni, secus autem dicendum est, vbi expressa fundatoris voluntate sunt alienari prohibita, quia tunc possessor primogenij in bonis illius etiam pro tempore vitae suae non poterit redditum annum constituere, nam vbi adiecta primogenij institutioni est alienandi expressa prohibitio, nequit possessor, pignori, hypothecare, alienare seruitutem, aut ius vsus fructus etiam ad tempus vitae suae constituere. l. vltima. C. de rebus alienis non alien. l. cum pater. §. libertis. ff. delegatis. 2. l. peto. §. fratre. ff. eodem titulo. Bartolus. in. l. ea lege. numero. 2. & 3. C. de conditione ob causam. l. asion. in. l. filius familias. §. diui. 1. lectura numero. 23. & Ripa. numero. 81. ff. de legatis. 1. Gregorius. Lopez in. l. 10. titul. 26. part. 4. glosa. magna. columna. 2. Antonius Gomez in. l. 40. Tauri. numero. 88. Xuarez allega. 3. Padilla in authen. resquae numer. 2. C. communia delegatis Antonius Gama. decis. Lusitana. 16. numero. 3. & 4. Micha. Gras. d. §. fidei comisum. quaest. 56. numero. 6. & Molina. d. libro. 1. capite 20. numer. 8. & 14. & 15. & libro: C. capit. 14. num. 4. & sequentibus asserens Antoni. Gomecij sententiam explosam a Pinele, & Padilla in hac specie sustinendam esse.

Porro

Porro res primogenij impetrata Regia licentia possunt alienari
 18 multis in casibus quos referūt & late pro sequuntur Molina. libro. 4. de Hispanor. primogenijs. cap. 3. & aliquot sequētibz Pelaez a Mieres intra ctatu maioratum, & melioratio. Hispaniæ. 14. part. quæst. 1. in his vero inoleuit concedi Regiæ licentias ad constituendum ius redditus annui in bonis maioratus.

19 Ea tamen licentia, & bonorum primogenij hypotheca & suppositio ad redditus annui præstationem ita demum locum habere possunt, si deficiant bona libera, quæ censui valeant subijci. Est enim iure nostro satis exploratum, bona prohibita alienari, in casu permisso nec alienari, hypothecari ve posse nisi deficientibus bonis liberis. l. pater filium in principio. ff. de legatis 3. authentica. resquæ. C. communia de legatis ibi, *sed si liberis portio legitima non sufficit*, vbi Dominus Antonius de Padilla. numero. 118. Bursatus consilio. 8. numero. 27. volumi. 1. copiose, & accurate Molina. libro. 4. de Hispanorum primo genijs. capite. 7. Francis. de Ripa. in. l. filius familias. §. diui numero. 74. ff. de legatis. 1. Tiraquelus. de iure primogenicrum. quæst. 61. numero. 10. Rodericus Xuares in. l. quoniam in prioribus. C. de inofficioso testamento in. 2. li-

mitatione ad legem regiam. verficulo. vbi autem maioria, Palacios Rubios in rubri. de donatio. inter vi. & vxor. §. 14. Rolan. Valle. consilio. 85. numero. 9. lib. 1. Gregorio. Lopez in. l. 6. titulo. 11. part. 6. columna. 8. verficulo. quid autem, Castillo, in l. 40. Tauri numero. 22. Burgos de Paz consilio. 9. numer. 25. Gaspar Baeça de non meliorandis filiabus ratione dotis capite. 8. numero. 12. & 13. & 20. Sarmiento libro. 7. capite. 5. Solet tamen in proposito reuocari indubium, an concessa facultate Regia ad obligandum bona maioratus, si creditor faciat executionem in illis pro debito, ad vendendum ea bona sit necessaria noua licentia, & facultas? & dicendum est, non esse necessariam, ex eleganti responso Vlpiani. l. C. in. l. si pupillorum. 7. §. si pupillus dedit. ff. de rebus eorum scribentis quod si pupillus dedit pignori ex permisso prætoris, creditor absque noua prætoris permissione potest ius suum exequi. Ex quo ibi notabit Baldus. quod si Ecclesia obligauit prædium creditori, adhibita solemnitate, creditor potest alienare prædium non seruata solemnitate. Facit quod scribit Petrus Rebuffi. in commentarijs ad constitutio. Gallicas. 1. tomo tracta. de liter. obliga. arti. 3. glo. 2. nume. 16. facta scilicet executione, in bonis

X 2 minoris,

Liber secundus

minoris, quæ fuerant obligata, non seruari maiorem solemnita-
tem, quæ in bonis maiorum dif-
trahendis seruat ex tex. in d.
l. si pupillorum: accedit quoque
quod Imola & Romanus in l. vsu
fructu. ff. soluto matrimo. resol-
uerint assensum domini adhi-
bitum, indatione rei feudalis in-
dotem marito operari, quod re-
translatio domini, quæ facien-
da est soluto matrimonio, non re-
quirat alium assensum, sequitur
Capicius decis. 182. num. 11. & 12.
Mathe. de afflict. in capite. impe-
rialem in principio versi. 12. nota
ex textu numero. 8. & 9. deprohi-
bita feudi aliena. & decis. ion.
335. numero. 19. Ex quibus ita re-
soluunt. Gregori. Lopez in l. 6. ti-
tul. 11. part. 6. glosa *que la non pu-
diese vender*. columna. 8. versi. &
si data. Molina. libro. 4. de Hispa-
no. primo. gen. c. 5. nume. 1. 2. & 3.
Pelaez a Meres in tractatu maio-
ratuum, & melioracionum His-
paniæ. 4. part. q. 3. per totam.

21 Septimo quæritur, an in re com-
muni possit constitui census? &
quod non, videtur demonstrari
ex responso Vlpiani. l. C. in l. 2.
ff. de seruitu. sic *aiensis vnus ex
dominis communi adum seruitu-
tem imponere non posse.*

Igitur si in rem communem ius
seruitutis cadere non potest, quæ
admodum etiam probat tex. in
l. per fundum, & in l. vnus. ff. de
seruitu. rusticorum prædiorum.

l. vlti. ff. communia prædiorum,
plane fit consequens nec posse
cadere ius annui redditus. quo-
niam hoc ius se habet admo-
dum seruitutis realis prout no-
tat Dominus Franciscus Sarmi-
ento lib. 7. Selectarum interpræ-
ratio. capite. 1. numero. 4. Padil-
la in l. prædia numero. 11. C. de
fidei comis. Ioannes. Gutierrez
consilio. 18. numero. 77. Petrus
Salazar de vsu & consuetudine
capite. 11. numero. 6. & 12. Anto-
nius Gama. decis. Lusitana 145.
Ioannes Parladorius rerum quo-
tidianarum capite. 3. numero. 52.
53. & 54.

Econtra vero facit, quod res com-
munis vendi potest. l. falso. C.
de communi rerum aliena. ergo
poterit obligari. l. sedet quo a-
deas. 5. 1. ff. de pignori. cuius ver-
ba sunt, quod emptionem, ven-
*ditionem que recipit, etiam pig-
norationem potest recipere, ac*
proinde in re communi indui-
ta poterit census constitui. Quia
& authores plurimi grauissimi,
sapientissimi relati superius va-
rijs in locis docuerunt res incen-
su solius hypothecæ vicem sus-
tinere.

Rursus facit rescriptum Cæsaris
Antonini in l. vnica. C. si com-
munis res pignori data sit, cuius
hæc sunt verba.

*Frater vester vobis innutis portione
vobis competentem obligari non po-
tuit, na suam dando obligatione cre-
ditori*

ditori quæsiuit: unde intelligitis contractum eius nullum præiudicium dominio vestro facere potuisse. Ex quibus verbis Baldus. Salyce. & reliqui interpretes ibi obferuarunt, eum, qui habet communionem in re, suam partem posse obligare, non loci, optime Negusian. de pigno. 3. membro. 2. part. 5. a numer. 36. plura refert Hierony. Portoles in Academia Cæsar augustana viris pontificij interpretes in tract. de consortibus, & fidei comi legali. capit. 10. in ibique de hoc articulo disserit eleganter, & copiose. poterit ergo in re communi constitui census in præiudicium constituentis.

In hac difficultate Petrus Salazar. d. tractatu. de usu, & consuetudine. capit. 14. in eam partem magis deflexisse videtur, ut existimet ius annui redditus in fundo communi non posse constitui, inanemque, & inutilem constitutionem esse, quia seruitutibus annumerari credit, & in re communi seruitus imponi non potest d. l. 2. ff. de seruitu. cum aliis superius adductis. Ego quidem licet existimem suppositionem rei, & fundi incensu maiorem vim, & potestatem obtinere, quam habeat ordinaria, & simplex hypotheca, ex eo quod nascantur effectus plurimi maximi ponderis, & momenti, quemadmodum etiam animaduertit Couarru. lib.

3. variarum cap. 7. num. 6. tamen vix possum mihi persuadere ius annui redditus esse seruitutem. Etenim probabile est, censum posse creari abstractum a prædio, in solaque persona constitui, igitur seruitus non est, quoniam absque prædio seruitus esse non potest, cuius qualitas est. l. 2. ff. de usu fructu. l. quid aliud sunt. 86. ff. de verbo. significa. l. penu. ff. de euiet. l. via. 23. §. si fundus. l. vnus ex locijs. 34. ff. de seruitu. vrb. præ. l. 1. ff. comunia. prædiorum l. qui fundum. ff. quemadmo. seruami. l. seruo legato. §. si fundus ff. de legatis. 1. l. cum venderes. ff. de contra. emptio. §. de consti. de serui. §. vltimo. inst. de reb. corpor. & in corpor. qui animo, & maior pars auctorum, quos libro. 1. capite. 8. in principio recensui, scripsique docere censum non nisi in re immobili constitui posse, sentit ius annui redditus non esse seruitutem.

Præterea seruitus omnis bipertito cernitur, ut scripsit Maracia. l. C. in. l. 1. ff. de serui. & explicat Capola. in tracta. de seruitu. capite. 1. Corrafi. in rubrica. ff. de seruitu. & in. l. 1. eodem titulo. Dominus Antonius de Padilla in Rubrica. C. de seruitu. & aqua Zafi. & nouiores in §. æque si agat inst. de actioni. Antoni. Gomez. 2. tomo variarum. capite 15. Francis. Conna. libro. 4. commentario. iuris ciuilib. capite. 7.

X 3 vna

Liber secundus

vna est realis, quæ a re rei debetur: altera personalis, quæ a re personæ. Ius autem annui redditus referri non potest inter seruitutes reales, quoniam nullum est in hac specie prædium dominans, cui debeat, quod omnino inferuitute realis est necessarium. Ideoque seruitus realis vulgo diffiniri solet, ius quoddam prædio inhærens, quod dominantis utilitatem auget, seruiantis libertatem minuit, Bartolus. Angelus. Paulus. Floria. & omnes, in l. 1. ff. de seruitu. Gregorio. Lopez in l. 1. titulo. 31. par. 3. Cæpola. d. tracta. capite. 2. Orosci. in l. libertas. §. seruitus. ff. de statu. homi. Padilla in d. Rubrica. numero. 8. Nec etiam ad numerari potest personalibus: quoniam Marcia. in d. l. tres tantum reulit seruitutis personalis species, vsum fructum, vsum, & habitationem. Sed dices demonstrationis gratia, non limitationis a Marcia. fuisse, tres illas species connumeratas, esse quæ plures alias seruitutes personales, vt ius cædendi ligna ex aliqua Sylua, venandi, aucupandi infundis aliorum, piscandi, & vt pomum decerpere liceat, spaciari, & cenare in alieno, & plures alias similes, quem admodum tradidere Faber: & Iason in §. a que si agat insti. de actio. Ioannes, Corrafi. & Franciscus. Duare. in l. vt pomum. ff. de seruitu. Zasius libro. 1. singulari. intellectuum. capite. 11. Logo-

uallius. in l. imperium. ff. de iurisd. omnium iudicum numero. 222. Id tamen non satisfacit, nam magis est vt in exemplis superius propositis, alijsque id genus non seruitus personalis, sed ius quoddam personale dicatur constitutum. Vt obseruarunt Ioannes. Azo. & Acurfi. in d. l. vt pomum, idem Acurfi. in l. pecoris in fine. ff. de seruitu. rusticorum, & in l. mella verbo personæ ff. de alim. & cibarijs legatis, vbi sequitur Bartholus. Baldus. in l. vltima. numero. 7. C. de condictione, indebiti. & in rubrica. C. de vfu fructu. numero. 13. testantur communem Fulgosi. in d. l. pecoris, Cæpola de seruitu. rusticorum. capite. 4. numero. 2. versiculo. 2. casu principali, Gomeci. in §. equæ si agat numero. 25. insti. de actio. Corne. consilio. 63. numero. 8. libro. 4. Paulus Parisi. consilio. 84. numero. 5. libro. 3. Corra. in d. l. vt pomum numero. 8. Padilla in l. 3. numero. 15. C. de seruitu. & a qua, & ab hac traditione recepta non esse in foro recedendum scribit Menochi. de retinenda possessio. remedio. 6. numero. 47. & licet teneremus contrariam sententiam, ex illa minime sequeretur, censum esse personalem seruitutem. Quoniam exploratiuris est, seruitutem personalem extinguere, & finiri extincta persona cui debetur: at vero ius annui redditus transit ad hæredes, cedi que

que in extraneum potest, & extin-
cto primo creditore durat in per-
petuum, quandiu redimatur: igitur
nequit inter personales ser-
uitutes referri. Deinde falsum est
censum esse seruitutem mere
personalem: quia debitor cen-
sus non est creditoris seruus
nec dici potest, quod illi seruiat,
vt ipse latius demonstraui libro.
1. capit. 8. dum tractarem an inso-
la, nudaque persona census con-
stitui possit.

Igitur magis probo, in re commu-
ni censum posse imponi inpreiud-
icium constituentis, ex text. in.
d. l. 1. C. si communis res pignori
data sit: cui resolutioni declara-
tiones poterunt applicari omnes
quas cumulat Antonius Negu-
tan. tracta. de pignori. 3. memb.
22 2. partis principa. a numero. 36. il-
lud autem per pulchram difficul-
tatem habet, cur in re communi
pignus, hypotheca, & ius annui
redditus valeat constitui, non ve-
ro seruitus imponi: & plures dif-
ferentia rationes tradiderunt
veteres, & nouiores interpretes.
Angel. enim, & Paulus in. l. 2. ff.
de seruitut. eam rationem consti-
tuunt, quod in seruitutis conser-
uatione est necessarium factum
hominis, vel naturæ, & illud fa-
ctum non potest expediri pro
parte, quin pars loci tangatur, con-
siderato quod omnis fundi mi-
nima particula est communis: se-
ad conseruationem obligationis

nullum factum hominis vel na-
turæ requiritur, praterquam o-
bligatio. quæ est constituta, &
hanc rationem sequuntur Ias-
son. in. l. stipulationes non di-
uiduntur numero. 10. ff. de ver-
bo. obligatio. & Ioannis. Corra-
sius in d. l. 2. ff. de seruitu. nume-
ro. 10. 11. & 12. aliam rationem re-
ferunt Duarenus in. d. l. stipula-
tiones non diuiduntur. Conna.
libro. 4. commenta. capite. 9. nu-
mero. 5. Vaconi. a Vacuna. libro
5. declara. 74. quod seruitus est in-
diuidua. d. l. stipulationes non di-
uiduntur. l. viæ itineris ff. de ser-
uitu, & omnes fundi glebas con-
tinet, l. certo generi §. 1. ff. de ser-
uitu. rusticorum prædiorum. ic-
circo infundo communi solius
non potest suæ parti seruitutem
imponere, quin parti consocij im-
ponat, quod siue consensu eius
fieri minime potest l. fabinus. ff.
communi diuidendo. l. in re com-
muni. ff. de seruituti. urbano. præ-
dio. l. vltima. ff. communia præ-
diorum. Hæc autem ratio pro-
culdubio cessat in pignore, hy-
potheca, & annuo redditu, quæ
diuidua sunt, & pro parte acqui-
ri, & imponi valent. Aliam quo-
que rationem aducit Iacobus Cu-
ra. tracta. 6. ad Africanum ad le-
gē 32. ff. de serui. iusticor. prædio-
rum, quod seruitus est ius incorpo-
re, partis pro indiuiso nulliusubest
corpus, nec enim est, sed intelligi-
tur, ac pro inde ad partē seruitus

X 4 consti-

Liber secundus

constitui non potest, esse autem ius in corpore pignori, vel hypothecæ non competit, ideoque ad partem constitui valet. Quæ omnes rationes videntur coincidere in idem. quam tamen resolutionem cenſeo limitandam eſſe in bonis quæſitis conſtante matrimonio, in quibus poterit maritus cenſum conſtituere. quia marito liberum eſt alienare lucra comparata, & ad quæſita matrimonio conſtante, l. 5. titulo. 9. *de las ganancias* libro. 5. nouæ comp.

- 23 - Octauo quæritur, an ſuper officijs publicis poſſit cenſus conſtitui, pro cuius rei cognitione animaduerto, quedam eſſe officia iuſtitia adminiſtrationem habentia, vt eſt officium prætoris, & alia idgenus, quædam qua illam non habent, vt ſcriptoria decurionatus, & alia ſimilia: officia vero publica primi generis nullam proriſ venditionem, & commutationem recipiunt, ſed perſonis dignis, probis, & benemeritis conſerri debet. auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio ſi hæc autem colla. 2. Guillelmus Benediſtus in cap. Raynuncius de teſtamenti verbo duas habens num. 25. Auendani. reſponſo 2. num. 1. Dominicus de Soto lib. 3. de iuſti. & iure. quæſt. 6. art. 4. in reſponſione ad ſecundum argumentum, colum. 3. ſcribens cunctis alijs eſſe peſtilentius & decorem reip. turpius offendens atque adeo ſcandalolum, ſi iudica-

tus venderentur, aut loca eorum qui regi ſunt a publicis conſilijs, Petrus folle. in pragma. de cenſi. verb. Nicolaus Epiſcopus nu. 221. & 222. laus enim iuſtitia distribu- tiua in eo poſita eſt, vt publicamunera, & quæ ad reip. gubernationem, & incolumitatem conſeruandam ſpectant, dignis hominibus diſpenſentur, teſte Ariſto. lib. 5. ethico. cap. 3. ideoque indiſtribuen- diſ muneribus publicis acceptatio perſonarum, vt inimica diſtributiua iuſtitia peccatum mortale eſt. D. Thom. 2. 2. quæſt. 63. arti. 1. ſed conferendo publica officia pecunia cõmititur acceptio perſonæ, quia tunc non ob merita, ſed ob pecuniam conceduntur: igitur abſque labe turpitudinis, non licet vendere officia publica iuris diſtionis exercitium, & adminiſtrationem habentia.

- Deinde obſeruandum, eſt officia publica, quæ nudum habet mi- niſterium vendi poſſe per principem, non recognoſcentem ſuperiorem abſque vilo vitio, & peccato, vt ſcripſere D. Tho. Opusculo 21. directo ad duciſſam Brabantia, Baldus in l. Barbarius. 1. lectu. colum. 2. ff. de officio prætoris, verſiculo veniamus nunc ad ſecundum. Guillel. Bene. in d. cap. Raynuncius. verb. duas habens a num. 4. cum ſequentibus Caiet. in ſuma verbo venalitas, Soto. d. quæſt. 6. articul. 4. Tellius Fernandez in l. 26. & 29. Tauri. num. 10. Nauar. in manu.

manu. cap. 25. num. 7. Francis. Garcia de contract. 1. part. cap. 18. Palacio in praxi Theologi. lib. 2. cap. 6. Azebedo in. l. 4. titu. 25. lib. 4. recop. & ita tenendum est, quid quid in contrarium videatur sentire Menchaca lib. 1. controuersia. Illustri. cap. 42. & 43. & Petrus Folletius ubi proxime. Ducibus autem Marchionibus, comitibus, aliisque dominis temporalibus. Dominicus de Soto. d. art. 4. negat potestatem vendendi talia officia, contrarium tamen defendit Menchaca. d. cap. 43. num. 10. & recte quoniam domini temporales Principe inferiores vere sunt domini populorum suorum, eorumque ad eos pertinet ius, Defensio, & custodia non secus quam ad Regem regaliū populorum, sicque utroque casu par ratio est, & consequenter idemius esse debet. Illud. ff. ad legem Aquilianam, & ita quotidie fit.

Tertio animaduertendum est, hæc officia publica a priuata persona priuata vendi posse. Bal. Paulus, & omnes in. l. omni modo. §. imputari C. de inofficioso testamento. Iasson in l. illud. num. 6. C. de colla. Ripa in l. in quartam numer. 163. ff. ad legem falcidiam. Couar. lib. 3. variarum. cap. 19. Robandus a Valle consi. 11. num. 10. volum. 2. Auenda. d. respons. 9. Antoni. Gomez in l. 29. Tauri. num. 21. Mieres 4. part. quæst. 40. num. 10. & 11. Matienzo. in l. 3. tit. 8. lib. 5. nouæ compila. glos. 3. num. 13. &

in. l. 5. titu. 9. eodem libro, & volumine. glos. 4. & in dialogo Relatoris 4. part. cap. 11. & 12. Angul. in l. 9. tit. 5. lib. 5. nouæ compila. glos. 5. num. 2. Vbi testatur esse communem opinionem & practicam, vñ forensi receptam aduersus Telum Fernandez in. l. 29. Tauri numer. 11. cuius argumentis satisfecit Matienzo in dialogo relatoris. d. cap. 11. & 12. Tellij vero sententiam admitendam esse censerem in eum modum, vt non permitteretur vaga, & libera horum officiorum venditio, sed solum in personas de quibus sit presumptio, quod utiliter, & fideliter exercebunt, quemadmodum tradidere D. Thom. & scriptores reliqui sentientes, principem licite posse hæc officia vendere: ex contrario enim ab vñ quotidie experior euenire mala, & detrimeta, quæ pio, & Christiano pectore deplorat Telus Fernandez ubi supra. adeo enim eorum officiorum precium creuit, vt emptores cogantur, legum cancellos transgredi, fraudes innumeras committere, iura præfinita excedere, & quotidie, imo singulis horis plurima patrare peccata mortalia, cum onere restituendi, quos melius esset pauperes vitam degere, & ad cælum conuolare, quam post compilatas iniuste pecunias in infernum precipites ire. O cupiditas insatiabilis, otētrafames, & dira pecuniarum, o insani homines: quorum

X 5 stultia,

Liber secundus

- stultia, vel dicam melius, temeritas esset aliquo frano comprimenta. quare pius illi vir, & immortalis commendatione dignissimus Martinus Nauarr. in manu. capit. 25. nume. 7. recte censuit debere lege publica statui unicuique officio certum precium, ultra quod nihil dari, neque accipi posset, declarando eum qui plus acciperet, plus iusto precio accipere, & discernendo, quod tempore, quo titulus confertur, partes iurarent de non plus dando, nec accipiendo: admonetque confessarios, & regum consiliarios, ut ita consulant regibus: quod utinam facerent, obuiam enim sic multis incommodis iretur, & multorum animas velut ex faucibus tartari eriperent.
- 28 Ex quo inferitur, officia hæc apte filio emptæ illi imputari in legitimam. l. omni modo. §. imputari. C. de in officioso testam. ubi Odofr. Petrus, Guillel, Cyn. Faber, Baldus, Angel. & reliqui Bar. in. l. 1. §. nec Castrense ff. de colla. bonorum. Interpretes omnes antiqui, & neoerici in l. in quartam ff. ad l. falcidiā, Menchaca de successio. creatione. §. 20. num. 203. & 218. Couarr. Anton. Gomez, Auedanni. Rolan. Pelaez a Meres, vbi supra Ioā. Garfi. de expē. & meliora. capit. 4. num. 14. Azevedo. d. cap. 7: nume. 4. Matienço. & Angul. in locis proxime relatis.
- 29 Deinde inferitur illa comparata matrimonio constante comunica-
ri interuirum, & uxorem quoad eorum ætimationem Couarru. lib. 3. Varia. cap. 19. Matienço in. l. 5. titul. 9. lib. 5. nouæ compila. glo. 4. Pelaez a Meres, & Azebedo vbi supra & Ioann. Garfi. Comez de Leon. allega. 100.
- 30 Tertio inferitur, hæc officia includi sub hypotheca bonorum generali. authen. de exhiben. reis §. optimum. l. super hypothecis & authen. quod obtinet. C. de pignori. & speciatim posse pignori dari, aut hypothecæ subijci. Nam quod sub hypotheca generali continetur, nihil repugnat, quod possit dari in pignus, vel hypothecam specialem. Præterea hæc officia vendi possunt, ut est superius demonstratum, ergo pignori, aut hypothecari possunt. l. sed & quo ad eas. §. 1. ff. de pignori. Quarto inferitur in his officijs fieri executionem posse: nam commoda præmiorum, quæ ex sacris coronis percipiuntur, sacerdotij fructus, & munerum stipendia in iudicati causam accipiuntur, l. commodis ff. de re iudicata. capit. Oduardus de solutio. & ita scribit suprema Normanorum curiæ placuisse Imbertus Rupellanus lib. 1. institutio num. forensium cap. 59. & in Granatensi pratorio iudicatum Tullus Fernandez in. d. l. 29. Tauri nume. 12. licet ipse contradicat. Hoc autem casu creditor postulare debet, ut debitor officio renunciare, compe-

compellatur, idque mox distraha-
tur, ac inde tibi satisfiat, & iudex
debitorem compellet, vt renun-
ciet, nec debitor resistere poterit,
quincogatur etiam mandatū scrip-
to dare, quod apud principem mu-
nus hoc per procuratorem depo-
nat in gratiam nouissimi licitato-
ris, vt notat Rupella dicto. capi-
te. 59.

Deinde infertur, in his officijs
censum constitui posse, prout etiā
obseruat Petrus Folle. in. d. prag-
ma. de censu. verbo huiusmodi cē-
sus super rebus numer. 42. negans
constitui posse in officijs deputatis
ad administrationē iustitiæ, quod
verum est, Benedictus Boni. deci-
si arti. 53. 54. 55. & 56.

32 Nono videndum est, an super cen-
sibus ius annui redditus valeat cō-
stitui? & in hoc dubio Bartholo.
Castane. in consuetudi. Burgun-
diæ titu. descens. Rubr. xi. in ver-
bo. lesegmeur censici. num. 5. di-
cit quod non, differentiam consti-
tuens, inter censum, & redditum:
nam censum ait, non posse consti-
tui super censu, sed bene redditū
super redditu contrarium vero re-
soluit post Ioann. Fabr. in §. adeo
inst. de locacio. & conduct. Petrus
Follerius. d. verbo. huiusmodi cen-
sus super rebus nume. 49. cui sen-
tentia ipse libenter acquiesco. cē-
sus enim siue redimibiles, siue
irredimibiles sint, inter bona im-
mobilia referuntur authen. de a-
lienau. & permutan. rebus Eccle-

siæ l. iuris peritos. ff. de excusatio-
nibus tutorum l. sufficit. ff. de. cōditio-
ne indebiti. clemen. exiuit. §. cum
que annui redditus de verbo. sig-
nificatio. numero samque ad hac
verissimam & receptissimam con-
clusionem retuli. doctorum se-
riem lib. i. capit. 7. versu. quæ copo-
tissimum demonstratur.

33 Hinc redditus annui excusant a
satisfactione, non secus ac immo-
bilia. Guillel. de Cugno. Rayne-
rius, de foro liuios, Cynus, Bar. Bal.
Albericus, Ange. Alexan, Iacob.
Iasson. Curcius, Iunior, & Ioann.
Orfei in. l. sciendum. ff. qui satis-
dare cogantur Titaque. de retra-
ctu lignagier. §. i. gloss. 6. num. 6. &
tempora præfinita in executione
facta in re immobili locum ha-
bent in executione quæ fit super
censibus iuxta sententiam Bal. in
l. etiam colum. 4. C. de executio-
rei iudicatæ, quam sequuntur Ale-
xan. & Iasson. in l. a Diuo pio, §. sic
quoque ff. de re iudicata. quod in-
telligendum est, vbi fieret incen-
su executio, secus autem si fieret
in pensionibus, quia inter mobilia
pensiones annuæ numerantur Bal.
in capit. i. columna. vlti. versiculo
quid de pensioni, & ibi Aluaro.
de pace tenenda. Socin. consi. 100.
columna. 2. versiculo. item si esse-
mus volum. i. Andre. Alcia. in. l.
mouentium. ff. de verbor. signifi-
ca. Hinc quoque redditus annui

34 Ecclesiæ, vel minoris absque so-
lemnitate prescripta ad distrahen-
das

Liber secundus

das res immobiles eorum non possunt alienari, quemadmodum censuit. Bald. in l. iubemus nulli post principi. C. de sacro sancto. Ecclesi. & consilio ultimo, volum. 5. plures dinumerat Tiraque. ubi proxime. Quam obrem cum census inter bona immobilia referantur, nihil est quod impedit, super censibus censum constitui posse, & facit quod Tiraque. scribit. d. tracta. de retract. ligna. §. 6. glossa. 1. num. 10. asserens super his redditibus posse celebrari emphyteusim, sicut & feudum, ut tradit. Sonsbechius de feudis. 8. part. nume. 23. & 29. quem refert Alua. Valas. de iure emphyten. quaest. 12. num. 6. tamen Alua. ipse contradicat. quinimo & si bonis mobilibus an numerarentur, validam esse redditus annui constitutionem recte diceretur, nullum enim viciū habet in re mobili, censum imponere prout superius varijs in locis resolutum est.

Illud autem visum est aliquibus maiorem difficultatem continere, an tradito fundo incensum, qui accepit alteri possit incensum concedere? & partem negantem post Ioann. Fabrum sustinet Petrus Folle. d. verbo huiusmodi census super rebus nume. 49. aientem vero ipse magis probat quoniam vassallus potest rem feudalem alteri concedere in feudum etiam domino Inscio. capi.

1. §. similiter de leg. Contra. Vbi notat Aflictis in principi. & nume. 2. capit. beneficium, si defundo fuerit controuersia. capit. 1. §. sed & res, per quos fiat inuestitura capit. 1. §. necessitate, & ibi glossa. qualiter olim feudum potest alienari. capite. 1. §. illud quoque ibi dominum domini sui, & ibi nisi vassallus, idemque dominus de prohib. feudi alienari per federi glossa & ibi Aflictis num. 5. in capit. 1. §. profecto versu. dum modo scias ibi, & hoc iure feudi censetur intit. quid iuris si post aliena feudi vassalla. glossa communiter approbata in capit. quæ in Ecclesiasticarum verbo alienari. de constitutio. capit. transmissa, & ibi Panor. 4. notabili. de foro compet. Curcius Iunior, de feudis. 4. p. num. 83 Dueñas regu. 40. limita. 1. & emphyteuta rem emphyteuticam alteri potest in emphyteusim concedere, ut obserbant plures, quos sequutus refert Alua. Valascus. d. tracta. de iure emphyteutico. quaest. 13. num. 11. late disputans, an sit necessarius domini prioris consensus. Igitur qui rem accepit incensum poterit illam alteri concedere in censum, neque enim inter concessionem feudi, vel emphyteusis sub alternam, & concessionem incensum constitui potest, efficax differentiarum ratio. Præterea si vulgarem & frequentem in his regnis, attendamus formam

mam contractus, quas res immobilis vendi consuevit adiecto pacto, ut quandiu emptor retinet precium, soluat redditum annuum redimibilem ad numerum precij conuenti, res vtrique meo iudicio exiguam, aut nullam difficultatem habet, emptor enim, omne dominium est in ea specie consecutus, ac propterea, & seruitutem imponere, & rem pignori, hypothecę ve subijcere, alienare, & vendere, ac incensum poterit alteri concedere: manebit tamen domino veteri ius suum exigendi redditum ab emptore secundo, si voluerit.

- 36 Ex qua resolutione inferitur censum posse constitui in annonis publicis, quarum meminit text. in l. 2. ad ff. C. de petitione bonorum. subla. lib. 10. & in l. iubeamus in princi. C. de sacro S. Eccle. & inter immobilia connumeravit tex. in l. vltim. §. præterea. C. de iure dotium. explicat Calius Rhodigimus lib. 9. lectio. antiqua. capit. 16. & in tributis iugationibus, vectigalibus, Thelonijs, Gabellis, talijs, angarijs, parangarijs, pedagogijs, & alijs iuribus huiusmodi, de quibus Iasson. & alij nouiores in l. placet. C. sacro S. Eccle. O talora de nobilitate. 1. part. cap. 2. & in iuribus piscationum, venationum, & aquarum, tamen post Petrum Iacobi Alua. Valas. d. cap. 12. numer. 6. aduersus Tiraque. & Sons

be. censeat in his rebus emphytheusim non posse constitui. De quo nunc ipse non disputo. Item in iurisdictione, quia iuris dictio est in patrimonio, & fructu sicut alij redditus clementia statutum & ibi Cardinal. & Bonifaci. de elect. Boer. decis. 227. quo casu censentur obligati omnes redditus causarum criminalium, & ciuiliu. Follerius in. d. pragma. verb. iura iurisdictione, census ac omnia num. 8. & .

- 37 Decimo se offert inquirendū an in molendinis possit census constitui? & dubitandi præstat occasionem, quod molendina videantur bonis mobilibus aggregari ex sententia Bart. in l. 2. num. 19. ff. soluto matrimonio scriben- tis molendina non excusare ab onere satisfaciendi, vbi sequuntur Alex. nume. 2. & Parpalia. num. 87. dicens ita tenere omnes. Alexan. & Iasson. in l. sciendum. 4. limitatione ff. qui satisfacere cogantur. Facit Albicri doctrina, cuius meminit Tiraquellus de retractu. lignagier. §. 1. glo. 7. num. 93. quod molendinum non est pars fundi, ideoque computatur inter mobilia, quod dicit notandū & facere pro restitutione rerum dotalium, quia mobilia restituntur post annum, immobili vero statim, & sic inquit molendinum restitui debere post annū. conducit denique celebris sententia Angeli. Perusi in l. non solum

Liber secundus

lum. ff. de petitione hæreditatis
asserentis procerto molendina
posita in fluminibus, & quæ dete-
riora continuo fiunt, suntque in
continuo periculo, alienari posse
a prælato, & tutore absque aliqua
solemnitate, vbi commendat &
extollit Raphael Fulgosi. Fran-
cis. de Ripa. in. l. quo minus nu-
mer. 126. ff. de flumini, Antonius
Rube, Alexan. consi. 138, numer.
3, qui dicit singulare, & non ha-
bere contradicentem, Pala, Ru-
be. in repetitio. capit. per vestras
§. 18. numer. 9. Tiraque. d. glo. 7. nu-
mer. 92.

His tamen non obstantibus arbi-
tror magis esse, vt in molendinis
valeat census constitui. Nam mo-
lendina, quæ tanquam domus
in terra, aut ripis fluminum il-
lis adhærent esse immobilia
censuit Bal. in capite. contingit
colum. penult. vers. *quæro nun-
quid mola*, de dolo & contu. & in
l. certi. quæst. 4. C. locati tradit
molendinum esse prædium rus-
ticum. Bal. sequuntur Iasson in l.
quo minus. quæst. 19. ff. de flumi-
ni. & ibi Ripa. numer. 126. Fortu-
nius Garfias dicens esse prædium
urbanum in. l. item quia. colum.
4. vers. ex his inferri. ff. de pact. 40
Tiraque. d. num. 92. Aluarus Va-
lascus de iure, emphyteutico. q.
12. numer. 9. dicens in molendinis
Emphyteusim constitui posse.
Hinc Curcius tracta. de feudis. 1.
part. quæst. 6. numer. 11. scribit in

molendinis tanquam rebus im-
mobilibus feudum constitui pos-
se. Ioannes Lecirier lib. 2. quæst.
4. folio. mihi. 56. colum. 3. & in il-
lis distrahendis a prælato, vel tu-
tore necessariam esse solemnita-
tem aduersus Angel. defendit
accerrime Pinel. in. l. 1. C. de bo-
nis maternis. 3. part. nume. 28. &
sequitur Valascus. d. numero. 9.
Vndecimo queritur, an valeat in
38 arboribus census imponi? & res-
pondendum est affirmatiue nam
que in arboribus absque fundo
constitui potest emphyteusis du-
ratura quousque arbores durent
in fundo, vt post Bal. Iassio. & Gre-
gorium Literis consignatum re-
liquit Aluarus Valascus. d. quæst.
12. numer. 4. pro qua sententia il-
lud facit, quod res omnes quæ so-
lo cohærent bonis immobilibus
39 annumerantur. Ideo fructus quæ
diu pendent inter immobilia cæ-
sentur. l. si pendentes. ff. de vsu
fructu. Tiraquel. de retractu lig-
nagier. §. 1. glos. 7. numer. 36. Coua.
lib. 1. varia. capit. 15. nume. 12. Me-
nochi. in tracta. de recuperanda
possessione remedio. 6. numer. 45.
& ædificia solo inædificata. §. cum
in suo solo inst. de rerum diuisci.
40 Duodecimo & postremo loco
videndum est, an super naui cen-
sus constitui valeat? & videtur di-
cendum quod non, quia naus in
ter bona mobilia refertur. l. 1. §. il-
lud vtique. ff. de vi. & vi armata.
iuncto. §. si quis de naue eiusdem
legis

legis. l. vim facit. §. quod in naui
 ff. quod vi, aut clam, l. assion. confi.
 170. columna. 2. versi. secundo fa-
 cit & colum. 6. versi. non obstat
 secundum, volum. 2. Menochi.
 de recuperan. remedio. 1. nume-
 ro. 42. Ex quo Angelus in l. fora-
 men in fine. ff. de seruitu. urbano.
 prædiorum scribit naui seruitu-
 tem imponi non posse, sequitur
 Capola de seruitu. rustico. titu.
 de naue in principio, Benuenu-
 tus stracha. tracta. de naui num.
 20. pagi. 253. Tiraque. de retractu
 ligna. §. 1. glos. 7. numer. 91. Al-
 ua. Valascus. d. quæst. 12. numer.
 9. & Petrus de Bellapertica. Rai-
 nerius de foro liui. Albe. in. l.
 sciendum. ff. qui satisfare cogan-
 tur, constanter asseuerarunt pos-
 sessorem naui non excusari ab
 onere satisfandi. Hinc Andre.
 Tiraquelus. d. glos. 7. nume. 90.
 & 91. asserunt in naui vendita nō
 habere locum ius retractus ex
 consanguinitate competens, & in
 emphyteusim dari nō posse cen-
 suit Paris de puteo. in tracta. de
 re integratio. reudi. folio. 148. ca-
 pite. an inuestien. numero. 3. 4.
 quem refert, & sequitur Alua.
 Valas. d. quæst. 10. num. 9. e con-
 tra vero facit text. in l. penul. §. vl-
 ti. ff. de his qui deiecerūt, vel. effu-
 derunt, iuncta. l. 1. eiusdem tituli.
 l. naue. ff. de euictio. l. in eadem
 §. vltim. ff. ad legem Iuliam de vi
 publica. l. si vniuersa in principio
 ff. de adqui. en. possessio. l. rerum

mixtura in principio. ff. de vsu ca-
 pio. l. si naui. ff. de rei vendica.
 quibus in locis naui domui equi
 paratur. Quare Barto. in. l. si ita
 stipulatus essem abste colum. 2.
 ff. de verbo. obliga. nauem inter
 immobilia refert, & Bal. in. l. cer-
 ti colum. 2. C. de locato & condu-
 cto. nauiū comparat prædio Vr-
 bano, sequitur Capola de seruitu-
 ti. Urbano prædior. Rubri. 11. ver-
 si. *quid de naui*, Decius in. l. nemo
 dedomo. ff. de reg. iuris, & prædio
 rustico l. assion, & Ripa, in. l. quo-
 minus. 18. q. ff. de flumini. Hinc
 quoque. Nicolaus Boerius decis.
 177. numer. 7. & 8. scripsit ex ven-
 ditione naui deberi ventam, &
 Laudimium, tanquam ex vendi-
 tione rei immobilis referens in
 Senatu Burdegalensi arresto quo-
 dam ita fuisse comprobatum. In
 hac autem dubitatione ipse in
 eam sum procliuior sententiam,
 vt existimem ex natura rei, & se-
 clusa constitutione extrauagan-
 ti Pij Quinti de forma creandi
 census in naui censum constitui
 posse: nō quia intelligam nauiū
 rebus immobilibus aggregandā
 esse: contrarium enim arbitror
 esse verius: sed quia ex natura rei
 census in re mobili, solaque per-
 sona imponi, & consistere potest.
 eamq; census constitutionē ap-
 probauit extrauaganti sua Nico-
 laus Quintus relata superius va-
 rijs in locis, vbi vero Pij Quinti ex-
 trauagans esset vsu recepta, non
 posset

Liber secundus

posset census in naui constitui. Nec ubique locorum, si audienda esset opinio illorum, qui non nisi in restabili censum consistere, & fundari posse tuentur accerime, quam non esse veram ostendi lib. i. cap. 8.

E P I T O M E capitis quarti.

- 1 gitur an usu fructuarius possit in usu fructu censum imponere.
- 2 Ex communi sententia ius usus fructus nequit edi, alienari, aut pignori, vel hypotheca subijci, potest autē ipsa commoditas fructus percipiendi quæ durat, quandiu vivit usu fructuarius.
- 3 Ex communi sententia ius annui redditus constitui potest in ipsa commoditate percipiendi fructus.
- 4 Aduersus communem resolvitur usum fructum vendi, locari, aut pignori posse cedi vero extraneo non posse ibique constituitur vera differentia ratio.
- 5 Generaliter constituitur in usu fructu posse ab usu fructuario imponi ius annui redditus duraturū quandiu vita usu fructuarij.
- 6 Usurarius non potest usum locare, aut pignori dare, neque in illo censum constituere.
- 7 In habitatione, quæ servitus personalis est ius redditus annui constitui potest.

- 8 Late discutitur, an in servitutibus constitui valeat ius redditus annui, & defenditur communis differentia inter servitutes rusticas & urbanas.
- 9 In proprietate inuito proprietario non potest usu fructuarius censum imponere.
- 10 Proprietarius etiam inuito fructuario potest in proprietate censum constituere.
- 11 Proponitur egregia quaestio, an superficialius in superficie possit censum constituere.
- 12 Explicatur quid sit superficies.
- 13 Superficiarius in superficie habet utile dominium, & ideo potest illam pignori dare, vel hypotheca subijcere, atque potest in ea servitutem & censum imponere.
- 14 Declaratur illa propositio resolutio iure dantis resoluti ius accipientis
- 15 Differitur an emphyteuta possit in emphyteusi censum imponere, & resolvitur posse.
- 16 Emphyteuta potest in emphyteusi constituere usum fructum, & servitutem imponere.
- 17 Feudatarius ex sententia Petri Follerij absque domini assensu potest in re feudali imponere ius annui redditus.
- 18 Vassallus in re feudali potest servitutem imponere.
- 19 Aduersus Petrum Follerium defenditur non posse in re feudali censum constitui inuito, & repugnante domino.
- 20 Reprehendi solet communiter sententia

rentia Bartoli in l. si constante. ff. soluto matrimo. in princip. 3. q. 7. tertiae quaestionis principia. qua existimauerit bona feudalia comprehendendi in tacita hypotheca, qua inducitur a lege in bonis mariti prodoris restitutione.

- 21 Explicatur doctrina Baldi in l. 2. C. communia de legatis, & in ca. 1. §. autem si libellarius quib. modis feudum amittitur.
- 22 Proponitur quaestio, an libellarius possit in libello censum imponere.
- 23 Agitur quid nam sit libellus.
- 24 Libellarius potest in libello ius redditus annui, imponere.
- 25 Libellus & emphyteusis in effectu non differunt.
- 26 Qui ex precario rem possidet potest in ea censum constituere, quia precaria ex communi Doctorum sententia in effectu equiparatur emphyteusi illique accedit.
- 27 Declaratur quid sit precaria, & in quo differat à precario remissione

CAP V T. IIII.

De usufructuario, superficieario, emphyteuta, vasallo, & alijs id genus, an valeant imponere censum.

Et de usufructuario principio videndum est, an valeat censum imponere? quae dubitatio continet

duplicem inspectionem: prima est, an valeat in usu fructu, secunda an in proprietate. Quod autem nequeat in usufructu, videtur suaderi ex tex. in l. si usufructus 65. ff. de iure dotium, & in l. si usufructu. 9. C. de usufruct. §. finitur in fructu. eodem. quibus in locis constituitur usufructu alienari non posse. Et ita docuit glo. in d. §. finitur & in d. l. si usufructus. Sequitur Paulus de Castro. in l. 4. ff. de nouati. Anton. Negusan. de pignori. 3. mēb. 2. p. n. 9. Andre. Alcia. in l. qui Romanus. §. duo fratres. n. 48. ff. de verb. oblig. Couarr. li. 1. variar. c. 8. n. 7. Iacob. Cuias. in d. §. finitur, & in notis ad Iulium Paulum, li. 3. sententiarum, tit. 6. vers. usufructus & ad Ulpianum in fragmentis. tit. 28. plures cumulat doctissimus Arius Pinel. in l. 1. C. de bonis matris. 3. p. n. 38. igitur nec in usufructu poterit constitui ius pignoris, nec hypothecae, aut redditus annui. Quae enim vendi alienarique non possunt, nec pignori hypothecae vel scijci valent. l. 1. §. eam rem. ff. quae respignori. l. vlt. C. de rebus alie. non alienan. E contra vero facere videtur text. in l. arboribus. 13. §. usufructuarius l. non videtur. 45. l. cui usufructus. 37. ff. de usufruct. l. in venditione. ff. de bonis auctoritate iudicis possidendis. l. necessario. §. vlt. ff. de peri. & comodo rei venditae. l. usufructus. 58. vers. si vero ff. soluto matrimonio, ubi probatur apertissime usufructu vendi & alienari posse, & Iabolenus in Y l. fructu

Liber secundus

lfructus. 72. de regu. iuris & in l. ult. ff. de vluris & Marcia. in l. si is qui. 11. §. vsusfructus. ff. de pignori bus. responderunt vsumfructum pignori dari posse. Ex quo pluri-
mi authores a recepta recedentes traditione constanter asseuera-
runt vsumfructum libere vendi
distrahi, & pignori dari, hypothe-
cæ ve subijci posse. c. quorū nume-
ro sunt Aretinus in l. qui Romæ.
§. duo fratres. n. 18. ff. de verb. obli-
ga. Theophi. Ottoman. & Misin-
ge. in d. §. finitur. Carolus Moli-
neus in labyrintho sex decim le-
gum. c. ult. Pinel. d. 3. p. n. 88. Ema-
nuel Suarez Lusitanus lib. 1. obser-
uatio. c. 6. Pardulphus Prateius
in thesauro iuris ciuili verbo v-
susfructus, Hugo Donellus de pig-
nori. tit. an in omnibus rebus quæ
in bonis sunt, pignoris obligatio
consistat. Iacob. Cui. lib. 15. obser-
ua. c. 6. ex quo res effesta est con-
trouersa, videturq; nostris profes-
soribus illa distinctio placuisse
magis vt ius ipsum vsusfructus ne-
queat cedi, alienari, distrahi, pig-
nori, vel hypothecæ subijci: pos-
sit autem ipsa commoditas perci-
piendi, quæ extinguitur morte a-
lienantis, non illius, cui est cōmo-
ditas cessā, sicq; scripsere plures,
quorū meminere Couar. & Pine.
vbi supra. Antonius Quesada. c.
ult. n. 19. Antonius Gomez, 2. to-
mo. c. 15. nu. 15. Antonius de Lara
in l. si quis a liberis. §. parens a. n.
60. ff. de liberis agnoscen. Ioann.

Garfias de expen. & melio. c. 10.
n. 30. 31. & 33. videturq; probari ex
text. in l. 24. titu. 31. p. 3. vbi notat
Greg. Lopez gloss. ei. derecho, & se-
quitur Francisc. Baldui. de pigno-
rib. c. 12.

Igitur ex communi Doctorū sen-
tentia apparet dicendum ius an-
nui redditus posse constitui in ip-
sa commoditate percipiendi fru-
tus, non vero in ipso iure vsusfru-
ctus, quoniā illa pōt, hoc vero nō
pōt in pignus dari. Quæ resolutio
licet frequentissimo nostrorū in-
terpretum consensu recepta fue-
rit, nequaquā mihi placere pōt.
Etenim iuriconsulti veteres in.
d. l. arboribus. §. vsusfructuarius
& in l. non vitur & in d. l. cui v-
susfrus. cū alijs adductis superius
docent apertissime vsumfructum
vēdi, alienari, pignori dari posse.
Igitur necessū est, vt ius aliquod
vendatur, aut pignoretur. nā vsus
fructus ius est vēdi & fruēdi re-
bus alienis salua earundē rerū sub-
stātia in principi. instit. de vsufructu
Qua propter cōstitutio vsufructū
vendi, locari, aut pignorari recte
posse, quo casu fructuū perceptio
ad fructuarij vitā trāsibit in emp-
torē, cōductorē, aut creditorē, ce-
di vero extraneo nō posse. d. §. fi-
nitur. instit. de vsufructu. l. si vsus
fructus. ff. de iure dotium. pro dif-
ferentiæ vero ratione cognoscen-
da perfecte oportet considerare
cedere in iure illos dici, qui do-
minium rei suæ in alium trans-
fere-

ferebant, a quo ipsi se abdicabāt. Fiebat autem celsio in iure per tres personas in iure cedentis, vendicantis & addicentis. cedit iniure dominus, vendicat is, cui fit celsio, addicit prator, prout explicant Vlpia. in fragmen. titul. 19. versi. in iure celsio, Boecius in topica Ciceronis, vbi quoque ex La tomo, Budæo, Ottomano, Sigonio notat Dominus Petrus Velleius de Gueuara. §. 19. nume. 26. Brissonius de verbis iuris verbo celsio in iure & libro. 1. Selectarum cap. 7. Pardulphus Prateius in Thesaurio iuris ciuilis, verbo cedere. Iacobus Rabardus ad leges. 12. Tabula. cap. 16. & de autoritate prudentum cap. 5. per quā in iure celsionem res omnes in corporales alienabātur, vt hereditas, seruitus, tutela, autore Vlpiano, dict. titu. 19. vbi Cuiacius. Sic seruitutem passim cedi legimus l. vlti. ff. communia pradio rum. l. 3. ff. de seruit. rusticor. & cedere nomina. l. Iulianus. 30. ff. de petitione hereditatis, & cedere actiones l. 3. §. idem Labeo. ff. de in rem verso. & cedere vsum fructum. d. §. finitur. l. corruptio nem. C. de vusufructu. l. si vsum fructus. ff. de iure dotium. hac autē in iure celsione omne ius quod cedens habet in re, trāstert, quoniam est modus legitimus transferendi dominium vt colligi potest, ex Vlpiano, alijsque autoribus superius adductis. Quare si

hereditas alicui cessa sit, ita remanet heresille, cui fit celsio, ac si legitime esset institutus heres, nihilq; in persona cedentis remanet. Quod si hereditas sit alicui vendita, adhuc venditor remanet heres, creditoribusq; defuncti obligatus. l. emptor. C. de heredi. vel actione vendita. Ex quo intelligi debet tex. in l. qui tibi. C. de heredi, vel actione vendita, vbi emptor hereditatis non fit dominus rerum hereditariarum ante traditionem. Id enim fit, quia venditio hereditatis nō est legitimus modus transferendi dominium sine traditione vel celsione, ex his q; facili negotio cognoscipoteft ratio, quare nequeat vusufructus cedi extraneo. Etenim per celsionem illud ius in corporeum vtendi, & fruendi necessario transferendum erat, quod apertissimis iuris traditionibus aduersabatur, quoniam seruitus personalis est. l. 1. ff. de serui. ac proinde de persona in personam transire non potest, in q; extranei persona nihil agi. d. §. finitur. Reuertitur tñ. ad proprietatē, & finitur vusufructus, quia vusufructuarius per celsionē abdicauit a se ius illud vtendi & fruendi, qua ratione debet accipi. l. C. Pōponius in d. l. si vusufructus. ait enim vsum fructū cedi non posse extraneo & si cedatur, nihil ad eū trāstere, sed ad dominum proprietatis reuersurum, non morte vusufructuarij, vt Pinelus, & alij no-

Y 2 uiiores

Liber secundus

uiores interpretantur : quoniam tunc nullam prorsus dubitationē contineret : quippe sit perquam manifestum, quod et si non cederetur, morte vñ usufructus ad proprietatem reuerteretur . Quare Pompon. expresse docet cessione vñ usufructum extinguí, & ad dominum proprietatis reuerti. Ven di autem usufructus, vel pignori dari potest, quia ea non est propria rerum incorporalium alienatio, sed fructuum tantum aut corporum, quæ in usufructu continentur, ideoque ius illud in corporeum non amittitur ex venditione, sed fructuum perceptio cõpetit . Emptor vero usufructus, aut creditor cui pignori datusest exemplo emptoris hæreditatis ipso iure muniti non erunt, sed tui tione prætoris vñiles tantum actiones habentes . Consequuntur igitur ex pignore, aut venditione ius quoddam vñile nō directum: quoniam hoc manet in persona usufructuarij vendentis, vel pignerantis, quo extincto, perit & cõsumitur ius illud vñile emptoris, aut creditoris, ex text. in l. lex vectigali. ff. de pignori. l. statius flor. §. Cornelio Felici. ff. de iure fisci. quibus probatur resolutio iure dantis resoluti ius accipientis. Sic que notatum est, licet non ita plane, & copiose, ab Antonio de Lara , & Ioannes Garfia. vbi supra relinquatur ergo in usufructu ipso constituto posse ab usufructua

rio ius annui redditus: id autem tandiu in usufructu permanebit, quandiu ius vtendi & fruendi in persona usufructuarij, prout in simili resoluti capite præcedenti de bonis maioris alijsque subiectis fidei commisso, & restitutio nī, quod vero concedimus usufructuario , negandum quidem est usufructuario: quoniam nec pignori, nec hypothecæ dari potest, teste Hugone Donello in tractatu de pignoribus titu. an in omnibus rebus, quæ in bonis sunt pignoris obligatio consistat Cuiacius, li. 15. obseruationum, cap. 6. facit textus in principio institut. de usu & habitatione, ibi *nec ulli alij ius: quod habet, aut vendere, aut locare aut gratis concedere potest.*

In habitatione autem quæ seruitus personalis est, admitterem constitui posse censum, nam et si apud veteres iurisperitos, fuisset dubitatum, an is cui esset habitatio relicta, posset vendere, donare, locare, aut alteri concedere, noua decisione Iustiniani in leg. cum antiquitas . C. de usufructu , controuersia sublata constitutum est vt possit, & ibi obseruauit Acursius verb. donare Franciscus. Conna . libro. 4. commenta. cap. 5. numero. 5. Ottoma. in. §. sed cui habitatio instituta. de usu, & habitatio. & probat l. regia vlti. titulo. 31. part. 3. illud vero continet egregiam difficultatem, an in seruitutibus vrbis, vel

vel rusticis census valeat constitui, cuius explicatio pēdet ex eo, an seruitutes urbanae, vel rusticae pignori, vel hypothecae possint dari. In quo Marcia. l. C. in d. l. si is qui. §. ultimo ff. de pignoribus. docuit seruitutes urbanas, nec pignori, nec hypothecae dari posse. his verbis *iura praediorum urbano- rum pignori dari non possunt. Igitur nec conuenire possunt, ut hypothecae sint.* Circa quae verba animaduēto Francisc. Baldui. tractat. de pigno. cap. 12. scripsisse in quibusdam codicibus Martiani locum simpliciter legi. *Iura praediorum, nec ad di urbanorum.* Ego vero consului varia exemplaria, & in omnibus deprehendi eam lectionem, quae in vulgatis circum fertur. Paulus autem l. C. in l. sed an via statim sequenti seruitutes rusticaspignori & hypothecae dati tradidit in hac verba, *sed an via, itineris, actus aquae ductus pignoris conuentio locū habeat, videndum esse Pomponius ait ut talis pactio fiat, ut quandiu pecunia soluta non sit, his seruitutibus creditor utatur, scilicet si vicinum fundum habeat, & si intra diem certum pecunia soluta non sit, vendere eas vicino liceat, quae sententia propter utilitatem contrahentium admittenda est.* Ex quo gloss. verbo utatur in d. l. sed an via adnotauit eam differentiam inter seruitutes urbanas & rusticas, quod urbanae non possint pignori, vel hypothecae dari, possint autem rusticae. Sequi

tur Odo fre. Bart. Ang. Salycet. & Fulgosi. in. d. l. si is qui. §. ult. idem Bart. in l. i. ff. de usufructu legato, Capola de seruitut. Urban. c. 12. numer. 4. & ut receptum tradidit Iass. in. §. item seruiana numero. 117. & ibi Gomezius, numero. 51. instit. de actio. Negusancius de pignori. 3. membro. 2. partis numero. 17. assignantque rationem differentiae, quia urbanae seruitutes debent cum quadam perpetuitate constitui, ne urbs ruinis deformatur. §. cum in suo instit. de rerum diuisione. Eam autem rationem & communem differentiam improbant Francisc. de Ripa in l. obligatione generali. numero. 6. ff. de pignoribus. Carolus Molineus in tracta. de indiuiduis, cap. 12. colum. 7. Gabriel Madaus de pignoribus, cap. quae res pignori obligari possunt numer. 12. Ludouicus Charondas lib. 1. verisimilium cap. 5. pag. 25. Francisc. Duare. li. 2. anniuersaria. questio. cap. 13. Hugo Donellus & Francisc. Baldui. vbi sup. qui omnes arbitrantur nec urbanas, nec rusticas seruitutes pignori, aut hypothecae dari posse, ea ratione, quia generale est in omnibus seruitutibus, ut nec ex tempore nec ad tempus constituentur l. 4. ff. de seruit. sed perpetuam causam semper habere debent. l. foramen. ff. de seruit. urban. sed pignoratio omnis ad tempus fit donec pecunia solvatur, igitur nulla seruitus dari pot

Y 3 pigno-

Libec secundus

pignori, vel Hypothecæ. Rursum quoad præcarij concessionem inter urbanas, & rusticas seruitutes non est differentia, l. 3. l. & habet. §. præcario ff. de præcario l. si quis sepulcrum. ff. de religiosis, & sumptibus funerū. Ergo nec erit quoad pignus, vel hypothecam docentque hī auctores Pauli responsū, in dict. leg. sed an viæ intelligi de seruitute, quæ nulli vnquam fundo quæsitā est, sed a domino prædij constituitur, donec pecunia soluta non sit, quæ pignoratīo licet stricto vires defendi non possit cum fiat ad tempus, tamen propter utilitatem contrahentium admittitur, quem intellectum præsentere Bartol. in lege. prima. ff. de usufructu legato Bald. in dict. l. si is qui. ff. de pignori. & ibi Salicetus, & Fulgosi. Negusan. vbi supra, quæ tamen sententia, & interpretatio videtur difficilis, & violenta, ex dictione aduersariua, sed posita in principio dict. legis. 12. quæ implicare videtur Paulum loqui in eisdem terminis, in quibus Marcianus in dict. leg. 11. §. ultimo. at Marcianus negauit seruitutes urbanas ab eo cui debentur, pignori aut hypothecæ dari posse. Igitur dicendum est Paulum econtra sentire ut seruitutes rusticæ ab eo cui debentur valeant in pignus hypothecam ve concedi. Quapropter elegantissimi ingenij vir la-

cobus Cuius. dict. libis obseruationum c. 6. tutatur communem differentiam inter seruitutes Urbanas, & rusticas, pulchramque & eximiam excogitauit diuersitatis rationem. Est autem eius generis, nam ut sit utile pignus seruitutis non tantum necesse est creditorem habere prædium vicinum, sed etiam ut huiusmodi pignus alij vicino distrahi possit quia inutile est pignus, quod alij uendi non potest l. 4. ff. de pignoratitia actione l. mulier. C. de distractione pignoris, & qui creditori habenti ades vicinas cui pignori concessum est ius tigni, aut stilicidij emittendi non est alius vicinus, cui ea seruitus vsui esse possit. Nam quod ex ædibus suis tignū immittit creditor in ades debitoris non eque alij vicino ex suis ædibus in eandem partem immittendi vllus est vsus, utilitas ve, ac consequenter id certe alter vicinus nunquam empturus est, & alius non vicinus emerit etiam frustra, ergo eius seruitutis inutile pignus est. Ad vero ius prædij rustici alij vicino distrahi potest, idque forsam magno alius vicinus redempturus sit, cum possit vno itinere pluribus patere aditus in suos fundos, maxime cum infundorum finibus sint gradus quidam liberi pedum aliquot. Neque obest quod seruitutes, neque ex tempore, neque ad tempus possint

sint constitui, quoniam hæc lex semper pignori inest, vt distrahi possit in perpetuum, saltem debitor trina denuntiatione conueniatur. Neque etiam obest, quod de præcario dictum est, quia lumen rationem habet. Possessio enim sola, aut quasi possessio præcario datur, & utilitas præcariæ possessionis non, vt ius pignoris in distractione consistit, sed in usu tantum adhibitum domini, qui præcario itineris, aut immissi, vel pro recti usum concessit. Quare in proposito resoluendum est, in seruitutibus urbanis ius redditus annui non posse constitui, qui a pignori, vel hypothecæ dari non valent: posse autem in seruitutibus rusticis iuxta communem differentiam, explicatam superius, & hæc quoad primam inspectionem de usufructu.

Quoad secundam vero negandum est usu fructuarium posse in ipsa proprietate inuito proprietario censum imponere. quoniam in re aliena non potest hypotheca constitui: l. aliena res. l. si rem alienam. l. rem alienam. ff. de pignoratitia actione l. quæ prædium, & l. ult. C. si res aliena pignori data sit: at proprietas quoad usum fructuarium res aliena est: igitur nequit in proprietate ab usu fructuario census constitui. Et hinc est usufructuarium in re, in qua usufructum habet, seruitutem imponere non posse. cum domi-

nus non sit. l. i. ff. communia prædiorum. l. 2. ff. de seruitu. §. ideo autem instituit. eodem, obseruat in specie Dominus Antonius de Padilla in leg. & in prouinciali, numero. 5. C. de seruitu. & aqua. Ludouic. Molina, libro. 1. de Hispanorum primogenijs, capit. 20. numero. 1. Ioann. Garfi. de expensis, & meliora. cap. 10. numer. 20. Corrali. in l. seruitutes prædiorum numero. 20. ff. de seruitu. Ex quo non possum non mirari Pinelum virum alioquin doctissimum, & in discernendis Doctorum perplexis opinionibus solertem, & diligentem in leg. 1. C. de bonis maternis. 3. parte, numero. 70. quasi receptum tradidisse usufructuarium, quemadmodum emphyteutam, & vasallum posse constituere seruitutem duraturam tam diu, quamdiu durat usus fructus: nam & si Vasallo & emphyteutæ concedatur in re feudali, vel emphyteutica seruitutem imponere, vt inferius resoluam, tamen usufructuario negandum est, quoniam est inter illos longa differentia. Vassallus enim, & emphyteuta domini sunt, usufructuarius dominus non est.

E contra vero proprietarium censum posse constituere super proprietate affirmandum est, ex textu in leg. secunda, C. de usufructu. Vbi Seuerus & Antoninus Imperatores rescripsere Dominum proprietatis posse

Y 4 pro.

Liber secundus

proprietatem suam obligare, liceat alius habeat vsum fructum his verbis, *quæ res non impedit proprietatis dominum obligare creditori proprietatem, manente scilicet integro usu fructu tui iuris*, sicque ibi unanimi consensu omnes interpretes adnotarunt. quare Follerius in dict. pragma. verbo huiusmodi census super rebus num. 44. in nuda proprietate censet posse constitui redditum annuū expēdens Nicolai quinti constitutionem extrauagantem, quam commentatur in illis verbis super rebus & proprietatibus suis. Sed hanc resolutionem difficilem reddit Vlpiani respōsum in l. sed & si quid 15. §. final. ff. de usu fructu. illis verbis *proprietatis dominus ne quidem consentiente usu fructuario seruitutem imponere potest*. Ex quibus glo. ibi verbo imponere docuit proprietarium, non posse etiam consentiente usu fructuario seruitutem imponere ipsi proprietati: quamvltro Doctores ibi communiter sequuntur Paulus, & omnes in l. vlt. §. filijs. C. de bonis quæ liberis Corrafi. in dict. l. seruitutes prædiorum, num. 18. & communiter probari testantur Cæpo. de seruitu. Urbano, c. 14. nume. 8. & Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis 2. p. nume. 74. & rationem tradit Alcia. in l. penult. nume. 53. C. de pact. aliam refert Menchaca de successionum creatione. §. 7. nu. 4. & communem sequitur Iaco-

bus Cuiacius in. §. religiosum instit. de rerum diuisione. Nihilominus tamen responderi potest, Vlpianum non negare proprietatis dominum posse illi seruitutem imponere, quemadmodum aduersus communem accerime contēderunt Francisc. Conna. lib. 4. commentario iuris ciuilis. c. 3. num. 3. Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis 2. p. num. 74. Dominus Frāsciscus Sarmiento. lib. 6. Select. interpretata. c. 12. docentes verba illa, *nequidem consentiente fructuario accipiēda esse, id est non consentiente usu fructuario*. Quasi Vlpianus & Paulus constituent duas regulas, primā consentiente usufructuario dominum proprietatis posse qualibet seruitutem constituere, alteram sine consensu fructuarij posse imponere illam, qua fructuarij conditio non fiat deterior. Verum cū magis putē, nouam sententiam Connani, Pineli & Francisci Sarmiento Vlpiani verba, & mentē violare; admitto libenter proprietatis dominum seruitutem imponere non posse, non tamen inde consequi illum non posse hypothecam, iusve redditus annui in proprietate constituere. Differentiæ autem ratio viua, & spirans ex eo procedit, q̃ seruitus qualibet, tam urbana, quam rustica consistit in iure quodam vtendi, & fruendi, quare cum eo careat proprietatis dominus, nequit imponere seruitutem, at vero quoad hypo-

hypothecam id non exigitur, sed
sufficit, quod sit in bonis debito-
ris illam constituentis, ac proin-
de recte potest, in nuda proprie-
tate hypotheca, censusve consti-
tui.

- ¹¹ Rursus inquirendum est, an in
superficie census valeat constitui,
& superficies dicitur quidquid est
supra faciem terræ: unde parietes
& tecta in urbanis, in rusticis ar-
bores, vites, herbae, fructices super-
ficie ad scribuntur. Vitis enim
appellatur superficies vineæ. l. 1.
¹² certo generi. l. 3. ff. de seruitu. rusti-
corum, & domus dicitur superfi-
cies soli ædes namque constant
ex solo: & superficie, l. eum qui.
23. ff. de usu capio. Sicque decla-
rant Corrafi. & Eguina. Baro. in l.
3. ff. de seruitutibus. Vaconi. à Va-
cuna, lib. 2. declaratio iuris civilis
declaratione. 43. num. 26. Meno-
chus de retinenda possessio. re-
medio. 4. in principio, & lib. 2. de
arbitrarijs iudicum causis, casu. 31
Alciatus in l. fundi, & Rebuffus
in l. bonorum. §. in bonis autem.
ff. de verbo. significat. & hinc est
quod superficiaria prædia illa di-
cuntur, quæ in conducto solo cer-
ta annua pensione habentur. l. vl-
tim. ff. de superficie. Qua ratio-
ne debet explicari tex. in l. item.
ff. familiæ erciscundæ. l. tutor. 16.
ff. de pignora. actione. l. cum spō-
sus. 14. §. in vectigalibus. ff. de pu-
bliciana. l. 1. §. hoc interdictum. ff.
de vi, & vi armata. l. hoc amplius

2. §. quæsitum. l. 1. inter quos. 39. §.
damni. ff. de damn. infecto. l. 1. ff.
quibus modis usus fructus amit-
tatur, & superficiarius dicitur il-
le, qui in alieno solo ædificat, q̃
a domino conduxit ea lege vt si-
bi ædificare diceret, & ædificatū
habere in perpetuum, vel ad tem-
pus in plures inquam annos cer-
ta pensione annua. l. superficiario.
74. ff. de rei vindicatio. l. 1. damni.
18. §. ei qui. ff. de damno infecto.
Non tamen intelligas ad substā-
tiam contractus superficiarij esse
necessum, vt præstetur aliqua an-
nua pensio: nam emptione lega-
to, donatione constitui potest, ab-
sque eo quod aliquid annuū sol-
uatur, vt explicat eleganter Bart.
in l. vltima. ff. de superficiebus.
Iass. in l. 1. §. si ergo superficiarius
am. 2. versi. Item est contractus
ff. de noui operis nuntiatio, & in
l. 1. nu. 44. C. de iure emphy. Me-
nochius. de retinenda. remedio.
4. num. 5. & 6. Aluarus Valascus
de iure emphy. quæst. 33. num. 3.
superficiarius autem in superfi-
cie habet vtile dominium. l. 3. §. 1.
¹³ ff. de operis noui nuncia. l. super-
ficiarie. ff. de rei vendica. glossa.
magna in l. 3. de seruit. & ibi Cor-
rafi. num. 5. gloss. in l. vlt. ff. de su-
perficiebus. Bart. Angel. & omnes
in l. 1. ff. si ager vectig. Ange. in l.
de quibus, num. 23. ff. de legib. di-
cit communem Paulus Paris. con-
silio. 50. num. 21. vol. 1. Menochi.
d. remedio. 4. de retinen. num. 5.

Y 5 Valaf

Liber secundus

Valascus. d. q. 33. num. 2. quare superficiesarius in superficie potest seruitutem imponere. leg. 3. ff. de seruitu. l. 10. titu. 31. part. 3. Bart. in l. 1. §. ult. ff. de superficie. Bal. in l. 1. 14
3. C. de serui. & aqua. Pinel. in l. 1. C. de bonis mater. 2. p. numc. 71. Valas. d. q. 33. num. 2. Menochi. d. remed. 4. num. 31. potest quoque pignori, vel hypothecæ dare superficiem. l. grege. 13. §. & in superficiesarijs. ff. de pigno. l. etiam superficies. ff. qui potiores in pigno. habeant. l. tutor. §. ult. ff. de pignorat. actio. & obseruat Franciscus Baldus. in tract. de pigno. c. 12. quocirca statuendum est in superficie constitui posse redditum annum, durabit autem tandiu, quandiu ius superficiei, Boerius q. 181. num. 2. & 3. Soci. Iunior cōsil. 60. num. 8. lib. 3. Iulius Clarus libro. 4. sententiarum. §. Feudum q. 37. Franciscus Baldus. d. c. 12. Beronius. q. 95. num. 11. Grego. Lopez in l. 11. titu. 31. part. 3. gloss. mag. Pinel. & Mesochius, vbi supra, Dominus Antonius de Padilla in: l. 3. num. 5. C. de seruitu. & aqua. Celeberrimum enim est axioma iuris, resolutio iure dātis resolui ius accipientis. l. lex vectigali. ff. de pign. l. Statius Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iurefiscis. l. quod si pendente. §. vltim. ff. de periculo, & commodo rei venditæ. l. peto §. prædium. ff. de legatis. 2. l. 1. & 2. C. si pignus pignori datum sit, c. nuper de donationibus intervir,

& uxorem, & scribunt Decius in l. aliud est vendere. §. ult. ff. de regu. iur. Gozadi. consi. 39. numc. 5. Carolus Ruy. consi. 17. num. 8. li. 1. Tiraque. de retract. Lignagier. §. 36. gloss. 2. num. 19. Crauet. consil. 299. num. 4. quæ propositio locum habet, vbi ex causa necessaria fit resolutio, secus vbi ex causa voluntaria. l. si res. ff. quibus modis pignus, vel hypothecæ soluitur, l. in diem. ff. de aqua pluuiali arcenda. quocirca resolutio contractus ex pacto de retrouendendo, resolutur pignus, vel hypotheca ab emptore constituta medio tempore. l. lex vectigali. ff. de pignor. l. si ex duobus. §. ult. ff. de in diem additione. Similiter in hærede grauato, restituere post mortem suam, qui interim res, vel hypotheca, vel seruitutibus onerauit. Nam eo mortuo, & ita eueniente die fidei commissi extinguuntur nexus illi pignoris, Hypothecæ & seruitutum. l. statius flor. §. Cornelio felici. ff. de iurefiscis. Quod si venditor ex remedio legis. 2. C. de rescindenda venditio. rem auocet, eoque modo contractus resoluatur, non cessat, non extinguitur, sed durat nexus pignoris hypothecæ ve ab emptore interim constitutus. Quia non ex causa antecedenti & necessaria, sed voluntaria contractus resolutur. Cuma. & Immola, in l. in diem ff. de aqua pluui. arcē. Fulgos. in l. si res. ff. quibus. mod. pignus vel hy-

hypothecae soluitur Tiraque. de re tractu conuentionali. §. 3. gloss. 1. & vnica num. 10. & 11.

15 Quid autem dicemus de emphyteuta an valeat in emphyteusi reddere annuum constituere, cuius explicatio pedit ex eo, an emphyteuta valeat sine consensu domini emphyteusim in pignus, vel hypothecam dare, qua de re annuaduerti tres autorum dissentientium opiniones. Acursi. enim verbo vendere in l. ult. C. de iure emphyteutico, docet emphyteutam irrequisito domino posse obligare, & pignori re emphyteuticam sequuntur, Bart. Bal. & Paulus de Castro in l. tutor. §. fin. ff. de pignoratitia actione, Bart. in l. si constante in princ. 3. q. tertia: q. principalis. ff. soluto matrimonio. Dicit communem Iass. in d. l. ult. num. 78. Alexan. consil. 173. volu. 2. Hieron. Gratus. consil. 10. §. 5. num. 14. lib. 1. & consil. 54. num. 5. eodem lib. Franciscus de Ripa in l. filius familias. §. dictu. in 2. numero. 90. ff. de legatis. 1. Mattheus de affectis decis. Neapolitana. 191. num. 3. Negusan. de pigno. 2. membro. 2. partis, num. 28. Iulius Clarus. §. emphyteusisq. 18. Dominus Antonius de Padilla in l. 3. num. 8. C. de seruitu. & aqua. Corrafi. in l. 3. num. 25. ff. de seruit. & probat apud nos lex regia. 29. titu. 3. part. 5. cuius meminit Ioann. Garfias. de expensis & raelio. c. 6. num. 21. & pro hac par

te solet expendi tex. in l. lex vectigali, ff. de pignori. & in l. tutor §. ult. ff. de pignoratitia actione. In contrariam autem sententiam abiit Ludouicus Romanus in l. si constante in principio. ff. soluto matrimonio ex regu. tex. in l. ult. C. de rebus alienis non alienan. inde arbitratus in generali hypotheca bonorum, non comprehendere bona emphyteutica, & hanc partem aduersus communem sustinet. Cremen. singul. 85. & defendit sapientissimus Franciscus Sarmiento, lib. 3. Selectarum interpretatio. ca. 2. nu. 23. Media. vero amplectitur opinionem Ioan. Crotus in l. si constante in principio, num. 48. lectio. ff. soluto matrimonio, ut bona emphyteutica comprehendantur in tacita; & legali hypotheca, ac proinde maneat obligata pro dotis restitutione, non vero in expressa, ac ideo nequeant expresse obligari ex regu. tex. in d. l. ult. C. de rebus alienis, pro qua sententia illud facit, quod & si minoris bona immobilia non valeant absque decreto obligari expresse, l. si pupillorum. §. si pupillus. ff. de rebus eorum. tamen absque aliqua solemnitate continentur & includuntur in legali, & tacita hypotheca gloss. verbo. teneri in leg. ultima C. de legitimis tuto. ubi sequuntur Cynus, Faber, Bald. Ange. & Salycet. dicit communem Iasson in l. si constante in principio, numero

Liber secundus

mero. 210. ff. soluto matrimonio, & magis communem Iacobus Menochi. de adipiscenda posse, remedio. 3. nume. 89. Ferdinand. Menchaca, lib. 3. controuerfi. vfu frequentium. c. 55. num. 3. Negusan. de pignio. 4. membro. 2. partis numero. 154. Palacios Rubies in cap. per vestras de donationibus inter virum & vxorem. §. 26. ¹⁶ testatus veriore, & receptiore opinionē, Bello. in. §. item seruiana numero. 31. institutis de actio. alios refert Caldas Pereira. in l. si curatorem habens. C. de in integrum restitutione mino. verbo cum non absimilis, numero. 35. & in effectū videtur magis probare dominus Ferdinandus de Mendoza. lib. 2. disputatio. ciuiliū, cap. 4. num. 34. in qua discet aptio ne licet olim cum relegerem publice responsum Vlpiani, in d. l. si constante, hanc opinionē Ioannis. Croti. magis probassem, nūc maturius re ipsa considerata censeo amplectendam communem sententiam, quam etiam defendit Benedictus Bonius de censib. art. 28. neque obstat regula tex. in d. l. vltim. C. de rebus alien. non ¹⁷ alie. quoniam procedit vbi simpliciter & absolute alienatio interdicta est, non etiam vbi secundum quid, vt puta sine alterius cōsensu, quare cum emphyteutā nō simpliciter, sed sine consensu domini prohibeatur alienatio, recte is poterit emphyteusim dare,

in pignus, vel hypothecam. Igitur in emphyteuti poterit emphyteuta censum constituere, quod notat Petrus Follerius in pragmat. Regis Alfonsi de censibus verb. huiusmodi census super rebus numero. 21. Redoanus de rebus Eccles. rubr. de constitutione annui census numero. 35. Pro quo facit, quod emphyteuta potest in emphyteusi constituere vsum fructum Bal. in l. 1. §. idem infundo. ff. quibusmodis vsus fructus ammitta. Salicetus in l. vltima, col. penult. & ibi Iass. columna. 34. C. de iure emphyteuti. Alexander, & Iass. in l. 3. §. ex contrario ff. de adquirenda possess. Cattelli. Cotta. verbo emphyteuta non potest. Tirraquell. de retractu Lignagier. §. 1. gloss. 7. numero. 48. & seruitutem imponere Corrafi. in l. 3. numero. 2. ff. de seruitu. Padilla in l. 3. num. 6. C. de seruitu, & aqua. Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis. 22. parte. num. 70. Molina libr. 1. de Hispanorum primogenijs, cap. 20. nume. 2. quod etiam ad illos, qui vulgo *solariegos* appellantur, libenter extenderem. Idemq; constituendum videtur de *vasallo*, & Feudatario vt sine domini consensu in re feudali valeat imponere censum, prout etiam scribit Petrus Follerius. d. ver. huiusmodi census super rebus num. 6. & sequentibus. Nam & vasallus potest in re feudali seruitutem imponere c. 1. §. quid ergo de inuestit. in re

in re aliena facta Alexan. consil.
 18. post num. 5. libro. 5. Padilla. Pi
 nel. & Molina. locis proxime re
 latis Cuia. lib. 2. de Feu. titu. 9. Sed
 nihilominus cenfeo a Vasalo in
 re feudali censum non posse con
 19 stitui, absque consensu domini,
 quoniam Vasallo interdictum est
 feudum sine domini voluntate
 in pignus dare ca. 11. in principio
 de prohibita feudi alienatione
 per Federicum vbi Bald. Ifernia.
 Aluaro, Prapos, Mathe. de Affic
 tis Ipeclator in titu. de pignori
 bus. §. 1. versi. sed nunquid feudū
 Baldus in. l. 3. C. vt in possessione
 legato & in. c. 1. §. autem si libella
 rio quib. modis feud. amita. & ef
 fe commune placitum interpre
 tum nostrum profitentur Francif
 cus de Ripa in l. obligatione ge
 nerali numero. 35. & pluribus se
 quentibus. ff. de pignoribus. An
 to. Negusan. tractatu de pig
 noribus. 2. membro. 2. partis nu
 22 mero. 43. Iulius Clarus. §. feudum
 quaest. 35. ex quo solet repræhen
 20 di sententia Bartoli in l. si const
 tante in principio. 3. q. tertiæ que
 stionis principalis. ff. soluto ma
 trimonio, existimantis bona feu
 23 dalia compræhendi in tacita hy
 potheca, quæ inducitur a lege in
 bonis mariti pro dotis restitutio
 ne sicque Bartol. reprehendunt,
 ibi Bald. Roman. & Alexand. &
 alij quos refert Ripa in dict. lege
 obligatione numero. 36. Neque
 21 obstat doctrina Baldi in. l. 2. C.

communi a delegatis, & in: d. §.
 aut si libellario scribentis cessa
 re interdictum, & prohibitionē
 pignorandi feudum, vbi obliga
 tur absque traditione animo
 luendi: atque cum inconstitutio
 ne census feudi traditio non fiat
 videbatur ex sententia Baldi va
 lere illam, quoniam responden
 dum est Baldum nō dicere obli
 gationem. Feudi absque traditio
 ne efficacem esse, sed solum ex
 illa non incurri caducitatem &
 pribationem, vt explicant Negu
 san. d. tract. de pignoribus. 3. me
 bro secundæ partis, quaest. 12. Iu
 lius Clarus, dict. q. 35. valebit ta
 men census constitutio in feu
 do, vbi valet pignus vel hypothe
 ca: & casus in quibus valeat recē
 sent Franciscus de Ripa in. d. l.
 obligatione num. 37. 38. 39. Negu
 sancius. dic. 2. membro. secundæ
 partis num. 44.

Huic disputationi consequens
 est altera an libellarius censum
 valeat constituere in ipso libel
 lo: pro cuius cognitione ne falla
 mur terminorum ignoratione,
 videndum est, quid sit libellus
 & vnde dicatur. Qua dere auto
 res non conueniunt, diuersisque
 opinionibus distrahuntur. Pla
 cet autem diffinitio Iacobi Cuia
 cij de feudis lib. 1. titu. 2. quibus
 modis feudum amittatur, quod
 est venditio quæ fit scriptura in
 terueniente certo pretio, & hoc
 amplius certa pensione constitu

12 in

Liber secundus

ta in annos singulos & hac plerūque lege vt statō conductoque tempore contractus renouetur, rursus numeratopretio certo, vel arbitrario. Dictum est in diffinitione scriptura interueniente; breui scilicet scriptura: quoniam licet pterunque ad venditionem non requiratur scriptura. l. contractus. C. de fide instrumentorū tamen in libello necessaria est. Bald. in Rubrica. C. de iure emphyteu. Iass. in l. i. numero. 39. C. eodem. Præterea dicitur certa pensione, quoniam in libello annua quoque pensio præstatur, sicut in emphyteusi, cap. i. §. donare qualiter olim feudum poterat alienari, & Grego. 2. epistol. capite. i. libellario nomine ad summam tremisis vnus habere cōcede. Et appellatur venditio in d. §. donare & in quodam edicto Constantini Porphyrogenetæ de prædijs militaribus, cuius verba refert Cuiacius vbi proxime: alij locationem esse dicunt, & est eadem quæstio, quæ de emphyteusi, sit ne venditio, aut locatio, qua de causa vsus fecit proprium contractum exēplo emphyteusis. Quin & libellum idem esse quod emphyteusis plerique autores tradiderunt, sed in hoc est differentia, quod non soleat emphyteusis renouari non mutato possessore: libellus renouatur statis certis que temporibus etiam non mutato possessore data certa pecunia

vel quam bonus vir arbitratus fuerit secundum qualitatem rei in libellum data, & emphyteusis contrahitur sub lege melioranda rei, puta ædificij in a reaponendi, vel reficiendi, vel agri excolendi & recreandi, libellus hanc legem non habet, & libellus imperpetuum fit semper, emphyteusis nonnunquam ad tempus. libellum autem quidam existimant dictum, ab eo quod fiat sub vilissima pensione duorum denariorum perpetua, vel temporali capite. i. §. donare qualiter olim feudum peterat alienari vbi Afflictis numero. 31. & Romani viliozem pecuniam libellam censum nummum appellabant Cicero. 3. in Verrem ecquis volcatio vnā libellam dedisset, si sua sponte venisset, & pro Roscio Comædo si petierit. S. H. ccc. Lij hic nisi planum facit sex ter tia cum Lij id libellam sibi deberi, causam perdit, hoc est si vnum denarium minus soluat causam amittet. Conna. quem refert Valas. de iure emphy. quæf. 35. num. 11. Couarru. de collatione numisma. cap. 2. vers. erat & apud veteres, alij censent appellatum a libella hoc est mensura tritici, quæ vno die sufficere possit ad victū, vt accipitur in l. iudices. C. de episcopa. audentia, sicut & apud Græcos Chænix erat ses qui libra, pertinens ad aestimationem victus diurni iuxta illud symbolum

lum Pythagoricū Chanici ne in
fideas, & notauit Andreas Alcia-
tus, lib. 1. parergon cap. 17. & quia
huiusmodi pensio solebat pro hu-
iusmodi contractu dari ideo libel-
larius nuncupatus est. Sed magis
placet a libello hoc est breui scri-
ptura dictum esse, vt autumat Cu-
iacius vbi proxime, & videtur an-
tea docuisse Bal. in rubrica. C. de
iure emphy. quibus ita constitu-
24 tis apparet dicendum libellarium
in re ipsa, quam possidet ex libel-
lo, censum posse constituere. Mo-
ueor hac coniectura, quod cele-
bre sit Doctorum placitum em-
phyteusim & libellum in effectū
25 non differre Barto. in l. 1. C. de iu-
re emphyteutico, & in l. si finita. §
si de vectigalibus. 4. q. ff. de dam-
no infecto, Alexander consilio.
120. colum. vltim. volu. 1. & con-
silio. 117. colum. penult. in fine vo-
lumine. 4. Soci. consilio. 167. col. 27
2. volumine. 2. & consil. 50. volu.
4. column. 1. Decius consilio. 146.
num. 7. & consilio. 164. numero.
1. Parisi. consil. 60. colum. 3. volu.
1. & consilio. 77. colu. 2. volu. 3. &
consil. 85. numero. 4. eodem volu.
Iasson. in l. 1. C. de iure emphy-
teu. numero. 37. & in authen. in-
gressi num. 45. C. de sacrosanct. Ec-
cle. Card. & Imo. in c. potuit delo-
cato, Curcius de feudis. 4. part. ru-
mero. 91. Rolandus consilio. 87.
numero. 1. volu. 1. Valas. dict. q. 35.
Iulius Clarus. §. emphyteusis. q. 1.
Menoch. consil. 372. num. 3. vol. 4.

Sed emphyteuta permissum est
irrequilito domino emphyteu-
sim in pignus, vel hypothecā da-
re, in eaque censum constituere
vt superius resolutum est. Igitur,
& libellario permissum esse de-
bet libellum hypothecā subijce-
re, in pignus concedere, in eoque
censum & ius redditus annui im-
ponere. dispositum enim in vno
ex æquiparatis locū habet in alio
c. translato. de constitutionibus.
Qua ratione idem ius statuendū
est in eo qui ex præcaria rem po-
ssidet. Quoniam præcaria in effe-
ctu comparatur emphyteusi. Bar.
in dict. §. si de vectigalibus. num.
10. Aluaro. in prohemio feudorū
col. final. Iass. in l. 1. num. 42. C. de
iure emphyteu. Imola. in l. ex fa-
cto. §. fin. colu. 2. ff. ad Trebellia.
Paul. in authen. ingressi. num. 8.
C. de Sacro. sanct. Eccles. quid au-
tem sit præcaria & in quo differat
a præcario diserte tractat Aluar.
Valas. de iure emphy. q. 34. Cuias.
lib. 1. de feudis, titu. 5.

E P I T O M E

Capitis V.

- 1 **E**Xsententia Aymonis
& Follerij census po-
test constitui titulo le-
gati, donationis, aliusque titulis.
- 2 *Agitur an titulo legati census cōf-
tuiti possit.*

Ex

Liber secundus

- 3 Ex sententia Aretini non valet, legatum annuæ quantitatis, quando principale nunquam exigi potest, sed redditus annuus dumtaxat. Contrarium tamen resolvitur esse verius.
- 4 Proponitur communis resolutio, an valeat legatum annuæ quantitatis, ubi & sors, & redditus semper exigi potest.
- 5 Ex sententia Pauli Castrensis resolvitur absolute valere legatum annuæ quantitatis, etiam ubi, & sors, & redditus semper exigi potest.
- 6 Repræhenditur Barbacia, quod dixerit usuram proprie sumptam in alio, quam in mutuo posse reperiri.
- 7 An legato redditu annuo super certo fundo, ille fundus sit hypothecatus pro redditu illo.
- 8 Redditi annuus testamento constitutus non est census, nec eius appellatione rationeve continetur.
- 9 Redditi annuus testamento relictus constitui potest alio pretio maiori, vel minori, quam ad rationem unius pro quatuordecim.
- 10 Quæ de redditu annuo legato dicta sunt, dotationi conveniunt.
- 11 An census constitui possit per sententiam.
- 12 In hac questione refertur sententia Nauarri.
- 13 In distincte resolvitur non valere sententiam, qua debitor condemnatur ad soluendum mille, & quando non soluerit, soluat redditum eorum, & numero. 15.
- 14 Non debet cēseri lucrum cesans, quod creditor potuerit pecuniam dare ad censum redimibilem.
- 18 An transactione possit census cōstitui, & resolvitur non posse.
- 17 Latissime disputatur an datione in solutum census valeat constitui & probatur multis argumentis non posse, ostenditurque ex natura rei & ante constitutionem extraneam Pi quinti ad census validitatem esse necessariam realem præsentiam & actualem numerationem pecuniæ contemporaneam creationi, & formationi contractus.
- 18 Differitur an titulo dotis cēsus valeat creari: & non posse resolvitur. quia solo titulo emptionis & venditionis constituitur.
- 19 Agitur an valeat conventio, ut quandiu non soluitur dos, annuus redditus solvatur ad rationem unius pro quatuordecim, & numero. 21. ubi relatis duabus opinionibus inter se pugnantibus valere eam conventionem constituitur.
- 20 Gener percipiens fructus ex fundo sibi dato in pignus quousque sibi dos solvatur, lucrifacit illos ultra sortem principalem & ibi late agitur de interpretatione tex. in c. salubriter de usuris.
- 22 Conventio desolvenda certi quantitate annua, quandiu non solvitur dos, miri potest ad rationem unius pro duodecim, vel undecim.

Generi

23 *Generius suum cedere potest alteri in superiori specie.*

24 *An præscriptione census constituitur.*

25 *Censum indubio redimibilem potius, quam irredimibilem præsumi ostenditur.*

in ex p. t. a. r. o. d. u. m. p. r. e. s. u. m. i. t. u. r.

C A P V T. V.

quo titulo possit
census creari.

Alijs itaque titulis, quâ solius emptionis, & venditionis censum constitui posse doctissimus Aymon Craue ueta confi. 217. num. 4. existimauit, & sequutus est Petrus Follerius in pragm. Regis Alfonsi de censu. verbo huiusmodi census super rebus nu. 66. quâ obrem ex sententia Aymo. & Follerij tit. legati, donationis inter viuos, vel causâ mortis, transactionis, donationis insolutum, alijsque titulis census constitui potest. cum quibus ipse non cōuenio, sed ut lucidius procedat disputatio nostra, sigillatim & de vnoquoque titulo placet sermonem instituire. Principio ergo videamus an titu. legati? qua de re apud authores nostros eximia est altercatio, & distinguenda est triplex species. Prima, quâdoprincipalem nūquā exigī potest, sed redditus annuus dūtaxat Secunda quando vtrumque sepep exigī potest, Tertia quâdoad

certū tempus redditus vel annua quantitas peti potest dum taxat, post tēpus vero & scrs& redditus, de prima specie iudicium tulit Areti. consilio. 151. scribens non licere testatori in eum modum legare redditum annuum, & sequuti sunt lassiō in. l. 1. lectu. 1. numero. 59. C. de summa Trinitate & fi de Catho. & in. l. vnica. C. de his, quæ pœna nomine columna. 2. Ioan. Crot. in. l. nemo potest. columna. 2. ff. de leg. 1. & ibi Ioanes Gutierrez numero. 104. Hieronymus Cagnolus. in. l. 2. columna. 1. C. de pactis inter empto. & vend. Barb. consilio. 66. libro. 2. Didacus Perez in proœmio titul. de las vsuras libro. 8. ordinamenti pagina mihi. 12. versiculo ex quibus aeducitur. verum falsa est horum authorum sententia, quoniam vix est vt in ea specie possit sub esse aliqua vsura, cum nullum sit mutuum, nulla pactio, nulla extorsio, nulla negotiatio, nullum que opus creditoris intercesserit. Præterea neque vsura interpretatiua aut præsumpta deprehendi potest, quia hæres non est obligatus ad summam principalem, nec potest legatarius vllō modo illam exigere. deinde hic est legatum alternatiuum, quia summa principalis est posita in dispositione & data electio debitori. igitur legatū vere seu effectualiter alternatiuum nihil habens comune cum materia vsuraria, nec infor-

Z ma ne-

Liber secundus

ma neque in fraude, nec in suspi-
tione, cum non sit electio credito-
ris, sed debitoris relinqui & perci-
pi potest, quare Bart. in l. vnica.
quæst. 3. C. de his, quæ pœnæ nomi-
ne. Paulus de Castro. in l. 1. colum-
na. 3. C. de summa Trinitate & fi-
de catho. & in Rubrica. C. de his,
quæ pœnæ nomine, docuere cōtra-
rium, & sequuti sunt Bart. Soci-
nus in l. pœnam. nume. 7. ff. de his
quæ pœne no. Franciscus de Ripa.
in l. nemo potest numer. 3. ff. de
leg. 1. Couarru. post Carolum Mo-
linæ. a se relatum lib. 3. variarum
capite vltimo ad fi. Ludouicus Me-
xia in pragmatica taxæ panis con-
clusio. 6. numer. 106.

In secūda vero specie videtur pla-
cuisse magis illa distinctio, quod
si apponitur simplex pœna semel
4 committenda, valet etiam indefe-
ctum quantitatis legatæ soluen-
dæ, nec præsumitur in fraudem v-
surarum adiecta, quia in vltimis
voluntatibus, non ita præsumi-
tur fraus. l. ex hoc edicto. §. 1. ff. de
alienatione iudit. mu. cau. tact.
aut per dinumerationem tempo-
ris, & tunc sit vera vsura, siue ap-
ponatur quantitati legatæ alias
non debitæ, siue quantitati alias
debitæ. Nec valet hodie tale lega-
tum, sit que correctæ & antiquata
decisio text. in l. 3. §. vltimo. ff. de
annuis legatis, vbi docuerunt Bar.
& Lanzelo. Decius, Bar. in l. cum
stipulati. ff. de verborū obligatio.
Bal. in leg. cum allegas. 10. opposi.

C. de vsuris & vbi Salicetus col. 2.
Anchar. in reg. peccatum col. 11. &
in reg. nemo potest col. 3. de regu-
lis iuris lib. 6. & confi. 33. & confi.
230. Paul. confi. 101. lib. 1. Alex. in
l. diuortio in princip. col. 7. ff. solu-
to matrimonio & confi. 27. vol. 4.
Socinus confi. 56. li. 3. Lanze. Deci.
in l. apud Iulianum §. fructus nota-
bili. 4. deleg. 1. Purp. in l. rogasti §.
si ubi col. 8. ff. si certūperatur. Ay-
mon Craueta. confi. 89. Anania in
c. super eo. col. 2. de vsuris. Bart. &
Socinus in l. 2. ff. de his, quæ pœnæ
nomine lass. in l. 1. C. de summa
Trini. nu. 59. Crotus in lege nemo
potest. col. 1. & ibi Ioan. Gutierrez
nu. 104. ff. de leg. 1. Hierony. Cag.
in l. 2. C. de pactis inter emp. &
vendit. num. 9. Palacios Rubios in
repetitione capituli per vestras de
donationibus inter virum & vxor-
em notabili. 6. num. 8. & 9. Coua.
professus esse cōmunem senten-
tiam post Socinum. li. 3. variarum
c. 1. nu. 9. Didacus Perez in proœ-
mio tit. 2. li. 6. ordinamenti pagi.
mihi. 21. Hi enim auctores fingūt,
quod dum legatarius differt exac-
tionem, videtur eam quantitatem
hæredi sub vsuris mutuo dare.

Contrarium autem intrepide &
constanter asseuerarunt Paulus de
Castro in Rub. ff. de his quæ pœnæ
nomine & in l. 1. col. penultima.
C. de summa Trinitate. Ludo. Ro-
ma consilio. 110. col. 10. Augusti.
Bero. in Rub. de vsuris. nu. 46. Al-
ciatus. li. 5. paradoxo. c. vltim. Ioa.
Gerson.

Gerfon in li. de cōtracti. col. ante penultima. Ludouicus Mexia. d. conclu. 6. num. 106. Hotto. li. 2. de vsuris capite vltimo. quæ sententia verissima mihi videtur & constabitur efficaci & solido fundamento. Quoniam Theologi, & iuris pontificij professores frequentissime docent vsuram non posse reperiri nisi in mutuo vero vel præsumpto, aut interpretatiuo, & ipse tradidi in capite. 5. libro. 1. huius tractatus: in proposito autem nullum est mutuum, nec verum, nec præsumptum aut interpretatiuum, quia legatarius (qui creditor est) nihil numerat, nihil extorquet, nullum pactum facit, sed tantum quod offertur, ex aliena liberali, & mere spontanea voluntate recipitur, cum legatum acceptat: igitur omnis & materia & forma & effectus & odium vsuræ cessat. Quo circa verius est responsum Vlpiani. in. l. 3. §. vltimo ff. de annuis legatis non esse correctum, nec ob est quod Iuris consultus in. d. §. vltimo eam pensionem vocauerit vsuram, quoniam in iure ciuili verbum vsura æquiuocum est, vel analogum, non solum enim stricte & proprie accipitur, vt in. l. si tibi decem in principio. ff. de pactis. l. lecta ff. si certum petatur: sed etiam large, vt in l. curabit. C. de actioni. empt. & venditi, quin etiam largissime & improprie pro quocunque successiuo incremento, vel superabun-

dantia promiscue accipitur, vt in d. §. vltimo. vbi nomen vsuræ non accipitur stricte & proprie, sed pro superabundantia, & sic largissime & improprie, quem ad modum etiam notauit Ioannes Gerfon eximius Theologus loco superiori.

Qua propter censeo falsam esse Barbatæ siculi sententiam. d. consilio. 66. numero. 8. volumine. 2. qui cum persensisset argumentationem pro hac sententia maximam efficaciam continere respondit vulgatam thesim, quod non nisi in mutuo vsura inueniatur, regulariter procedere & Doctores considerasse quandam facti frequentiam, quia frequentius est in mutuo committi quam in alijs. Errat enim turpiter Barbacia, & aduersus omnes diuini & humani iuris professores sustinet rem inauditam. namque certo certius est vsuram proprie & stricte sumptam, quæ turpe & improbum lucrum est, non reperiri in alio, quam in mutuo vero, vel interpretatiuo. quæ vero in contractibus bonæ fidei solet interuenire, non est proprie & stricte vsura, sed quodam incrementum, & superabundantia, imo & ipsa fors, nec habet quidquam mali, sed omni iure licita & permisa est, vt ipse late differui lib. 1. capit. 3.

Ex quo inferri potest tertiam speciem propositam superius omni

Z 2 dubita-

Liber secundus

dubitatione carere, nam si vitium non est, quando legatarius vtrumque petere potest, multominus, quando non currit redditus, nisi pendente dilatione, qua legatarius sortem petere non potest. In proposito autem frequens est 7 controuersia, an legato redditu annuo super certo fundo ille fundus hypothecę nomine & nexu teneatur. Quamquam tione nouissimi & accurate tractat Ioannes Garfi. in tract. de expensis & melioratio. capite. 4. a numero. 30. quo loco tres recenset dispare auctorum sententias & proficitur denique professoribus nostris placuisse magis, ut is fundus hypothecę nexu teneatur. Idem quoque agnoscunt Petrus Folleri. in pragma. regis Alfonsi de censibus verbo huiusmodi census super rebus numero. 67. Petrus Salazar in tractu de vfu & consuetudine capite. 11. numero. 34. & alijs: quę resolutio & communis sententia procedit vbi fundus taxatiue & limitatiue adiectus est, non vero vbi demonstratiue, vti explicat Carolus Moli. in Consuetu. Parisien. §. 52. glosa. 2. numero. 24. & 25. & Larius Ioannes Garfias dicto capite. 4. numer. 34. Taxatiue autem censetur adiectus, cum in eadem ponitur oratione: demonstratiue vero cum in diuersa. Barto. in. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum obliga. Paulus. & Alexander. in. l. ithicum, quimeus

erit. ff. de legat. 1. Bellapertica. Cynus. Bal. & Salice. in. l. si quis argentum. §. 1. C. de donationibus. Bartho. in. l. Paulo Callimacho. ff. de legatis. 3. Roman. singu. 430. Franciscus de Ripa. in. l. ithicum quimeus erit numer: 12. ff. de legat. 1. Carolus Molinęus in consuetudi. Parisien. titul. 1. §. 2. numero. 20. Hierony. Gygase pensioni quęst. 62. dicit communem Ludouicus Gozadi consilio. 83. numero. 7.

Neque huic analyfi ob est responsum Scauolę. I. C. in. l. Titius. 81. §. Lucius Titius. ff. de contrahen. emptio. cuius verba sunt, *Lucius Titius promissit de fundo suo centum millia modiorum frumenti annua prestare pradijs. Gaij Seij. Postea Lucius Titius vendidit fundum additis verbis his: Quo iure, quaque conditione, ea pradia Lucij Titij hodie sunt ita veneunt, itaque habebuntur.*

Quero an emptor Gaijo Seio ad prestationem frumenti sit obnoxius. Respondit emptorem Gaijo Seio, secundum ea, quę proponerentur obligatum non esse. Quoniam Acurfi. ibi varijs explicationibus difficultatem enodare conatur, sed probabilius & receptior est interpretatio Scauolę personalem tantum obligacionem negasse, de qua dum taxatum interrogabatur, non autem hypothecariam, ut agnoscit Caro. Molinę. in consuetudi. Pari. d. §. 52. glo. 2. Responsa enim iuris consultorum debent

bent ad punctum interrogationis restringi, nec ultra extendi. l. fulcinius. §. Celsus autem. ff. quibus ex causis in possessionem eatur, ibi *hoc annotandum est Celsum consultum, non de latitante sed de absente?* & praesertim Sexuolæ, qui ceteris erat morosior brevior, & angustior in responsis. Quo circa in specie textus in. d. l. Titius. §. ultimo. non negatur esse hypothecam, quoniā ibi de ea nulla fuit facta mentio, quaestio, nec decisio, sed nec asseuerandum est Iuris consultum existimasse in eo casu hypothecam fuisse constitutam, quia potuisset certus ille fundus, causa de signandæ solutionis tantū expressus fuisse.

Ipse vero, licet pro certo habeam ultimam voluntatem relinqui & constitui posse annum redditum, (ut superius resolutum est) eam dispositionem census nomine ratione & substantia, minime contineri, verissimum esse credo. Censuum enim natura simplex est, non multi formis insoluum quæ cadit titulum emptionis & venditionis. Nullus enim negavit, censum esse emptionem & venditionem: quoniam id luce pomeridiana clarius est, & contrarium asseuerare esset in re perspicua cœcutire. Igitur quemadmodum non dicimus emptionem, & venditionem contrahi posse titulo legati, fidei comissi,

donationis ve, ita quoque negandum est censum posse eisdem tituli constitui, alias enim sequeretur censum, & legatum & fideicomisum, & donationem esse: quod ipse non admitterem. Habet enim naturam propriam suis terminis & finibus circumscriptam a legato, fideicomiso, & donatione separatam. Coniungi autem censum in eodem instrumento cum legato fideicomiso ve recte dicitur, quoniam & in ultima voluntate contractum celebrari posse, recepta sententia est. non tamē is contractus ultimæ voluntatis complexu continetur, nec eius naturam sequitur, sed propriam retinet ut docuit gloss. in. l. hæredes palam. §. ultimo. ff. de testam. & ibi Imola. Paulus, Aretinus. Aemilius Ferretus. & Constan. Rogerius. dicit communem Parisi consilio. 2. numero. 19. volumine. 3. & consi. 46. numero. 36. volumine. 4. Roma. consi. 171. numero. 6. in fine. Decius consi. 196. post numerum primum, vers. ex quibus omnibus. Boeri. decis. 353. numero. 4. Tiraque. post leges connub. glo. 5. numero. 101. Couarru. in Rubrica de testamentis. 3. part. numero. 17. Peralta in. l. cum fundus numero. 7. ff. de lega. 2. Costa. in. l. si ex cautione pagina. 15. C. de non numerata pecunia. Alexan. Crotus. Alciatus & Ripa. in. l. nemo potest. ff. de legatis. 1. & ibi Ioannes Gutierrez numero. 254.

Z 3 Iulius

Liber secundus

Iulius Clarus libro. 3. §. testamen-
quaest. 75. igitur ubi relinquitur in
ultima voluntate redditus an-
nuus, legatum erit, autem fidei
comisum, non census qui contra-
ctus est, & sic nihil habens com-
mune cum legato, aut fidei comi-
so. l. verba gesserunt & contraze-
runt. ff. de verbo. significa.

Ex qua resolutione infero non
esse necessarium, ut redditus in-
testamento relictus constituan-
tur ad rationem unius pro qua-
tordecim, quoniam lex Regia dif-
finiens precium census redimi-
bilis de censu loquitur & redditus
in testamento relictus census non
est, ideoque eius legis præfina-
tione non comprehenditur. quo
circa testator sic posset legare, Ti-
tio, relinquo triginta, & quan-
diu hæres non soluerit in singu-
los annos illi præstari volo qua-
tuor, aut quinque. Sed evestigio
se offert aduersus hanc sen-
tentiam celebrer responsum Vi-
piani iuris cons. vlti. in d. l. 3. §.
ultimo. ff. de annuis legatis scri-
bentis in hæc verba.

*Sicuti certa quantitas legetur & quo-
ad præstetur in singulos annos cer-
tum aliquid, velut vsuras insserit te-
stator præstari: legatum valet. Sed
in vsuris hætenus debet valere, qua-
rentis modum probabilem vsura-
rum non excedit. Quibus verbis
Vlpianus perspicue docet lega-
tum annuæ, quantitatis non pos-
se excedere legitimam vsarum*

modum. Sed respondeo senten-
tiam Vlpiani esse accipiendam,
ubi testator expressit se legare
loco census, quia cum censum es-
se voluerit, non potuit ultra mo-
dum legitimum legare argumen-
to textus in. l. nemo potest. ff. de
legatis primo. At vero ubi sim-
pliciter legauit nihil exprimens,
nihil est quod eius legati validi-
tati possit derogare, quam inter-
pretationem esse veram mihi per-
suadeto ex illis verbis eiusdem. §.
*in singulos annos certum aliquid ve-
lut vsuras, quæ demonstrare vi-
dentur expressum annuam quanti-
tatem relictam a testatore loco vsu-
rarum.*

¹⁰ Quæ vero de redditu annuo
legato diximus, donationi qua-
drant omnes enim Theologi au-
thores, & professores iuris cano-
nici vna nimirum consensu tradide-
runt, donatione posse constitui,
redditum annuum, & maior scri-
bentium pars inde colligit impo-
ni & creari posse interueniente pe-
cunia, quemadmodum apparere
potest ex his, quæ lib. 1. notauim.
cap. 7. licet ergo titulo donationis
se obligare ad prestandam in sin-
gulos annos certam quantitatem,
vel ad tempus, vel in perpetuum,
ut etiam probat textus. in. l. vlti-
ma. C. de rerum per muta. Ludo-
ui. Roma. cons. 302. num. 1. sed is
contractus donatio erit non census,
ideoque eius redditus annui cõsti-
tutio excedere poterit præiudice
Regia

Regia, præfixum censui redimibili: vt superius dixi de reddituo annuo vltima voluntate constituto & resoluit Nauarru. consi. i. sub titulo de dona. sed nunquid sententia poterit vnus ex litigantibus compelli, & obligari, vt alteri collitiganti certam præstet quantitatem, & quandiu, non præterit in singulos annos soluat ad rationem vnus pro quatuordecim? & pro parte affirmatiua in primis facit, quod licita est obligatio, qua quis constingitur ad aliquid faciendum sub pœna tam iure canonico. C. dilecti de arbitris. C. suam de pœnis, quam-ciuili. l. qui fidem. ff. de transactio l. si pacto quo pœnam. C. de pactis. l. cum pro pœnas. C. de dolo, & non solum per contractum, vt præcitis legibus sed etiam per vltimam voluntatem. l. i. C. de his, quæ pœnæ nomine. §. vltimo. iusti. de lega, & per sententiam arbitri. d. capite. dilecti, & per sententiam Iudicis. d. capite suam.

Secundo debitor non solum tenetur soluere sortem sed etiam interesse quod passus est creditor. l. i. C. de senten. quæ pro eo quod interest, ergo iudex potest cōdemnare debitorem ad soluendum debitum & interesse. Sed iudex qui profert eam sententiam nihil aliud intendit, igitur id potest optimo iure facere.

Tertio, cui plus licet, quod minus

est, licebit quoque regula cui plus de regulis iuris: lib. 6. sed minus & vtilius debitori est, quod condemnetur alternatiue ad soluendum mille vel redditum eorum. donec illa soluerit, quam simpliciter ad soluendum mille. Igitur si potest iudex comdemnare simpliciter ad soluendum mille, poterit etiam condemnare ad soluendum mille, vel redditum eorum donec illa soluerit.

Pro parte vero negativa facit primo quod census non potest constitui alio modo, quam titulo emptionis, & venditionis, & pecunia præsentis ac numerata. Igitur non potest constitui per sententiam. Secundo quoniam ex contraria doctrina præberetur occasio, via que facilis aperiretur ad extorquendas vsuras. Nam qui vellet mutuare centum mille, vel plura sub vsuris, & qui vellet ea sic mutuo accipere facile possent conuenire vt creditor tradat illa debitori, & eum trahat adiudicium, & debitor confiteatur se debere, sed non posse soluere esse que contentum dicat vt condemnetur ad soluendo ea, vel redditum annuum donec illa soluerit.

Tertio non licet dare alteri aliquid consistens in numero, pondere, vel mensura, siue mutuare cum pacto pœnali, quod si nō soluerit ad certum terminum soluat al quam pœnā, quia id est dare tacite ad vsuram, vt sentiunt Bart.

Z 4 & Sa

Liber secundus

& Salicet in l. cum proponas. C. de dolo, & ante ipos Innocen. in d. capit. suam & latius Ludouic. Roma. §. conf. 510. nu. 3. ergo &c quæ argumenta in vtrunque partem scribit Nauarrus in commentario resolutorio de vsuris nu. 99. & 100. In eaque difficultate ita distinguit, quod si lis fuit mota super rebus consistentibus in numero, ¹² pondere, & mensura, sententia non valeat, si verolis fuerit agitata super rebus alijs, vim & robur firmitatis obineat: diuersitatis que rationem inter vtrunque speciem constituit Nauarrus ipse, nempe quod pœna pecuniaria imposita contra debitorem rerum mutabilium præsumitur adiecta in fraudem vsurarum, imposita vero super alijs minime, nisi adiecta fuerit a solito fœnerari iuxta glos. in l. pœnam. ff. de vsuris. Mihi aut hæc distinctio sapientissimi Nauarri non placet & cenfeo indistincte eam sententiæ formam viribus non subsistere. Principio moueor ex eo quod sententia debet esse conformis libello. capit. cum super de causa possessio. & propriet. capit. licet Hely de Symonia. l. vt fundus. ff. communi diuidendo. Antoni. Guiber. const. lib. quaestio. iuris capit. 9. nec excedere potest naturam iudicij & actionis propositæ argumento tex. in l. cum res. C. de probatio. & eorum, quæ ibi notat Bal. & Bellamera conf. 3. columna. 5. Caesar contrar. in l. v-

nica. C. si de momentanea possessio fuerit appella. quaest. 15. nume. 39. sed in libello creditor non posset intendere actionem aduersus debitorem vt soluat mille sibi debita vel redditum annuum: igitur nec iudex poterit in eum modum debitorem condemnare.

Secundo celebre nostrum interpretum placitum est, dationis quantitatæ adiectam pœnam continere vsuræ præsumptionem ex l. rogasti. §. si tibi. ff. si certum petat. & scribunt, autores plurimi, quos per censui sigillatim li. 1. cap. 10. dum tractarem an commissi pactum adijci valeat contractui censuali sed in specie proposita adijcitur pœna dationi quantitatæ. Igitur non posse imponi per sententiam affirmandum est.

Tertio lucrari aliquem cum alterius iactura, ipsa quoque natura vetat. l. nam & hoc natura. ff. de conditioni. in debiti. l. iure naturæ. ff. de regulis iur. reg. locupletari eodem tit. lib. 6. sed creditor percipiens redditum ex ea sententia, lucrum reportat cum debitoris in commodo & iactura: igitur talis sententia viribus non subsistit.

Quarto vbi ex mora creditoris ius non est factum deterius, vel quia nullum damnum potest moram sensit, neque lucrari desijt, debitor non tenetur, neque condemnari pot ad aliud, quam ad sortem vel factum principale l. & si post tres. 8. ff. si quis caut. vbi iuris Con
gaus

gavius sic scribit. Et si postres aut quinque, plures ve dies quam iudicio fisti se reus promisit, secum agendi potestatem fecerit nec actoris ius ex mora deserius factum sit. Consequens est dici defendi eum debere per exceptionem & ibi omnes. l. si ita quis. §. seia. ff. de verbo. obliga. Frāciscus Hotoma. in disputatione de mora, pagina mihi. 158. Iacobus Cui. in. l. 84. ff. de verborum obligatio. igitur obdilatam solutionem eiusque tardationem iudex non poterit condemnare debitorem, ut quandiu non soluit summam principalem, præstet creditori annuam quantitatem, si eius nihil interest, vel ex damno emergenti, aut lucro cessanti. Et accedit quod iam hodie pœna conventionalis quam secure inquantacunque, summa exigi possit. Innocentius tradidit in capite sacro de sententia excomuni. non debeat, nec propter, nisi quatenus interest. Math. de afflictis decisione Neapoly. 135. Auenda. in dictionario verbo pœna conventional. Ioannes Gut. de iuramen. confirma. 1. part. cap. 36. nume. 10.

- 14 Neque obstat si dixeris, iam interesse creditoris cum si statim soluisset debitor facili negotio potuisset dare ad censum redimibilem quoniam id interesse non est considerabile: omnes enim Theologi & Pontificij authores duplex solum considerant interesse. Vnum damni emergentis, alterum

lucri cessantis. Michael. de Pala. in praxi Theologica. lib. 4. capit. 4. Borgni. Cauaica. decis. Fiuizanenisi. 3. nume. 32. Sarauia in instructione mercatorum capit. 10. & 11. Pro quibus est textus in. l. 2. in fine. ff. de eo, quod certo loco. l. si mulier. §. rerum amotarum. ff. rerum amo. l. hæredes. §. si in certi ff. familiae eries cū. l. 3. §. qui de sepulchri. ff. de sepul. violato. Hoc autem interesse non est damni emergentis, sed nec lucri cessantis quoniam id dum taxat habet locum in solito negotiari reddituum

vero annuorum emptio non potest dici negotiatio, alioquin homo solitus dare ad centum mutuando pacisci posset certam quantitatem ad rationem vnius pro quatuordecim quādiu solutio tardatur, quod ipse perquam falsum esse mihi persuadeo. Etenim omnes in hoc proposito solum considerant negotiationem alicuius mercantiae, quæ, & periculis, & expensis, laboribus que sit exposita. Contra. de contracti. quest. 30. conclu. 4. Anania in capite. conquestus de usuris. Adrianus in. 4. de interesse versi. quia tractatum est. Ang. verbo usura. 1. §. 16. Rebuff. in. l. vnica. C. de senten. quæ pro eo quod interest. glo. vltima numer. 13. & 14. Benuenus. Stracha. de contracti. Mercato. 4. part. num. 2. & 3. Palacios Rubios in. capit. per vestras de donationibus interuentum & uxorem notabili. 6. in principio

Z 5 nume.

Liber secundus

num. 5. & 10. & 9. 2. cum alijs. Palatio & Sarauia. locis relatis superius. Don Ludouic. a Peguera decisio numeri minialium cap. 33. Gutierrez de iuram. 1. part. cap. 2. numer. 5. Rolan. a Valle consi. 35. numero. 4. & 13. volumine. 1. Quod cum non adsit in ea, de qua tractamus, quæstione, non posse id lucrum exigi, per quam manifestum est, & accedit quod grauissimi auctores censuerint, lucrum cessans nec exigi nec inconuentionem de duci posse. Equorum numero fuit Scotus. in 4. distinctione. 15. quæst. 2. Durandus in. 3. sententiarum. d. 17. quæst. 2. Ino. in capite nauiganti de vsuris & D. Thomæ ascribit sequutus eam opinionem Dominicus de Soto. lib. 6. de iusti. & iure. quæst. 1. arti. 3. Ioannes Andreas in d. capit. nauiganti & Antonius in. c. salubriter eodem tit. Nec obstat sententia Pauli Castrensis in. l. diuortio. ff. soluto matrimonio scribentis quod ubi quis haberet paratam pecuniam ad emendum fundum posset pacisci de interesse lucri cessantis loco fructuum quos ex prædio percipere potuisset quam ius non sit solitus negociari, quod etiam docuere. Bal. in. l. vltima in fine. C. de pactio: hæredita. Ancarra. consi. 150. sequuntur Alexand. consi. 31. nume. 3. & consi. 200. volu. 6. Aymon. consi. 89. colum. vltima. Claud. de Seyfello. in. d. l. diuortio columna. 4. Thomas Gramma. decis. 103. num.

93. Andr. Barba. Cagno. Couarru. & Ioannes. Baptis Lupus quos refert & sequitur Ioseph. Maicar de probatio. volu. 2. conclu. 933. num. 24. Nauarrus in commentario resolutio. de vsuris nume. 56. quoniam sententiam Pauli Castrensis improbat Alexand. in. d. l. diuortio. nume. 25. & 26. quia emere fundum non est actus questuarius & notat Bart. in. l. legatis in princip. in penul. quæst. ff. de lega. 3. per textum. in. l. si cum villico. ff. de institu. A lexan. sequitur Carolus Ruinus. consi. 48. num. 3. volumi. 5. nec dissentiunt idem Ruinus consi. 104. nume. 3. 4. 5. 6. & 7. volumi. 4. Rolan. a Valle. d. consi. 35. numer. 15. 16. & 17. volum. 1. quin imo & Alexandro videtur accedere Marcus Anto. Natta. in additio ad eundem Alexa. d. consi. 31. volumi. 6. Nec mihi vnquam arrisit opinio excellentissimi Pauli Castrensis, quoniam (vt superius tetigi) animaduerti omnes scriptores consentire vt lucrum cessans exigi non valeat, nisi ab eo, qui soleat questuariam negotiationem exercere quod præter auctores dinumeratos superius ad notarunt etiam Areti. consi. 9. Rui. d. consi. 48. volu. 5. & d. consi. 104. volumi. 4. Claudius testatus esse communem in. d. l. diuortio colum. 3. ad finem. Bart. in. l. vnica num. 25. & ibi Curcius. num. 39. C. de senten. quæ pro eo quod interest, ubi Cagno. num. 36. & 37. quare cum emere fundum,

dum, aut domum non sit questuaria negotiatio, auctore Bartolo. in d. l. legatis, fit consequens Pauli Castrensis opinionem sustineri non posse, ideo que magis cenfeo ut habens pecuniam paratam, & expositam emptioni redditus annui non possit a mutuuario exigere eam quantitatem, quam potuisset ex redditibus percipere, nec id in pactum de ducere.

¹⁵ Quinto expendo pro hac parte responsum Papinia. l. consulti in. l. i. §. socius. ff. de usuris ibi. *Nec tamen Iudex iudicij bonae fidei recte iubeat interponi cautiones, ut si tardius sententia condemnatus paruerit, futuri temporis pendantur usurae: cum in potestate sit actoris iudicatum exigere.* Paulus notat: quid enim pertinet ad officium Iudicis post condemnationem futuri temporis tractatus? prout legitur in pandectis Florentinis. Ex quibus verbis acutissimi ingenij Papinianus haud obscure docet Iudicem non posse debitorem condemnare, ut quandiu non paruerit sententiae, soluat usuras. Quod ibi notant glo. Odo. fre. Jacob. Butri. Bart. Floria. Fulgosi. & Salice. Neque obsunt argumenta contrarium ex Nauarro proposita, quoniam ad primum respondeo, licitam esse adiectionem poenae, ubi facta vel dationi speciei apponitur, non ubi dationi quantitatis, ut ex pluribus scripsi lib. i. capite. 10. quare cum in proposito poena quantitatis dationi adijciatur, fit

consequens, ut sententia viribus carere debeat, vel secundo respondeo poenam dum taxat admittendam esse, quatenus interest, siue insententia contractu ve apponatur, & cum nihil in nostra specie creditoris interesse supponamus, plane locum poena non potest obtinere. Tertio quoque responderi potest, quod cum talis adiectio poenae moram & tardationem debitoris futuram respiciat, ad illam iudex condemnare non possit, quia tractatus futuri temporis, non spectat ad iudicem. Ut bellissime respondit Papinia. l. c. in d. l. i. §. socius. ff. de usuris.

Secundum argumentum facili negotio dilui & profligari potest, si consideres iuxta speciem relatum superius nos agere, an ubi de praesenti nihil interest creditoris, iudex possit illum condemnare, ut quandiu sortem non soluerit, soluat usuras legitimas illius. Ideoque argumentum vim non habet. Quod si interesset creditoris, idque petatum esset, negari non potest, quin iudex posset condemnare debitorem ad interesse. Futurum autem interesse post sententiam iudicio suo & condemnatione non posset iudex complecti ut superius demonstraui ex dicto. §. socius.

Tertium argumentum fallaci & captiosa nititur assumptione: quoniam re ipsa perpensa maturius, debitori utilius est condemnari solum

Liber secundus

solum ad mille, quam alternatiue ad mille, vel redditum eorum, quandiu nō soluerit. namque fors remanet semper debitori integra persoluenda, illa que manente premitur onere singulis annis prestandi redditum, quod laborem, damnum, molestiam, & diminutionem infert patrimonij, præsertim quod vix, aut nunquam redimi soleant redditus huiusmodi. & licet admitteremus eam formam sententiæ debitori vtilem esse, nō tamen sequitur ex inde licitam & iustam esse.

16 Vtcrius libet inquirere, an transactione valeat census constitui? finge enim Ticius discedere a lite mota aduersus Mæuium ob certam pecuniæ quantitatem, quam Mæuius ad manus paratam non habebat, sed quandiu non solueret in vim census se præstaturum annuam pensionem ad rationem vnus pro quatuordecim Titio promisit, dubium est, an ex eo contractu a Mæuio Ticius valeat annuas pensiones exigere, isque contractus census nomine, re & substantia contineatur. Inquo si Aymonis Sauilliani. d. confi. 217. numer. 4. & Follerij. d. verbo huiusmodi census super rebus nume. 66. opinioni assentiendum est, censum transactione constitui posse respondendum erit, sed qui animo percurrerit nostras de censu traditiones, dicet nos Aymoni & Follerio consentire non posse. Igi-

tur titulo transactionis censum constitui non posse magis censeo. Nam si solius emptionis, & venditionis titulo census constitui potest, perspicuum fit, non posse titulo transactionis, quod autem titulo solius emptionis, & venditionis constituatur, apparet liquido ex traditis superius, & nouissime animaduertit Elbertus Leoninus primarius iuris professor in Academia Louanensi confi. 52. num. 2. improbens Romanum consilio 302. existimantem censum esse contractum innominatum, de, vt des, esto autē eam conventionē in vim census non valere: valebit ne in vim transactionis? Et valere videtur probari ex textu. in. l. pacto, & in. l. qui fidem. ff. de transactioni. l. cum proponas, & l. promissis. C. eodem titulo. Vbi transactioni pœnam adiectam valere, & exigi posse iuris Consulti responderunt & Cæsares rescripserunt, & declarat Petrus Velloius lib. 1. variorum iuris ciuilis. capit. 4. cum igitur in pœnam quandiu non soluitur principalis summa, annuæ quantitatis prestatio in transactione fuerit apposita, iure consistere videtur dicendum. ipse vero contraputo. Primum quia eius conventionis iustitia pendere solum videbatur ex eo, quod censualem clauderet in se contractum, sed census non est (vt proxime dixi) igitur conuentio iusta non est. Rursum quoniam in ea forma conventionis

uentionis latet mutuum, quippe transigentem fingi potest accepisse pecuniam, & sub usuris mutualiter debitori, ergo non valet. Sed dicet aliquis hanc argumentationem inefficacem esse, quoniam indubitatione proposita videtur actum, ut fortis præstatio, solutio, debeat semper in libera debitoris potestate manere, nec possit a creditore repeti, quod repugnat mutuo, in quo creditur valet a debitore libere sortem exigere. l. 2. ff. si certum petatur, Hieronymus Gabriel. consi. 152. num. 4. & 5.

Nihilominus tamē aduersus eam conventionem urget illa ratio, quod usura sit aliquid ultra sortem accipere, siue menstruum, siue annuum sit: quoniam usura est quid quid sorti accedit. c. si forneraueris. c. putant. c. plerique, c. usura. 14. quæst. 3. Socinus in Rubrica de usuris. numer. 5. sed ex eo contractu percipitur aliquid ultra sortem principalem, igitur continet usuram, & iniquitatem.

Præterea sæpenumero adueri, Doctore somnes existimasse exceptionem annuæ quantitatis licitam esse, propterea quod in censu obcertum pretium ius quoddam constituitur & producit, emitur & venditur percipiendū annuas præstationes, sed in hac specie nullum ius emitur, nec venditur quoniam pretiū in pecunia numerata præsens non est. Igitur ea cōuentio iusta non est. Deinde si cōmuni vo-

to iuris professores tradidere legatum annuæ quantitatis in penā summæ principalis non solutæ usurā continere (ut superius scripsi). quanto magis dicendum est eam promissionem annuæ quantitatis in penam non solutæ summæ principalis adiectam transactioni viciosam esse & inutile. Denique facit, quod illicita & iusta est ea forma conventionis, eo maxime, quod differt alter solutionem & pecunia vitur aliena, sed ex hoc non potest defendi huiusmodi conventio, quoniam cum tempus, & pecunia non recipiant estimationem neque pretium, pro eorum usu nihil accipi potest, aliter usuram contrahi perquam manifestum est. Nec me conturbat, quod transactioni pœna valeat adijci: & ita quoque quotidiana, & frequenti praxi receptum sit, quia ut dixi, iam non exigitur, nisi quatenus interit, vel id locum habebit ubi apponitur simplex pœna simul committenda, non ubi per enumerationem temporis. Ex his, quæ notant omnes in l. cum stipulati. ff. de verbo. obliga.

Quarto videndum est, an si quis mutuauerit pecuniam alteri, & ipse debitor non habens pecuniam præ manibus pro eadem pecunia vendat, seu det insolutum creditori annum censum super eius bonis, valeat is contractus? De qua quæstione recordor me aliquid dixisse libro. 1. capite. 8. sed quoniam

Libec fecundus

niam hic locus videtur eſſe magis proprius, decreui latius, & vberius illam exornare & proſequi. Ita que Aymon Craue. d. confilio. 217. numero. 4. Bertran. confilio. 91. numer. 7. libro. 3. Paulus Pariſi. confi. 75. num. 33. 34. & 35. volumi. 4. Tiraque. libro. 2. de retractu in fine numer. 137. Folleri. in prag. Regis Alphonſide cenſi. verbo huiusmodi cenſus ſuper rebus numer. 95. Benediſtus Boni. in tracta. decenſi art. 25. Redoanus in tractatu de rebus Eccleſiæ aliena. Rubrica de conſtitutio. annuo. cenſum nume. 61. vnanimi conſenſu tradidere eum contractum valere & titulo dationis inſolutum poſſe cenſum conſtitui. Pro quibus poſteſt principio conſiderari, quod ſubest verum creditum, ideoq; debet haberi perinde, ac ſi numeratū eſſet contractus ipſius tempore, argumento text. in. l. ſi prædium. C. de euicſio. Deinde quia ſi aliquid poſteſt obijci aduerſus eum contractum, uſuræ præſumptio eſt, hæc autem ceſſat, quia originale creditum eſt veriſſimum, & illud fuit in contractu pro vero pretio cenſus appoſitum. & accedit quod & ſi quam plurimis profeſſoribus iuris placuerit pactum de retrouendendo ſimul cum modicitate precij efficere contractum uſurariū, vt cenſuere glo. Panor. & Anania in. c. cōqueſtus de uſuris. glo. Inno. Hoſtien. Ioan. And. Antoni. Cardina. Anſharra. & Imola in. c. ad no

ſtram de emp. & veditio. Bal. Fulgo. & Paul. in. l. emptione. C. plus valere quod agitur, & communē ſententiam eſſe ſunt profeſſi. Ioseph. Malcar. de probatio. conclu. 447. volu. 1. Pereira. in. l. ſi curatorem habens. C. de in integrum reſtitu. ino. glo. ſua facilitate. num. 59. verſi. tamen hæc duo non tamē id locum habet vbi pro creditodatur aliquid inſolutum, quia tunc modicitas precij & pactum de retrouendendo non arguunt contractum ſimulatum & uſurarium, vt conſuluere Fulgo. confi. 134. col. 2. Deci. confilio. 167. colum. 2. & 3. & confilio. 18. colum. 2. & confi. 308. numer. 4. & 5. laſſon. confi. 151. volum. 4. Corne. confi. 133. volumi. 1. Pariſi. confi. 81. numer. 30. libro. 2. Cagnol. in. l. 2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem numer. 54. Tiraquel. de retractu conuentionali in præfatio. nume. 27. Hæc tamē conſideratio pro Pariſio & reliquis parum momēti habet, quoniam receptius, & verius eſt pactum de retrouendendo cum precij modicitate, (niſi alia concurrant, non efficere contractum ſimulatum & uſurarium, vt ſcripſere plurimi quos retuli lib. 1. capit. 6. verſiculo partem autem negantem: & dationem inſolutum in hac ſpecie conuenire cum emptione & venditione voluere Ange. confilio. 243. in fine. Imola confilio. 98. colum. vlti. verſiculo. præterea dicta ad iudicatio, & confi. ſequi-

sequenti colum. 2. vers. quintum
dubium. Barba. consilio. 51. lib. 1. Pa-
rius conf. 54. numer. 82. lib. 1. De
nique facit, quod mutuum odio-
sum est, & tamen debitum ex alia
quacumque causa transfundi po-
test in mutuum. l. si quis nec cau-
sam. l. certi conditio. §. de posui.
l. quod si ab initio. l. rogasti. l. sin-
gularia. ff. si certum petatur. igitur
vbi verum & indubitatum cre-
ditum subest habens notorium
primordium veritatis, nihil obsta-
re potest, quo minus transfundi
possit in censum, sed quamvis Ay-
monis, Bertrandi, Parisij aliorum
que autoritas & superiorum ar-
gumentorum pondus sufficere vi-
deantur, vt ipse huic sententiæ
sponte & iucunde consentirem:
tamen cum veritati magis, quam
authoritati & præiudicatæ opinio-
ni sit cedendum, audebo libere
contrariam sententiam esse pro-
babiliorē profiteri, rerum enim
veritas, & doctrinæ æstimatio non
ex numero authorum sed ex ra-
tione ipsa metienda est, quod pul-
cherrime Iustinianus Imperator
ostendit in. l. 1. circa medium ver-
si. sed neque. C. de veteri iure enu-
cleando. ibi sed neque ex multitudine
authorum quod melius, & æquius
est iudicare: cū possit vnus forssan,
& deterioris sententia, multos, & ma-
iores aliqua in parte superare. text.
in capite. 1. de his, que fiunt ama-
iori parte capituli. ibi nisi a pauco-
ribus, & inferioribus aliquid ratio-

nabiliter obiectum fuerit & osten-
sum. l. ob carmen in fine. ff. de tes-
tibus ibi non enim ad multitudinem
respicere oportet, sed ad sinceram testi-
moniorum fidem, & testimonia qui-
bus potius lex veritatis assistit. tex-
tus in capite. Nicena. 31. distinctio-
ne. vbi Tota Synodus laudauit sen-
tentiam vnus Phanucij vbi glosa
dicit quod vnus potest contradi-
cere toti vniuersitati, si habeat ra-
tionabilem causam. Hinc I. C. in
l. quod dicitur. §. vltimo. ff. de im-
pen. in rebus dotali. facis Mar-
celli fuit opinionem amplexus li-
cet plerique contrarium tene-
rent, & in. l. Plaucius in princi-
pio. ff. ad legem Falcidiam. Paul.
I. C. sententiam vnus Calsij præ-
tulit opinioni, Atti licini Neruæ
& Sabini. Igitur quod datione in
solutum non possit census consti-
tui, primum sic probo. Census so-
lo titulo emptionis, & venditio-
nis constituitur, vt iam dixi, sed
datio in solutum, non est emptio.
& venditio. l. vltima. ff. quibus
ex causis in possessio. eatur. ibi is,
qui rem permutatam accepit emptor-
is similis est. Item is qui rem in solu-
tum accepit.

Quibus verbis Vlpianus simile ep-
tioni, & venditioni esse dationē in
solutum dixit: ergo non est emp-
tio & venditio, quoniam simile
non est idem. l. quod Nerba. ff.
depositi. text. in. l. si prædium. C.
de euictio. vbi Antoni. Impera-
tor, vicem emptionis habere da-
tionem

Liber secundus

tionem insolutum rescripsit. l. a. apud Celsum. §. si quis autem versi auctoris autem dolus. *ibi sed hoc in emptore solo seruabimus. item in eo, qui permutauerit, vel insolutum accipit, item in similibus, qui vicem emptorum continent.* l. Senatus in principio *ibi. quamuis non ut vendat, detraherit, sed ut exsoluat.* ff. de leg. 1. quibus verbis videtur inferri datione insolutum non esse emptionem, & venditionem. Ideo in materia statutaria, & qualibet alia, quæ sit proprie vere stricteque accipienda, dispositione de emptione, & venditione loquente non continetur insolutum datio, Speculator in titulo de emptione, & venditione. §. nunc dicendum. 2. versi. sed pone statutum & ibi Ioan. Andr. Alberi. in statu liberi. §. quintus. ff. de statulibe. Felin. in capite ultimo numer. 7. de accusa Areti. consilio. 125. numero. 3. Guido Papæ decisione Delphi. 257. in fine. Iasson. consilio. 150. numero. 2. libro. 4. Parisi. consilio. 82. numer. 16. 17. & 18. volumine. 3. Montal. in l. 13. verbo *per ottra hered.* in fine titulo. 10. libro. 3. fori. Castillo, verbo vendida in principio, & Palacios Rubios numero. 23. in l. 70. Tauri. Tiraque. de retractu. Lignagier. §. 1. glo. 14. Ioseph. Ludoui. decisio Perusi. 60. numer. 1. Parladorius rerum quotidianarum capite. 3. §. 2. numer. 30. resoluens ex datione in solutum gabelam non deberi. igitur datio-

ne insolutum non potest constitui census.

Sed obijciat aliquis, argumentum in efficax esse, quoniam cum saltem datio in solutum emptioni, & venditioni similis sit, admitendum est, illa censum constitui posse. ipse tamen obiectionem fragilem, & infirmam esse duco, & quia ad tollendam consequentiam sufficit dare instantiam, illam assigno. Permutatio similis est emptioni & venditioni. d. l. a. apud Celsum. §. si quis autem. ff. de doli mali, & metus excep. l. eleganter. ff. de pignera. actio. l. vltima. ff. quibus ex causis in possessio eatur, & tamen per mutatione censum creari posse nullus unquam dixerit. Ideoque verissimum est data specie non resultare censiticum contractum, ut etiam scribit Petrus Rebuff. in commenta ad constitutio. Gallicas. tracta. de constitu. reddi. articulo. 1. glo. 1. referens pluribus arrestis in regno Franciæ ita fuisse diffinitum.

Secundo census non potest creari nisi contemporaneæ formationi contractus interueniat pecunia numerata, quæ vere, & integre tradatur venditori, non solum post Pij Quinti proprium motum de forma creandi census, secundum quem proculdubio datione in solutum census creari non posset, sed iuxta Martini Quinti, & Calixti Tercij extrauagantes constitutiones: sed ubi ius percipiendi annuam

annuam pensionem datur insolutum, pro quantitate antea debita non interuenit, neque traditur pecunia numerata, igitur datione insolutum non potest constitui cēsus, & quoniā tota vis huius argumentationis, imo & totius difficultatis videtur consistere in probanda minore propositione: libet in eo aliquantulum immorari. Igitur si consulere velimus Martini quinti extrauagātem, quæ prima est de emptione & venditione, inter communes ita se rem habere, facili negotio deprehendemus. Ait enim sic Martinus quintus. *Ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerant.* Pro quorum verborum in ductione animaduerto fere omnes auctores in eam partem consensisse, ut conditiones propositæ in parte eius textus narratiua, tanquam approbatæ & requisitæ a Pontifice Maximo sint necessariæ ad iustitiam census. Quod cum ita sit ex illis verbis constat apertissime tempore quo census creatur necessum est integre pecuniam numerari & tradi venditori. Quid enim aliud significare possunt illa verba tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerant, quam cum redditus annuus constituitur, interuenire debere præsentiam numerationem que pretij. Vnde Iacobus Piçarro extrauagantem Calixti tertij

sic sumat, annuus redditus situatur super domibus, aut prædijs certis expressis in contractu, ex quibus deductis sumptibus solitus sit percipi annuatim, & qui extingui speratur totaliter. Sequuta redemptione, vel prediorum omnimoda assolatione licite emi potest pro competenti pretio integraliter numerato de præsentia, si in eodem contractu detur vendenti facultas, & fabor redimendi in solidū, aut pro rata partis venditæ ab eo. Qua summa Piçarro mentem Pontificum complexus apertissime ostendit ad cēsus validitatem & substantiam esse necessarium, ut tempore quo fit contractus pretiū sit præsens actu numeratum, & integre acceptum a venditore, quod vtrique videtur agnouisse Paul. Parisi. d. consil. 75. num. 33. ibi *Ex quibus inferitur quod non sumus in sola confessione crediti facti, in qua forte non loquuntur bullæ præfata.* Hoc idem expresse voluit Bartholomeus Carraca olim Toletanus Archipræsul in summa Cōciliorū referens condiciones illarū extrauagantiū Nauarrus in cōmentario resolutorio de vsuris notabi. 22. n. 78. expresse idē Piçarro ad statutū de Guadalupe glo. y futuros in illis verbis & hoc apertius probatur ex notatis per Abbate & cōmuniter Doctores in. c. in ciuitate de vsuris, ubi omnes Doctores cōmuniter tūc redditus venditionē credunt

Aa lici-

Liber secundus

licitam quando bona super quibus imponuntur sunt de præsentia ipsius imponentis, & pretium est præsens, & ius reddituale, quod emitur est etiam præsens. Quæ verba sunt digna priuata quadam animaduersione. Is enim author quem virum timorata conscientia appellauit eius pater Grego. Lopez in l. penulti. glossi. a censo ad finem titulo. 8. partita. 5. profertur esse commune placitum professorum iuris Pontificij, ut in censu triplex requiratur presentia bonorum in qua pretij, & iuris ipsius redditualis. Si ergo hæc nostra sententia communis est, illam mihi hominum animis inferere contendenti nemo dabit vitio, quod a Parisio, Aymone, Bertrando & alijs dissenferim, magisque probauerim datione insolutum censum constitui non posse. Hoc etiam expresse docuit Maurus Antonius Berarducius in summa corona confessorum, titulo de usura circa contractus censuales, pagina 288. vbi sic scribit, sexta ut census ematur pretio iusto, ut possit ascendere usque ad quatuordecim pro centenario, & pretium soluat in pecunia numerata tempore contractus. Hoc idem voluit Michael de Palacio Theologus eximius hac tempestate in praxi Theologica de contractibus & restitu. lib. 4. cap. 6. pagin. 311. column. 1. sic scribens. Itemque quod

pecunia sit numerata necessaria est conditio venditionis contractui & pagina. 309. & 310. in hæc verba. Quarta autem conditio videtur, quod non sit conditio, sed essentia huius contractus censualis, si quidem venditio dupliciter celebratur, vel in diem, vel numerata pecunia. Vnde etiam ad essentiam venditionis non spectet vendere hoc vel illo modo, quia utrovolueris vendere modo, vera venditio celebratur, ut diximus in lib. 2. cæterum contractus hic censualis, quæ est venditio de præsentia, non in diem, si quidem ab hora initi contractus, iam constituens censum manet debitor soluendi census. Ideo necesse est, quod pecunia sit præsens, & integra unde recipiens illam fiat debitor census, alias nullus esset contractus, quia ipse debitor non manebat. Idem voluit Redoanus dict. tractatu de rebus Eccle. Rubri. conditiones, quibus annui census licite emi possunt & vendi. numero. 2. vbi sic scribit. Secunda conditio est. Quod iusto & competenti pretio ematur annuus census, & quo tempore celebratur contractus integraliter numeretur pecunia. Vnanimi ergo consensu hæc autores tradunt ad validitatem censualis contractus esse necessariam præsentiam, & numerationem pretij integri tempore contractus, quibus hac

hac in re maior est ad habenda fides, quam contrarium asseuerantibus. Magis enim credendum est authoribus ex professio rem aliquam tractantibus, quam his, qui obiter, & per transeuntem, aut in seruiendo causæ Parisi. consil. 91. volumine. 3. & consil. 110. volumine. 1. Aymon. Craueta de antiquitate temporum 1. p. nume. 56. Barba. in capite. 1. de constituto. Cagno. in. l. nemo potest nume. 8. ff. de regulis iuris. Alciatus de præsumptio. regulâ. 1. præsump. 1. Igitur fit reliquum censum celebrari non posse, nisi pretio de præsentis & numerato, ac proinde datione insolutum constitui non posse. Quod etiam defendit nouissime. Frater Ludou. Lopez in suo instructorio negotiorum libro. 1. capite. 59. de 4. conditione census asserens Nauarr. Bartolo. de Medina, Prancisc. Garfiam fuisse in eadem opinione. Nec obstat, quod verum subsit debitum, fingique debeat traditum, & numeratum in ipsa formatione contractus, quoniâ ubi requiritur aliquid vere interuenisse, fictio, præsumptiove nihil operantur, l. lege Cornelia & ibi Bal. ff. de testam. l. Gallus. §. videndum. ff. de libe. & posthum. Ideoque casus fictus non habet locum in statutis in quibus verba proprie & vere accipiuntur. l. 3. §. hæc verba. ff. de negotijs gestis. Bart. in. l. 1. §. lex falcidia. ff. ad legem

Falcidia. Iass. in. l. si is, qui pro empto. n. 170. & 171. ff. de usu capio. Tertio, & ultimo, si in censu non esset necessaria numeratio pretij tempore contractus, sequeretur in censu posse haberi fidem de pretio, consequens est falsum ergo & illud ex quo sequitur. Minorem probo, primum auctoritate Nauarri. d. n. 78. Michaelis de Palacio. d. c. 6. pag. 309. & 310. & omnium aliorum, qui ut necessariam conditionem exigunt venditori esse tradendum integrum pretium. Deinde ratione. Quoniam ubi debitor dilata solutione pretij redditum annum pendit creditori, procul dubio ipse creditor percipit merum lucrum, hoc autem non permittitur. Ergo nec licebit in censu habere fidem de pretio. Rursus annua pensio respondet pretio illique proportionatur, & commensuratur, respectuque illius præstatur. Igitur ubi nullum est, nec fuit pretium, nulla pensio, nullusque redditus esse potest. Denique rationi iustitiæ, & æquitati repugnat, ut eius, quod quis non accepit redditum exsoluat, igitur in censu haberi non potest fides de pretio. Ergo requiritur speciatim in hoc contractu ex natura rei vera pretij numeratio contemporanea formationi contractus, ac proinde non poterit titulo dationis in solutum confici. Cui sententiæ propria iudicant argumenta

Aa 2 tacon

Liber secundus

ra contraria. Non primum, quod fingatur numeratio propter originem veritatis, quoniam vt resolutur, in censu est necessaria vera, & realis solutio pretij in rem debitoris tēpore contractus, ideo que fictio locum habere non potest nec secundum, quod cesset vsurę pręsumptio, quia cum primordialis contractus ipsius natura reluctetur, parum prodesse potest ad sustinendam eam formā conuentionis cessare vsurę pręsumptionem.

Nec tertium, quia iam respondi, quoad pactum de retrouendendo simul cum modicitate pretij non differre dationem insolutū ab emptione, & venditione.

Neque etiam obstat quantum argumentum, quippe de mutuo ad censum saltim in proposito non valet argumentū, & ratio differentię est, quia mutuū ad sui validitatem & originem nō exposcit, nec desiderat rei mutuatę pręsentiam, & actualem traditionē, ex his, quę scripsere Doctores nostri in l. 2. §. 1. ff. si certum petatur: census vero origini & natiuitati repugnat fieri, non pręsente, & numerata pecunia. Ideoq; licet debitum ex alia causa transfundi possit in mutuum, non tamen in censum. Ex quo respondi inutilem esse contractum, quo ob as alienum contractum a tertio, se quis obligauit ad redditū annuū quoniam cum nihil acceperit,

nec ipse fuerit debitor, iniquissimum est tanto onere grauari, & primum licet vero hanc sententiā tot argumentis & rationibus instruxerim, scio tamen videri pręduram doctis & grauissimis viris, ideo ne nostra opinio litium causa sit, contrariam sequēdam consulere dummodo a principio interuenerit realis & vera traditio pecunię, quoniam absque illa iustū esse censum nūquam potuit mihi persuadere.

Quinto videndum est, an titulo dotis census valeat constitui? & dubitationis ex superioribus facilis explicatio est, scilicet nō posse constitui. Solius enim emptionis, & venditionis titulo cōstitui potest. Esto igitur eo titulo nō valere censum creari, valebit ne cōuentio, vt quandiu quātitas dotis promissę nō soluitur, debitor exsoluat redditū annuū ad rationē vnus pro quatuordecim? vtique cōtrouersia, & dubitatio hęc eximia, & per celebris est, & de qua authores nō cōueniunt. ad cuius cognitionem pręmitto, generū fructus percipientē ex fundo sibi dato in pignus, quousq; dos soluitur, lucrum facere illos ultra sortē ex celebri decissione pontificia in c. salubriter de vsuris, licet fructus ex pignore non computare in sortē sit vsura. c. cū contra. de pigno. c. 1. & c. conquestus de vsuris. l. 1. & 2. C. de distract. pig. l. 1. & 2. C. de pignera. actio. in cuius ratione

tionem perquirenda a priscis illis
 temporibus summo conatu & om-
 ni contentione laborarunt Theo-
 logi, & iuris professores varias ra-
 tiones, & interpretationes exco-
 gitantes. Igitur Ioā. Andre. in. d.
 c. salubriter censet eam decisio-
 nem solum procedere, quando
 ab initio conuenit non solum de
 certa summa dotis, sed etiam de
 certo fundo fructifero in pignus
 tradendo & fruendo, donec dos
 pure promissa ex soluta sit, non
 data dilatione soluendæ dotis, &
 genero sustinere onera matri-
 monij, & dummodo fructus sub
 sint fortunæ, sequuntur Ioan. de
 Ligni. & Ambrosi. de Vigna. n.
 14. ibi. Lauren. de Rodul. in c. cō-
 suluit de usuris. 2. p. q. 33. Alexan.
 consi. 27. volum. 4. & consil. 74.
 & 141. volum. 5. Soci. consi. 88. vo-
 lum. 4. Florent. in summa. 2. p. ti-
 tul. 1. §. 7. & §. 27. reijcitur tamen
 hæc interpretatio, quoniam ma-
 gis est, ut data dilatione adhuc
 gener possit a principio ex pig-
 nore fructus percipere, & lucrifac-
 cere, ut scripsere Panor. in. d. ca.
 salubriter, Imola. & Romanus
 in. l. in Insulā. §. usuras. ff. soluto
 matrimonio, Nouellus de dote.
 p. 7. priuil. 3. Conrra. de contrac.
 q. 35. conclu. 2. Palacios Rubios in
 cap. per vestras de donatio. inter
 virum & uxorem, notabi. 6. §. 8.
 Syluester verbo usura. 3. q. 3. Co-
 uarr. lib. 3. variarum. c. 1. n. 3. ver-
 fic. 2. constat, Petrus Navarra de

restitutione in foro conscientie
 li. 3. ca. 2. nu. 355. & 356. & agnoscit
 communem Theologorum Mi-
 chael de Palacio in praxi Theo-
 logica lib. 4. c. 5. pag. 183. deinde
 quia, etsi fructus sint certi, proce-
 dit pontificia decisio, ut scribit
 Constā. Rogerius in tract. de do-
 te. §. 16. n. 7. 11. 12. & 13. quocirca
 Ioānes de Anania in. d. c. salubri-
 ter censuit eam decisionem pro-
 cedere solum ratione dāni emer-
 gentis prouenientis ex eo qd ma-
 ritus ex propria substantia, & pa-
 trimonio sustinet onera matri-
 monij, quæ ex dote soluta, non ex
 proprijs facultatibus supportasset.
 Ananiam sequuti sunt Nouellus
 de dote priuil. 3. Alexan. consi. 31
 col. 3. volu. 6. & con. 141. vol. 5. Pa-
 lacios Ru. d. §. 8. & ex Theologis
 idē voluere Caietanus. 2. 2. q. 78.
 art. 2. in solu. ad. 6. Syluest. verbo
 usura. 3. q. 2. Gabriel in. 4. dist. 15.
 q. 11. hanc quoque Ananiæ inter-
 pretationem improbat Couarr.
 li. 3. variarum, cap. 1. n. 3. ex eo qd
 non est interesse damni emergē-
 tis, maritum sustinere onera ma-
 trimonij. Si quidem ea sustinuisset
 statim dote soluta, vel ex ipsa
 dote vel aliunde: tum quia si Ana-
 niæ interpretatio esset admittē-
 da, maxima constaret iniquitas,
 aut non esset equa Romani Pōtifi-
 ficis constitutio, cum sæpissime ef-
 sent maiora onera matrimonij,
 quam ipsorum fructuum aesti-
 matio, & fieret non equa damni

Aa 3 emer-

Liber secundus

emergentis cum ipsis pignorum fructibus compensatio. Confutatur etiam eundem intellectum Nauarrus in commentario resolutorio de usuris, num. 64. ea ratione, quia uxorem sustentare non est pari damnum, sed debitum officium prestare. Vnde succedit tertia & communis interpretatio, ut responsum Pontificii in d. c. salubriter non sit generaliter, & effuse interpretandum, sed restringendum ad rationem interesse damni emergentis, vel lucri cessantis, & ita demum maritus lucretur fructus ex pignore si ob dilatam solutionem dotis passus est detrimentum aliquod patrimonij, & rerum, ut quia coactus sub usuris licitis, vel redditibus annuis fuit pecuniam quære ad sustinenda onera matrimonij, quæ sustinuisse ex dote: vel cessauit lucrari, cum potuisset tradita, & numerata sibi dote. Ita Panor. in d. c. salubriter. Bal. in l. vltima. §. præterea. colu. 2. C. de iure dotium. Bart. in l. in insulam, §. usuras. ff. soluto matrimonio, Alexan. consi. 178. nu. 11. volu. 7. Parisius, consi. 64. num. 4. volum. 4. Adrianus in. 4. q. de usuris versiculo sed dubium. Almain in. 4. d. 15. q. 2. Syluester verbo usura. 3. q. 3. Contra. de contracti. q. 35. conclus. 5. & 7. Maior in quarto. d. 15. q. 31. vers. non uscasus. Armilla verbo usura. q. 22. Florenti. 2. p. tit. 1. cap. 2. §. quæritur etiã vtrũ

gener. Couar. d. cap. 1. num. 3. Petrus Nauarr. d. cap. 2. n. 354. & communem esse profitentur Nauar. & Palacio vbisupra. Oppugnant autem hanc communem interpretationem multa, & quidẽ vrgētissima, & in primis quod tex. in distincte loquitur: deinde quoniam generale est recipi posse in quacunq; causa aliquid vitra sortem ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, & tex. in d. ca. salubriter innixus ratione peculiari & priuata decidit in ea specie fructus ex pignore non esse computandos in sortem principalem. Tertio quoniam secundũ eam interpretationem maritus non posset lucrari fructus si excederent ipsum interesse, quod tamẽ & verbis, & menti eiusdem tex. repugnat apertissime. Ideoque pro certo constituendum est, maritum iure optimo non imputare in sortem dotis fructus ex pignore collectos, quantumuis, & onera matrimonij, & interesse excedat. Medina de restitutione §. ad c. salubriter de usuris. Adrianus. d. vers. sed dubium. Couar. d. nu. 3. vers. Tertio probatur, Aluarus Valascus cõsi. 8. n. 3. improbens contrariã sententiã Antonij Gomezij in. l. 50. Tauri. n. 3. Quarto, quia maritus diues nec solitus negotiari, nullũq; patrimonij, & rerũ detrimentum passus lucrificat fructus ex pignore, ut Nauarrus sentit. d. n. 64. & probat Nauarr.

uarr. d. cap. 2. num. 36. i. versi-
tio infero. Quocirca doctissim⁹
Ioannes de Medina. d. 5. ad caput
salubriter de vsuris decissionem
illam Pontificiam in fœceri qua-
dam donatione fundari scribit,
cuiusque titulo generum vltrafor-
tē fructus lucrari. quæ interpre-
tatio videtur coincidere cū alte-
ra Fortunij de vlt. fine vtriusq; in-
illatione sexta, eamque amplexi
sunt Couarrubi. libr. 3. variarum
cap. 1. num. 3. versiculo cæterum
plura alia, Nauarrus in manuali
cap. 17. num. 213. Bartholomeus
de Medina in summa. 5. 22. Mer-
cado in opusculo de vsuris. c. 8. il-
lam autem explodūt Petrus Na-
uarr. lib. 3. de restitutione in foro
conscientiæ capit. 2. numero. 353.
Michael de Palacio in praxitheo-
logica lib. 4. cap. 5. pag. 282. co-
lumna secūda quoniam Innocē-
ci. Tertius in. d. cap. salubriter in-
sinuat eos fructus esse debitos
propter onera matrimonij, si igitur
sunt debiti, non donantur,
quia quod debitum est ex iusti-
tia, nō eget donatione. Vnde Do-
minicus de Soto, lib. 6. de iustitia
& iurē. q. 1. artic. 2. pagina mih. 481.
column. 1. resoluit maritum
lucrari fructus ex pignore dota-
li propter onera matrimonij,
quemadmodum ipse Pontifex
ostendit aperte, ea tamen onera
minime consistere in alenda v-
xore, atque familia, sed in ea alē-
da reseruata dote integra. Quam

explicationem ex omnibus no-
uoribus, quos ipse viderim, pro-
bat Maurus Antonius, Berard. in
summa corona confessorum, ti-
tulo de contracti. pignorat. in
quibus cadit vsura referens Pa-
nōrmita. & alios ita sentire. Sed
confutat Nauarrus in dicto com-
mentario resolutorio de vsuris,
num. 64. & 65. primum quia res-
ponsum illud Pontificium non
se fundat in custodia dotis. Dein
de quia sequeretur in Lusitania
alijsque prouincijs, vbi omnia bo-
na inter coniuges fiunt commu-
nia, nō habere locum textum in
d. ca. salubriter, quod contra om-
nem morē & cōsuetudinē est.
Tertio quoniam nullus vnquam
alius vsque ad ipsum dixit custo-
diam dotis esse onus matrimo-
nij. quin potius ipsius custodia:
& rectus vsus sunt leuamen, &
adiutorium, sicut e contrariopere
ditio eius, & sumptus, quos in a-
lendo se, suaque vxore, ac domo
facit, sunt onera eius.

Quamobrem nouissimi quidā
animaduertētes eam decissionē
tot fluctibus agitari, & velut opi-
nionum turbinibus obrui, sic om-
nes procellas, & tempestates cō-
poni, & se dari posse confidenti
animo sibi persuaferunt, nimi-
rum quod vsura non possit esse
nisi in vero, aut palliato, præ-
sumpto ve mutuo: & in specie
ista nullum subsit mutuum, i-
deoque absque vllō vitio, lucrari

Aa 4 face-

Liber secundus

facere possit maritus fructus ex dotali pignore, quod vero nullū subsit mutuum, sic ostēdunt. Verum & naturale non subesse res clara & perspicua est, nec præsū tum, aut palliatum apparet ex eo, quod dotis dominium non ad maritum, sed ad vxorem spectat etiam constante matrimonio. Bal. in. l. in rebus. C. de iure dotium. Corrafi. in. l. naturaliter §. nihil commune, num. 24. ff. de acquirenda poss. & lib. 5. miscella. c. 14. plures, quos refert Pinel. in. l. 1. C. de bonis mater. 3. p. num. 13. cum ergo pecuniæ dotalis maritus non sit dominus, vix est, ut dici possit creditor, ac proinde respectu illius nullum potest fingi mutuum. Ego quidem cenſeo hanc interpretationem subtilem esse, & ingeniosam: sed ex illa non consequi promissam & speratam serenitatem. Adhuc enim fluctuat ratio istius Pontificiæ decissionis, quoniam hi autores, non ostendunt efficacem rationē, quare maritus fructus lucretur. Lucrum namque ipsum ab usuræ labe liberum esse omnes admittunt, sed ex quo titulo, quoue iure faciat suos fructus ultra principalem sortem, controuersum est. Controuersiam autē non dirimit posterior explicatio isthæc.

Provera tamen huius tex. interpretatione constituo primum quod maritus quandiu sibi dos

non soluitur, non tenetur vxorē alere. Quoniam ea obligatio incumbit patri. gloss. in. §. vltim. in verbo. onera in authen. de non eligendo secundonubentes. quā notat Alexan. consi. 56. num. 10. volum. 4. Boeri deciss. 22. in principio. uno non solum non tenetur maritus alere, sed domo expellere iure potest. l. vltima. C. ad velleia. Affictis deciss. 10. cum alijs allegatis per Boeri. dict. decissio. 22. fere omnes in. c. per vestras de donatio. inter virum, & vxorem, & agnoscit communē Couarr. in. 4. 2. p. c. 8. in princip. num. 2. copiose Antonius de Lara in l. si quis a liberis. §. si quis ex his numer. 50. & 51. ff. de libe. agnoscen. Octauia. deciss. Pedemō. 132. num. 18.

Secundo animaduerto eum, qui subit, sibi que imponit onus, & obligationem ad quam ipse nō tenetur, percipere aliquid posse, pro onere, & obligatione illa subeunda, ideoque fideiussores accipere posse a debitore aliquid pro ipsa fideiussione frequentissimum placitum est nostrorum interpretum ex his, quæ scribunt Couarru. lib. 3. variarum capi. 2. num. 2. Didacus Perez in proœmio tituli secundī, lib. 8. ordinamenti veteris pagina. 23. colum. 2. Padilla in. l. 2. num. 27. C. de rescin. vendi. Valascus consi. 18. n. 2. Ex quibus conficitur vera interpretatio tex. in. d. cap. salubriter quod

quod cum alendi filiā onus, quā diu dos promissa non soluitur, marito, incumbat patri, maritus que subeat obligationem istam suscipiatque in se onus alēdi vxorem, potest iure optimo lucrifacere fructus ex pignore dotali, & de illis lucrificandis cum focero pacisci, & conuenire.

Aduersus quam interpretationē obijciat aliquis ipsam coincidere cum interpretatione Fortunij existimantis eam decissionem Pontificiam duntaxat procedere inter generum, & focerum, quam sequutus est Couarr. lib. 3. variarum capite. 1. versu. ceterū, Fortunij quē sententiam reiectam esse frequentiori calculo Doctorum asserentium textum in d. c. salubriter habere locum etiam in extraneo dotem promittente, vt scribunt Nauarrus in d. commentario resolutorio de versu ris num. 65. & 66. Valascus consil. 8. num. 2. Petrus Nauarra. d. lib. 3. de resti. cap. 2. num. 359. versiculo ex quibus sequitur primum, & alij ex nouioribus relati superius.

Respondeo tamen idem ius me statuere, cum dos promittitur ab extraneo: quoniam, siue a patre, siue ab extraneo dos promittatur, quandiu dos promissa nō soluitur, non tenetur vxorem alere maritus, ipsamque potest expellere domo propter dotem non solutam. textus in capite per ves-

tras de donationibus, inter vi. & vxorē, qui in extraneo dotē promittente loquitur, & ibi Panor. & Palacios Rubios. 3. notabi. in principio num. 2. l. vlt. C. ad Vel leianum, & obseruant Couarru. d. c. 8. in principio, num. 2. Antonius de Lara in d. § si quis ex his num. 50. 51. Neque obstat text. in dicto. c. salubriter, ibi, *generum ad fructus*, quia de genero loquitur gratia frequentioris vsus: frequentius enim filias dotamus quā extraneas, & verba scripta in l. gratia frequentioris vsus non mutant in alijs iuris dispositionem, iuxta gloss. in clem. 1. verbo praesidentes de rescrip. Peralta in l. Lucius. 1. num. 22. ff. de legat. 2. Emanuel Costa in ca. si pater de testamentis, in. 6. verbo si absq; liberis num. 26. Meres de Maioratu. 1. par. quaest. 31. num. 4. Adhuc etiam instabit aliquis, eam interpretationem non implere omnino difficultatem illius text. ex eo, quod iuxta leges iustitiae commutatiue praemium debet commensurari, & proportionari labori, alias si laborē praemium excedat, iniustitia committetur: igitur si fructus pignoris dotalis maiores sint, quā labor mariti in alenda vxore, id quod superest, & excedit, non poterit lucrari maritus, quod tamen videtur esse contra textum in illis verbis. *Frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonij sup-*

Aa 5 portan-

Liber secundus

portanda. Respondeo nihilominus maritum lucrificare omnes fructus, nulla habita consideratione ad onera matrimonij. Vt post Ioannem de Medina, & Andria. resoluit optime Valas. d. cō. fil. 8. num. 3. nunquam tamen fructus excedere laborem ipsum, quoniam personalis illa sollicitudo, & anxietas, laborque mariti in alenda vxore, curandaque familia non habet æstimationem: quantitas enim pecuniarum, quā maritus expēdit, certa quidē est, & recipit compensationem & satisfactionem, sed cura mariti, diligentia, sollicitudo, quam gerit erga vxorem, & familiam, non recipit illam. Onera vero matrimonij non respiciunt solum expensas, quas facit maritus, sed eius anxietatem, studium, diligentiam, & cogitationes assiduas: quæ interpretatio corroboratur ex altera, quam excogitauit ad textum in capite ad nostram de rebus Ecclesiæ Hector Rodriguez olim primarius iurisciuiilis professor Salmaticę charissimus præceptor meus, quem merito, alterum excelsi ingenij Papinianum appellat Caldas Pereira in l. si curatorem habens C. de in integrum restitutio. mino. verbo lēsis num. 47. docebat enim eximius ille vir propterea in d. c. ad nostram Bernardum illum rescisso contractu nō restituere fructus monasterio, quoniam cum

in feudum villam accepisset, ex natura contractus ad fidelitatē, & plurima alia obsequia, & seruitia personalia tenebatur, quæ cum æstimationem non recipiāt pro labore Bernardum ipsum retinere fructus, Pōtifex Maximus respondit.

Ex longa itaque commentatione text. in d. c. salubriter videbatur facilis, & expedita explicatio quæstionis superioris. Sed nihilominus authores in duas sunt opiniones diuisi. Etenim Corne. consil. 71. volu. 4. scribit esse aliquos Doctores nō leuis autoritatis, asserentes non esse licitam huiusmodi pactiōem, id vero tenuerunt Ioan. Andre. Hostiens. Antoni. & Cardinalis. in d. cap. salubriter, Laurentius de Rodolphis in capite consuluit de vsuris. 2. p. q. 53. Paulus de Castro in l. insulam. §. vsuras. ff. soluto matrimonio. Decius consil. 116. nume. 3. & consil. 119. colum ante penultim. & penultima & consil. 183. & consil. 322. colum. vltima, eamque sententiam esse communem profiterentur Soci. consil. 88. num. 18. & consil. 130. num. 10. volu. 4. Palacios Rubios, in capite per vestras de donationibus inter virum & vxorem notabili. 6. §. octauo insertur versu. intelligentiam, Couarr. lib. 3. varia. c. 1. num. 3. versu. quarto, hinc poterit. Constā. Rogeri. de dote. q. 16. nume. 2. & sequuntur Antonius Gomez. in l. 50. Tau-

50. Tauri num. 30. Valascus. dict. consil. 8. numer. 5. quæ sententia persuaderi potest ex eo, & textus in d. capit. salubriter, ex quo decisio quæstionis pendere videtur, loquitur de fructibus, qui sunt incerti, & periculo subiacti, sed ubi a principio convenit de præstanda certa quantitate annua, nulla est incertitudo, nec periculum, igitur non licet a principio de certa quantitate pacisci. Rursus non imputare fructus pignoris dotalis in sortem principalem est exceptio a regula generali, qua cauetur creditorem debere fructus ex pignore imputare in sortem principalem. l. 1. & 2. C. de pignora. actio. l. 1. & 2. C. de distract. pign. l. 2. C. de pactis pigno. c. cum contra. de pignori. c. 1. de usuris. igitur cum in dote sit casus exceptus in fructibus rei pignoratæ pro eadem dote soluenda, non debet extendi ad casum diuersum, scilicet cum a principio certa quantitas promittitur. Quæ enim exorbitant a iure & regula communi, non debent extendi. regula, ea quæ de regulis iuris, lib. 6. e contra vero pluri mi authores, non minoris auctoritatis, & nominis tradidere licitam, & vacuam omni vitio esse talem pactionem. sic enim censuere Bart. Imola. & Alexan. in l. Insulam. §. usuras. ff. soluto matrimo. Calderi. Ancharra. Panormi. Anania, & Alexander

de Neuo. in d. c. salubriter. Bald. Nouellus de dote. 7. p. priuileg. 3. testaturque ex pluribus theologis & iuris professoribus esse magis communiter receptam sententiam Covarr. d. c. 1. num. 3. versiculo quarto huic poterit. Antonius Gama decisio. Lusitan. 272. Gaspar Baeza de non meliorandis filiabus ratione dotis. c. 25. numer. 8. sequuntur quoque Petrus Nauarra de restitutione lib. 3. capite. 2. num. 364. versiculo sexto in fero, Nauarrus in d. commentario resolutorio de usuris num. 67. Prius de in litem iurando, numer. 452. Negusan. de pignori. 5. p. 5. membro, nume. 16. versiculo sexto limitatur. Parisi. consil. 60. volum. 1. Ancharra. q. 33. num. 4. & 5. 2. p. Borgni. Cauallca. decisio. Fiuizanensi. 35. num. 21. quæ sententia meo quidem iudicio verior est: & qua ratione convincitur licere marito fructus ex pignore dotali lucrifacere, convincitur posse conveniri de percipienda certa annua quantitate. Neque obstat quod textus in dict. capit. salubriter de fructibus loquatur, qui sunt incerti. quoniam ut ex Constantio Rogerio proxime dixi, pontificia decisio locum habet etiam si fructus certi sint, liberi & exempti a periculo fortunæ: ac pontifex Maximus non tam mouetur ex incertitudine fructuum, quam ex labore mariti sustinentis onera matrimonij, & cum

Liber secundus

cum idem sit labor in utroque casu, nihil interest, idetur pignus fructiferum, vel solvatur quantitas annua.

Neque etiam obstat quod ex pignore dotali fructus lucrari sit casus exceptus a regula, ac proinde non debeat extendi ad hanc alteram speciem, quoniam magis est ut ex identitate rationis casus exceptus a lege extendatur ad alios casus. glo. verbo iudicati in l. i. C. de condictione in debiti, quam ibi sequuntur omnes Doctores. Butrius, & Panor. num. 6. in c. cum omnes de consti. Felinus in cap. quoniam frequenter in principio. ut lite non contestata.

22 Licet ergo, quandiu dos promissa non solvitur, pacisci de certa quantitate prestanda ultra sortem principalem, non tamen est necesse, ut conventio fiat ad rationem unius pro quatuordecim. Licebit enim contrahentibus aliam inire rationem & ad rationem duodecim, vel undecim quantitatem prestare: quoniam lex 24 Regia de censu loquitur, & cum hæc conventio non sit census, non circumscribitur eius legis pre-
23 finitione. & licet Bal. in Rubric. C. de usuris. q. 4. censuerit, maritum ius suum alteri non posse cedere, & sequantur Alexan. in d. §. usuras Anania in d. cap. salubriter. D. Anton. 2. p. titulo. i. a. r. §. 14. & Alvarus Valascus. dict.

confi. 8 num. 7. tamen contrarium verius est ex his, quæ scripsere Salicetus in authen. ad hæc. q. 14. C. de usuris Collectar. & Ioannes de Lignano in d. cap. salubriter. Laurentius de Rodolphis in tracta. de usuris. q. 24. Conrad. de contractibus. q. 35. conclus. 13. & q. 36. conclus. 7. Ioann. Maior in 4. dist. 15. q. 42. Michael de Palacio in praxi theologica lib. 4. capite. 5. pagina. 282. colu. 1. Petrus Navarra lib. 3. de restitutione capit. 2. num. 360.

Ultimo loco inquirendum occurrit, an præscriptione census constituatur? cui dubitationi facile respondeo, nec præscriptione censum creari posse. Tempus enim non est modus inducendæ, tollendæ, aut reparandæ obligationis, L. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. & obliga. l. si certis annis. C. de pactis l. quod ab initio. ff. de regulis iuris. regula non firmatur eodem tit. lib. 6. Præterea non nisi vera numeratione pecuniæ census constituitur: ergo non præscriptione. Illud autem per celebrem contro-
24 uersiam iam fere ab heroicis illis temporibus semper habuit, an ex diu tina pensionum præstatione & solutione oboriatur præsumptio census legitime creati, & constituti. Cuius explicatio a nobis exposcere suo iure videbatur longam, & diffusam commutationem tex. in l. cum dein rem
verso

verso ff. de usufructis, & in d. l. si certis annis. Illa tamen libenter omit-
tam, ut ad alia, quæ nostro insti-
tuto magis conferre videntur,
nostra decurrat, & progrediatur
oratio, & breui sermone ipsam
difficultatem absolvam.

Igitur constituo primum, quod
si præstatio redditus annui facta
est non expressa aliquacausa, non
inducitur, nec præsumitur obli-
gatio annua pro tempore futu-
ro, etiam si diuturno tempore, &
uniformiter facta fuerit, credi-
torque certam specificam & suf-
ficientem causam prætexat. quo-
niam ad eam causam præsumen-
dam ad finem agendi pro tem-
pore futuro non sufficit probare
annuas solutiones etiam confor-
mes singulis continuis annis lon-
go, vel longissimo tempore fac-
tas fuisse, nisi specificè probetur
illas prestationes esse factas ex
causa illa specifica, quæ allegatur.
Barro. in d. l. cum de iure rem
verso ad finem. Bald. in d. l. si cer-
tis annis colu. 2. & ibi Salycetus,
colu. vlti. Alexan. 3. Riminal.
2. & 3. Cuma. & Roma. in l. qui
aliena in principio. ff. de acqui-
ren. hæredita. Saly. in d. l. cum de
in rem verso. q. 4. Butri. in c. per
uenit decens. colu. 9. Felin. in
c. causam quæ colu. 3. de præ-
scrip. Balb. de præscrip. prima. p.
tertiæ partis principalis. q. 10. nu-
mero. 22. Mascari. de probatio. co-
clu. 101. num. 3. 4. & 5. volum. 1. &

concl. 219. num. 11. Iacob Venen-
ti. de annua præsta. 2. par. per plu-
res quæstiones hanc materiã co-
piose & diffuse prosequens, nam
præstatio, vel alius actus, non pro-
bat, nisi quatenus inde de neces-
sitate inferitur. l. ad probationem.
C. de locato. & conducto. l. ne-
que natales. C. de probatio. l. non
hoc. C. unde legitimi. l. penulti.
ff. de his, quæ sunt sui vel alieni
iuris. Sed præstatio informis, non
expressa causa formali & specifi-
ca potest esse facta ex causa libe-
ralitatis, vel ex causa obligatio-
nis temporalis & finitæ, & non
ex debito perpetuo: igitur non
probat idem semper deberi in
futurum. Cessaret autem hoc in
prestatione continuata a tempo-
re immemoriali, quia vim cau-
sæ, tituli & privilegiij habet. l.
hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de a-
qua quotidiana, & æstiva. c. super
quibusdã. §. præterea. de verbo.
significa. c. 1. de præscriptio. lib. 6
quod expressim ad notarunt Cy-
nus. q. penul. Ange. Paul. & Ias-
colu. vltima in d. l. si certis an-
nis. C. de pactis ex pluribus Co-
uarr. in regula possessor de regu-
lis iuris lib. 6. 2. p. §. 4. num. 4. ver-
si. tertia conclu. Mascari. d. conclu.
110. num. 9. & conclu. 272. nu. 12.
Præterea animaduerto annuam
& uniformem prestationem cu-
iuslibet redditus factam ex cau-
sa specifica expressa decem an-
nis continuis iuducere præsum-
tionem

Liber secundus

tionem veræ causæ & tituli. d. l. cum de in rem verso ibi. Bart. Sa- ly. & Floria. Fel. Balb. & Couarr. vbi supra. Mencha. lib. 2. contro- uer. illustri. cap. 56. n. 16. & 58. nu. 14. Caro. Moline. in consuetudi. Parisien. tit. 1. §. 7. glo. 1. nu. 19. Pi- leus. q. 12. & 84. Baroi. q. familia- ri. 14. & profitetur communem sententiam Petrus Salazar in tra- ctat. de usu. & consuetud. c. 9. ex- tam frequentibus enim & solem- nibus præstationibus satis appa- ret de veritate causæ, eiusque suf- ficienti & deliberata recognitio- ne. Ideoque diuturna pētionum solutio facta ex causa specifica expressa inducere debet obliga- tionem in futurum. Quocirca in proposito diuturnitas tēporis non inducit præscriptionē. Sed duntaxat iuris ex varijs causis an- tea nati præsumptiuam probatio- nē, sicq; in contrariū admittit pro- bationem ad illius iuris præsum- pti exclusionem. docuere Cyn. in d. l. si certis annis. q. penul. & ibi lass. col. ult. Alex. consi. 113. col. fi- na. volu. 1. Balb. d. q. 10. Couar. d. 5. 4. n. 3. vers. 2. ab eadem conclu- sione deducitur Menchaca. d. ca. 56. n. 16. & c. 58. n. 14. quod si præ- stationes titulo redditus annui perpetui fuerint continuatæ per 30. annos, non tantum inducunt tituli & causæ præsumptionē, sed veram redditus perpetui acqui- sitionem. Caro. Mol. d. §. 7. glo. 1. n. 21. Couarr. d. §. 4. n. 4. Foller. in

praxi censu verbo huiusmodi cē- su. n. 91. Mascar. vbi sup. sed nun- quid sufficiet probare solutionē primi & ultimi annui : & Paul. Castren. conf. 51. prope medium li. docuit sufficere, & sentit Pa- nor. in c. accedentibus de priui- legijs, sed contra sentit Andreas Tiraque. de præscriptionib. §. 1. glo. 5. n. 5. vers. illud autem & se- quitur Menchaca. d. c. 58. num. 11. Mascar. d. conc. 101. n. 6. & 7. Tira- quel. autem considerat eā ratio- nem, quod alias sequeretur non vnā tantum præsumptionē in- duci: sed plures, nēpe vt per pri- mi & ultimi anni possessionē me- dij quoque temporis possessio, & solutio omnium decem anno- rum, & ex huiusmodi præsump- ta solutione decem annorum ti- tulus legitimus præsumeretur, q̃ est contra glo. in l. 1. C. de dotis promissione. Sed hac ratione si- bi leuem videri asserit Mencha- ca. d. n. 11. quia glo. in d. l. 1. C. de dotis promissione non est tuta, & p̃ssim leges plures inducunt præsumptiones vt ibi plene per doctores. Quocirca ipsemet Mé- chaca considerat aliam rationē, quam appellat peremptoriā, & oculatam, nec fallitur, quæ enim ratio conuincit cum agitur de re corporea ex possessione primi & ultimi anni præsumi possessionē medij temporis eadem cogit vt in specie proposita contrarium præsumatur. Cum vero agitur de posses-

possessione rei corporea ideo ex possessione primi, & ultimi anni præsumitur inter media possessione, quod qui contrarium dixerit videtur nouum factum allegare, nempe transiisse possessionem de primo possessore in alterum primumque possessorem deposuisse animum possidendi, quod probare deberet, cum minime præsumatur. l. si emancipati. C. de collatio. l. in bello. §. factæ. ff. de captiuis, & postlimi. reuersis l. vlti. C. de restitutio. & subst. Sed qui se possidere dixerit annum redditum sibi ab altera præstadium, eo quod contenderet illum legitimo titulo, & obligatum huncque titulum ex diutina præstatione singulis annis facta præsumendum, hancque diutinam præstationem præsumendam ex præstationibus primi & ultimi anni nihil ageret. Nam postquam ei præstitit primo anno nullo nouo facto opus est, ut non videatur ei sequentibus annis præstare deliisse: quini mo ex diuerso nouo facto opus erat ut sequentibus annis præstatio fieret, neque probanda esset ab eo, qui in ea suam intentionem fundabat, præsertim cum ex parte aduersa negatiua scilicet scannis, sequentibus non præstitisse, sit in probabilis per rerum naturam. l. actor, qui asseuerat. C. de probatio. c. quoniam contra falsam eodem titulo. c. bonæ el. 2. de elect. Nec minus solet dubitari an in dubio census præsu-

matur redimibilis, vel irredimibilis: & redimibilem præsumi intrepide asseuerandum est, quia semper in dubio præsumitur, pro eo quod leuius & minus est, l. semper in obscuris ff. de regulis iuris. l. si ita sit scriptum in fine l. apud Iulianum. §. scio. ff. de lega. 1. l. in minimis. l. qui concubinam. §. cum ita. ff. de leg. 3. c. ex parte de censibus, regula in obscuris de regulis iuris lib. 6. Idque procedit etiam si redditus esset Ecclesiæ debitus. Quia in relictis Ecclesiæ locum habet regula textus in dict. l. semper in obscuris, & in d. §. scio Baldus Nauell. de dote parte. 6. priuilegio. 73. Imola. & Iass. in d. l. si ita sit scriptum Decius in. d. l. semper in obscuris. Neque obstat textus in. l. Titia. §. scia. ff. de auro, & argento legato. (Ex quo Barto. ibi Roma singu. 115. Ancharra. Imola, Panor. & Barba. in c. indicante de testamentis docuere in Ecclesia non minimum, sed maius præsumi relictum) quoniam magis est ut ibi non area signa, sed aurea legendum sit, ut agnoscunt Iass. in. d. l. si ita sit scriptum, num. 37. Decius num. 6. in d. l. semper in obscuris, Andre. Tiraque. de priuileg. præ causa priuileg. 25. Co-uarr. in d. c. indicante num. 5. Sarmiento libro. 3. Selectarum interpretatio. c. 3. numero. 3. Quod si placuerit contrariam literam sequi, quam veteres iuris interpre-

res ag-

tes agnouere, & Gregor. Haloander in castigationi. suis responderi potest ad eum textum ibi. *Maius praestari ex voluntate disponentis collecta ex praefatione, qua a testatore rem magnam legari videtur ostendere. Vt ingeniose interpretatur Sarmiento. dict. capite. 3. numero. 4.*

EPITOME CAPITIS vltimi.

- 1 **E**X censu Gabella debetur, quia census emptio & venditio est.
- 2 Onus vectigalis, seu Gabella ad venditorem spectat iure regio licet iure ciuili ad emptorem pertineret.
- 3 An ex redemptione census vectigal debeat, & resoluitur non debet.
- 4 An si emptor redditus annui cedat alteri ius suum pecunia accepta debeat ex ea cessione Gabella.
- 5 Quod in corporalibus emptio & venditio in incorporalibus dicitur cessione.
- 6 An debetur Gabella ex cessione census quae sit loco pretij alterius rei quae emitur & venditur.
- 7 Resoluitur in superiori forma conventionis vnam, & non duplicem Gabellam debet.
- 8 Leges quae viuunt ex contractibus solum Gabellam sunt odiosae & restringende.
- 9 Vbi partes habuerunt animu eme

di & vendendi licet emptor de simul pretium & rem emptio, & venditio est non permutatio neque alius contractus.

- 10 Contractus talis iudicatur qualem verborum figura & facies ostendit.
- 11 An constitutio censu super aliqua domo si debitor vendat ipsam domum pro 400. aureis cum suo onere Gabella debeat etiam respectu quantitatis sortis principalis redditus annum an vero solum respectu pretij quod datum fuit in pecunia numerata.
- 12 Late disputatur quo in loco ex censu vectigal soluendum sit.
- 13 An clericus ex censu teneatur soluere Gabellam.
- 14 Hodie ex Tridē. decreto. sess. 23. c. 6. clerici in minoribus non habentes Ecclesiasticum beneficium ad soluendam Gabellam tenentur.
- 15 Capellania collatina est beneficium Ecclesiasticum.
- 16 Ecclesia monasterium in hospitale & similia non debent Gabellam ex contractu censuali.
- 17 Scholastici neque a Gabella, neque ab alijs muneribus patrimonialibus & tributis sunt liberi.
- 18 Licentiatum aut Doctores Theologum iures periti vel medici consequuti lauream in Salmaticensi Complutensi & Pinciana Academia vel collegio Albornocij Bononiensi non sunt exempti a soluenda Gabella.
- 19 Clericus negotiator cogitur ad soluendum vectigal.
- 20 Requiritur autem ut prius ter monatur.

Cap.

CAPVT V L.

timum an excen-
sudebeatur ga-
bella & in quo
loco sit sol-
uenda.

Reato censu illico solet dubitari an ex illo debeat tur gabella & in quo loco soluenda sit, nempe an in loco cō tractus, an in loco in quo sunt bona speciatim supposita cēsus prestationi? Qua de re publicani & vectigalium conductores solent inter se contendere acerrime, quam obrem post perfectam disputationem de census creatione, antequam ad eius progressum dilaberetur oratio visum fuit eius difficultatis nodum dissolvere.

Igitur pro certo, & explorato cōstituendum est ex censu gabellam deberi, quoniam ex emptorie, & venditione vectigal deberi Palam est. ex. l. l. & per totum titulum. 17. lib. 9. nouæ compilationis, sed census vera emptio, & venditio est, ut ex superioribus constat apertissime, igitur ex censu vectigal debetur, quod in specie adnotarunt Didacus Perez in præmio tit. 2. lib. 8. ordinamenti veteris pagina mihi. 33. versiculo sed quæro an debeat gabell-

la, & Ioannes Lanez. Parladori. rerum quotidianarum capite. 3. Ioannes autem vectigalis seu gabelle pertinet ad venditorem, qui redditum annuum bonis suis imposuit. Nam & si iure Romano id onus ad emptorem spectaret. l. debet. ff. de adilitio, edicto, quem textum notabilem dicit Balus, in. l. si prædium numero. 6. C. de adilitijs actio, commendat lason. in. l. vltima. numero. 41. C. de iure emphy. extollit. Romanus singulare. 588. Castillo. in. l. 70. Tauri ad finem, & plures notant, quorum meminit eruditissimus Pinellus. in. l. 2. C. de rescinden. venditio. 2. part. capite. 3. numero. 4. vbi aduersus inueteratam interpretum sententiam probatur ex textu in. d. l. non debet minime colligi vectigalis onus ad emptorem pertinere, cum. l. C. ibi non iuris necessitatem, sed facti relationem tantum tradat expendens in id. dictionem forte positam in textu quod ante Pinellum animaduenterunt Capola. in. d. l. non debet, Carolus Molineus in consuetudi Patienfi. §. 23. numero. 7. Nicola. Pignola. in additio. ad Romanum. d. singu. 588. tamen iure nostro regio spectat ad venditorem. l. 1. titulo. 17. libro. 9. nouæ compilationis, nisi paucis casibus exceptis, qui exprimuntur in. l. 32. titulo. 19. libro. 9. nouæ compilationis. Parladori. d. capite. 3. numero.

Bb 44. Ola

Liber secundus

44. Olano litera. G. numero. 2.
 3 Sed dubitari solet, an ex redem-
 tione census, vectigal debeatur?
 cuius difficultatis explicatio inuo-
 luit celebrem quaestionem illam,
 an ex resolutione contractus ga-
 bella prestetur? in qua frequen-
 tis solet ita distingui, quod si con-
 tractus dissolvitur in continenti
 id est, ante quam ad extraneos ac-
 ctus deuerterint contrahentes, ga-
 bella non debetur, quia perinde
 est, ac si nihil actum esset: si vero
 ex intervallo contractus dissol-
 uatur, iterum distingui solet,
 an resolutio fiat ex pacto ab ini-
 tio ipsi contractui adiecto, aut
 non. Si enim resolutio fiat ex pa-
 cto ab initio posito, interest an-
 sit tale pactum quod ipso iure con-
 tractum resoluat, quale est pa-
 ctum legis commissoriae, vel ad-
 dictionis in diem, resoluta enim
 venditione ex eo pacto gabella
 non debetur, quin imo soluta in-
 debiti cōditione repetitur, quod
 si pactum non resoluat ipso iure
 contractum, quale est pac-
 tum de retrouendendo, ex con-
 tractu gabella debetur, non au-
 tem ex resolutione & distractu.
 Vbi autem resolutio fit, non ex
 pacto ab initio adiecto, sed ex
 noua conuentione, ut puta quia
 post perfectam emptionem & ven-
 ditionem ex intervallo conueni-
 at, ut ab emptione discedatur, ex
 contractu gabella debetur, ex dis-
 tractu vero ita demum, si ex eo re-

sultet nouus contractus, alias
 non, quemadmodum tradiderunt
 Bart. Bal. Ange. Albe. Fulgo. Pa-
 ul. Iasson. & Orosi. in. l. ab emp-
 tione. ff. de pactis Bald. in. l. i. C.
 quando liceat ab emptione disce-
 dere. Fabia de emptione, & ven-
 ditione. 8. part. nume. 5. & 6. Boc-
 ri decis. 182. nume. 39. Antoni. Go-
 mez. 2. tomo. capit. 2. numero. 31.
 Tiraquellus de retractu conuen-
 tionali. §. 6. gloss. 2. numero. 3. Ri-
 minal. consilio. 86. Pinel. d. capit.
 3. numero. 36. Parladori. d. capit. 3.
 §. 4. numero. 37. Ioannes Garfias
 in tractatu de expensis, & melio-
 ratio. capite. 18. a numero. 46. Di-
 dacus Perez vbi supra. Emanuel
 Soarez, & Bona cosa libro. 7. com-
 muni opinio. verbo gabella.
 Ex quo alterius quaestionis collig-
 itur clara resolutio, nempe ex
 redemptione census gabellam
 non deberi, quia contractus dis-
 soluitur ex pacto ab initio appo-
 sito, sic quae in specie obserua-
 runt, Montero. in sua praxi tra-
 ctatu, 7. folio. 141. & post illum,
 Parladori. d. §. 4. numero. 26. Di-
 dacus Perez vbi supra versiculo
 sed est dubium.
 4 Rursus occurrit inquirendum,
 an si emptor redditus annui ce-
 dat alteri ius suum pecunia ac-
 cepta, debeatur ex ea cessione ga-
 bella? & magis est ut debeatur,
 prout resoluit Didacus Perez v-
 bi supra versiculo *queritur crimen*
de cessione census. Hinc enim con-
 tractus

tractus continet veram emptio-
nem, & venditionem census, iam
creati, ideoque iure optimo ex il-
lo petitur gabella, nec quod ap-
pellatur celsio, excludit rationem
emptionis, & venditionis, quo-
7 niam quod incorporalibus emp-
tio, & venditio, in incorporalibus
dicitur celsio, ex Vlpia. in fragm.
titul. 19. Boecio in topica Ciceroni-
s, Briffonio de verbis iuris, ver-
bo celsio in iure, & lib. 1. Selecta-
rum capite. 7. Reuardus. ad. l. 12. ta-
bularum capit. 16. & de authorita-
te prudentium. capit. 5.
6 Deinde vidi a quibusdam reuoca-
ri indubium, an debeatur gabella
ex celsione census, quæ sit loco pre-
tij alterius rei, quæ emitur, & ven-
ditur. finge enim metibi vendere
domum, & de pretio ita convenis-
se, vt in partem precij cedas mihi
redditum annuum, quem habes
contra Petrum, dubium est an de-
beatur gabella non quidem ex ip-
sa emptione, & venditione, (quo-
niam certum est illam deberi.) sed
ex celsione census, redditus que
annui in partem precij, ita vt du-
plex gabella debeatur, vna respec-
ctu pretij totius, & contractus
principalis, altera respectu census
qui ceditur. Quæ dubitatio cum
incideret in hoc opido Complu-
tensi, in quo iura Pontificia, Dece-
ti cathedræ moderator publice
profiteor, & causarum patronum
nere fungor, aduocari quidam sta-
tim difficultate proposita proru-

perunt in eam sententiam vt dup-
plicem gabellam deberi audacter
affirmauerint. Censebant enim
hunc contractum esse permutatio-
nem, ideoque duplicem gabel-
lam prestandam fore. Ipse vero cõ-
tra puto, vt non, nisi vna gabella
debeatur, eaque respectu totius
pretij in eo computata sorte cen-
sus principali. Leges enim, quæ iu-
8 bent ex contractibus solui gabel-
lam, odiosæ sunt, & restringendæ.
Bart. in l. si pupillus. §. ultimo. ff. ad
legem Aquil. l. asion in. l. fructus
numer. 17. ff. soluto matrimonio.
Parladori. d. cap. 3. numer. 29. qua
propter non oportet vectigalia
multiplicare nisi expressa lege ca-
ueatur, deinde ex vnico contractu
non nisi vnicum vectigal prestan-
dum fore, planum est: hic autem
unicus & simplex contractus est.
Igitur duplex vectigal ex eo col-
ligere iniustum, & iniquum est,
esse autem vnicum & simplicem
contractum apparet ex eo, quia
partes non intendunt celebrare
plures contractus, sed solam emp-
tionem, & venditionem domus,
aut vineæ procentum quinque-
ginta in pecunia numerata & quin-
quaginta in tributo, redditoque
annuo: in his autem rebus, quan-
ti sit æstimanda intentio, & mens
contrahentium omnibus in cõ-
fisso est.

Denique vbi partes habuerunt ani-
mum emendi vel vendendi, licet ep-
tor simul det pretiũ, & rem aliquã

Bb 2 emptio-

Liber secundus

emptionem, & venditionem con-
trahi, non per mutationē, neque
alium contractum egregie docuit
Bartho. in. l. Aristo. numer. 2. ff. de
donatio. & in. l. si in emptione. ff.
de contrahen. emptione, & in. l.
1. ff. de rerum permutatio. cuius
sententiam communiter placuisse
scribit. Andre. Tiraque. libro.
1. de retractu. §. 30. glosa. 1. nume-
ro. 2. Nicola. Boeri. decissione. 144
Couarru. lib. 2. variarum capite. 4.
numero. 9. Antonius Gomez. 2. to-
mo. varia. capit. 2. numero. 10. Ioa-
Orosi. in. l. iuris gentium. §. &
ideo numero. 17. ff. de pactis. Pi-
nel. in Rubrica. C. de rescindend.
vendi. 2. part. capit. 2. numero. 1.
Padilla in. l. naturalis. §. & si qui-
dem numero. 2. ff. de præscrip. ver-
bis, sed in specie proposita, appa-
ret dilucide contrahentes habuisse
se animum emendi, & vendendi,
non permutandi, & præsertim ex
10 nomine quod imponunt contra-
ctus. Contractus enim talis præsu-
mitur, & iudicatur, qualem ver-
borum figura, & facies ostendit.
l. fide iussores magistratuum. ff.
de fideiussio, & contractum ip-
sum secundum verba iudicamus.
l. qui saxum. ff. de dona vbi Imo-
la, Neuiza. consilio. 92. numero.
1. & 2. Nauarr. consilio. 49. nume-
ro. 4. Menochi. consilio. 372. nu-
mero. 1. volumine. 4. Igitur cum
sit vnicus contractus emptionis,
& venditionis, & vnico contex-
tu celebratus, respondendum e-

rit ex eo deberi vnica gabellā.
Qui nimo sum procliuor in eam
sententiam, vt existimem vni-
cam deberi gabellam, tametsi ex
postfacto, & noua conuentione
fiat cessio redditus annui insolu-
tionem precij conuenti a princi-
pio in pecunia numerata, quo-
niam hæc cessio fit titulo datio-
nis in solutum, ex datione autem
insolutum vectigal non debetur,
vt prudenter notat Parladori. d.
capite. 3. §. 2. numero. 3. quin imo
magis cenfeo gabellam non debe-
ri ex censu creato in consequen-
tiam alicuius contractus priuile-
giati & imminus ab onere vecti-
galis, faciunt quæ notat Auenda.
responsio. 12. Aegidi. Bosius in pra-
xi criminali titulo de vectigali
quod soluitur ex contractu nu-
mero. 5.

Cui quæstioni altera videtur es-
11 se similis, an constituto censu su-
per aliqua domo, si debitor ven-
dat ipsam domum pro quadrin-
gentis aureis cum suo onere ga-
bella quoque debeatur, respec-
tu quantitatis, sortis principa-
lis redditus annui? an vero solum
respectu pretij, quod datum fu-
it in pecunia numerata? Didac-
cus Perez. in. d. proæmio, pagi-
na. 35. versiculo dubitatur, etiam
respondet gabellam ex isto con-
tractu, solum deberi ex pecunia
in numis soluta, non in æstima-
ta & loco pretij assignata, ratio-
ne census & oneris iniuncti. Sicq;
refert,

refert fuisse Salinanticæ iudicatum per iudicem secularem & eius assessorem, moueturque Didacus Perez ad sic sentiendum quia illud onus iam semel est apud emptorem primum, & in eo remanet res vendita, pro parte tributi, & fuit soluta gabella de tali venditione, & nunc non venditur per tributarium, nec aufertur, sed solutionis onus transfertur in secundum emptorem, ut liberetur dominus domus & recipit loco precij, sed circa onus, venditio aliqua non celebratur, quia esset vendere rem alienam ratione prioris constitutionis annui redditus, ex qua iam fuit soluta gabella, sicque sufficit, quod ex re vendita quod etiam voluit Parladori. capite. 3. §. ultimo. numer. 53. ibi neque illud interim omittam de tracto onere nunc solvatur.

Quam Didaci Perez sententiam, ipse amplector libentissime, quæ quid distinguat. Inacius de Lasarte in tract. de decima venditio. capite. 10. post numer. 17. & præter illius fundamenta considero laudimium non facere excessum precij, nec attendi computari ve ad rescindendam venditionem, ut etiam animaduertit Petrus Rebuffus. 2. tomo ad constitutiones Gallicas. Titulo de rescissio. contractuum articulo unico. glosa. 15. numero. 17. Ex quo Ludouicus Mexia in pragma. taxæ panis conclu. 3. numero. 10. litteris config-

natum reliquit, vendentem modicum tritici, quatuordecim argenteis, quod est precium, postrema lege regia diffinitum, & adiecto, quod gabellæ onus spectet ad emptorem non incidere in penas statutas legibus Regijs, inuidentes triticum ultra quam sit ipsis præfinitum. Quoniam id onus gabellæ non facit excessum precij Vbi enim ex onere adiecto emptioni, & venditioni nihil commodi actu percipiunt emptor, aut venditor, id non habetur loco precij. Quare cum in specie proposita nihil recipiat venditor, fit consequens, ut respectu eius oneris, quod transfertur in emptorem, non debeat soluere gabellam.

Neque obest, si dixeris, venditorem commodum sentire, quia liberatur ab onere soluendi censum, quo tenebatur, quia licet ita sit, tamen hoc ipsum non efficit, ut ad vectigal soluendum constringi possit. Etenim est necessum, ut ipsum commodum actu perueniat ex emptore ad venditorem.

¹² Quinto dubitatur quo in loco ex censu vectigal soluendum sit, id est, quis nam publicanus in vectigali exigendo præferri debeat, is ne, qui est in loco contractus, an is, ubi census debet fieri solutio, vel an potius is, qui est eo loci, ubi sunt bona super quibus pensio constituta fuit. Quam

Bb 3 dubi-

Liber secundus

dubitationem vidi tactam a Didaco Perez.in.d. proœmio tituli. 2.*de las vsuras* lib.8. ordinam. pagina.mlhi. 37. columna. 1. versiculo.quo fit, & a Parladori.d. capite. 3. §. 8. qui in eam deflexere sententiã.vt vestigal solui debeat eo loci vbi sunt bona census præstationi obnoxia atque subiecta. Quorum primum argumentum est, quod in censu ipsius prædij contrahitur, quædam emptio, & venditio, sed ex prædij emptione, & venditione soluitur gabella eo loci, vbi prædium est. l. 86. & 101. quaterni gabellarum, & in. l. 9. titulo. 17. *de las alcavalas*, libro. 9. nouæ compilatio. Igitur ex censu vectigal debetur eo loci, vbi sunt bona census præstationi supposita. Hanc tamen argumentationem ipse duco fragilem, & infirmam: quoniam libro. primo huius operis capite. 4. versiculo. quinto facit, ostendi latius in censu non contrahi, neque celebrari emptionem, & venditionem rei in qua census constituitur, sed solum iuris cuiusdam ad exigendas pensiones annuas.

Secundum eius opinionis argumentum est, incensu emitur, & venditur ius quoddam percipiendi redditus annuos, vt frequentius placuit Theologis, & professoribus nostris: id autem ius inter bona immobilia refertur clementi. exiuit. §. cumque annui redditus de verbo. significa. l. iuris pe-

ritos. ff. de excusatio. tuto. l. sufficit. ff. de conductio. indebiti. Tiracquellus. lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 1a. 14. numer. 120. & §. 1. glo. 6. numero. 8. & libro. 2. §. 2. glo. 1. numer. 29. Rebuffus in l. mouen. cum. ff. de verborum significa. pag. 561. Boeri. consilio, 3. numero. 9. Ioan. Matienzo. in. l. 7. titulo. 11. libro. 5. nouæ compilationis. glo. 1. a numero. 18. Igitur iuxta leges Regias vectigal est soluendum vbi bona sunt. Hac quoque argumentatio non concludit efficaciter, quoniam si recte ponderetur magis probat soluendum fore vectigal eo loci, quo celebratur ipse contractus. Tunc enim ius ipsum creatur, & producit cum contractus ipse perfecitur.

Tertium argumentum est, redditus annui exstant, vbi sunt bona super quibus constituti sunt. l. si fidei comisum. §. tractatum. ff. de iudicijs. Vbi cum iuris consultus dixisset es alienum non esse loci, sed vniuersarum facultatum, statim subiecit, id locum non habere, quando aliqua bona certis oneribus destinata sunt, veluti alimentis præstatis vel tributis, vel alijs quibusdam inexcusabilibus muneribus. Quibus verbis ostendisse videtur. l. C. annuos redditus illic exstare vbi sunt bona super quibus constituti sunt. Quo loco Baldus. notat, illum officialem debere executionem facere datiorum, & collectarum in cuius territorio est res affecta

affecta pro datijs, & collectis, sequuntur ibi. Paulus, & Iacobi, de Sancto Georgio. Sed neque argumentum hoc efficaciter probat, ubi sunt res ex censu gabellam fore soluendam, quia iura & actiones loco minime circumscribuntur. sunt enim incorporeæ, ideoque loco non comprehenduntur, neque continentur, ex his quæ scribit Diuus Thomas. 1. part. q. 52. articulo. 1. ubi ait, quod communis animi conceptio inter sapientes est, in corporalia in loco non esse. Quocirca legatis his, quæ quis domus habet, nomina debitorum non comprehenduntur. l. Caius Seius. ff. de legatis. 2. l. si mihi Meuia. ff. de lega. 3. l. cum delanionis. §. ultimo. ff. de fundo instr. Bald. in l. 1. ff. de statu homi. Tiraquelus. in l. si vnquam. C. de reuocan. donatio. verbo bona numer. 9. & lib. 1. de retractu. §. 1. glo. 7. Emanuel Costa. in capit. si pater de testamentis in. 6. 1. part. verbo bona. Domi. Franciscus. Sarmiento. lib. 6. Selectarum inter prætation. capit. 18. numer. 1. Pinel in rubri. C. de bonis mater. 1. parte numero. 10. 11. & 12. Petrus Rebuffus in l. rei appellatio pagina mihi. 59. ff. de verbo significa. Ioann. Orosi. in l. 1. numer. 14. ff. de statu homi. Neque hoc tollit tex. in. d. l. si fidei commissum. §. tractatum. Quoniam I. C. ibi solum docet ex oneribus iniunctis a testatore patrimonium diminui, quem ad-

modum ibi glosa. Odo fre. Bartholus, Baldus, Albe. Angelus, Paulus, & Iacobi. adnotarunt. Ex hoc autem non infertur, ipsos redditus, onera, iura, & actiones existere in eo loco, ubi patrimonium ad illa destinatum existit. Repugnat enim iura & actiones existere in loco cum corporis expertia sint, ut proxime delibauimus, & fusius explicat. Dominus Franciscus, Sarmiento. d. capite. 18. onera vero propterea diminuunt patrimonium ipsis a testatore destinatum quia cum testator id patrimonium ijs oneribus destinauerit, voluisse videtur ut non ex tota hereditate.

Sed ex illo patrimonio solum prestantur. Ideoque Alberi. Ange. Paulus, & Iacob. in d. §. tractatum, scribere, quod ubi ex fructibus certi loci debet creditori fieri præstatio, deficientibus illis non habetur recursus super alio patrimonio, intelligentes id habere locum, quando obligatio est contracta coarctate, & limitate respectu ipsorum fructuum. Ex eo tamen quod testator certum patrimonium, certum ve prædium limitate destinauerit ad certos annuos redditus persoluendos non sequitur ipsos redditus, iusque ad illos percipiendos competens, existere eo loco, ubi patrimonium, aut prædium est. Quoniam ex illa destinatione duntaxat oritur ius hypothecæ, ut explicui. c. præ-

Bb 4 cedent-

Liber secundus

cedenti. verſi. Ex quo inferri po-
teſt tertiam ſpeciem. ius vero hy-
pothecæ ſi cuti, & reliqua iura lo-
co non circunſcribi, certum eſſe
Parlado. ait, d. §. 8. ex textu. in. l.
ultima. C. de longi. tempo. præſ-
crip. & in. l. i. §. ſi hæres. ff. ad Tre-
bellia. l. ex factō. 2. §. vnde ſcio. ff.
de hæredi inſtituen.

Quartum argumentum eſt cum
annuus redditus ſuper fundo im-
ponitur, non tantum hypotheca-
ria actio conſtituitur, ſed etiam
quoddam ius reale ipſi prædio v-
ſu fructus, aut ſeruitutis inſtar im-
ponitur, Speculator in titulo de
hypothec. §. nunc aliqua verſicu-
lo. 86. & Faber, in §. item ſerui-
na ad finem. inſt. de actio. Couar-
rubi. lib. 3. variarum capite. 7. nu-
mero. 6. Cum igitur prædio in hæ-
reat ius redditus annui: eo loci v-
bi prædium eſt, vectigal ſoluen-
dum erit.

Nec quidem argumentum hoc tā
tam vim habet, quantam patroni
& fautores huius partis ſibi perſua-
dent. Profuſo enim ſermone hoc
lib. 2. capit. 3. 7. quæſt. probaui, cen-
ſum non ſe habere, ad inſtar ſer-
uitutis, ſed fundi ſuppoſitionem
hypothecæ rationem ſubire quæ
effectus ſortiatur vberiores, & ma-
iores, quam ordinaria, & ſimplex
hypotheca, non ergo ſeruitute ſi-
ue reali, ſiue personali ad cenſum
licebit arguere Quo circa licet Ti-
ra. li. i. deretract. §. 6. gl. i. nu. 9. ſcri-
bat iura incorporalia realia loco

circunſcribi, & contineri, adeo
ut multi fuerint in ea ſententia,
ut quemadmodum in rebus cor-
poralibus requiritur traditio ad
dominij translationem, ita & re-
rum incorporalium corporalibus
in hærentium. licet ſecus ſit in me-
re incorporalibus. Bal. in. l. tradi-
tionibus, Paulo ante ſi. C. de pa-
ctis, & in. l. i. ad finem. C. comm.
vtriuſque iudicij. Alexan. conſi-
lio. 184. columna. 2. verſiculo vl-
tra prædicta. volumine. 6. Tamen
huic propoſito nequaquam po-
teſt id adaptari: quippe dixerim
cenſum non eſſe ius reale prædio
hærens, & quanuis admitterem
cenſum eſſe ius reale affixum ip-
ſi fundo, tamen non ſequitur ex
inde idius exſiſtere eo loci vbi præ-
dium eſt ſaltim propria exiſten-
tia. Qualitates enim ſpirituales ſi-
ue corporeæ licet homini inſint,
& in hæreant, non tamen dicun-
tur eſſe in loco, ſaltim exiſtentia
propria, aliena autem exiſten-
tia non videtur efficere, ut vecti-
gal præſtetur eo loci vbi prædia
ſunt, & præſertim quod ius red-
ditus annui non ſit ita fundo in-
hærens, quin durer, viuat, & per-
maneant illo ſublato, atque perem-
to. Quo circa licet Didacus Pe-
rez loco ſuperiori opinionem
hanc teſtetur praxi, vſuque foren-
ſi eſſe receptam, ipſeque vide-
rim, ſeruari frequentiffime, tamen
quia fundamenta, quibus conſiſ-
tit, duco infirma, atque fragilia,

pro

procliuior sum in eam senten-
tiam, vt ex contractu censitico ga-
bella solui debeat eo loci, vbi con-
tractus celebratus, & perfectus est.
 Regula enim est vestigal soluendi
 esse in loco contractus, tamen
 si res alibi sit: Bal. in. l. 1. C. de con-
 trahen. emptio. & in. l. magis puto
 illud. ff. de rebus eorum. las. in. l.
 1. C. de sum. Trini. Panor. in c. vlti-
 mo num. 30. de foro compet. quo-
 rum meminit Parlado. d. §. 8. nu.
 29. Hæc autem regula non reperi-
 tur limitata iure nostro regio in-
 redditibus annuis, vt ex illis vesti-
 gal debeat vbi sunt bona cæn-
 sus obnoxia solutioni. Igitur regu-
 la debet in hac specie manere in-
 tegra & illæsa. l. commodissime.
 ff. de lib. & post. l. præcipimus. C.
 de appella. l. sancimus. C. de tes-
 tam. Quod autem redditus annui
 referantur inter bona immobilia,
 existere videntur eo loci in quo
 sunt bona, non probat non debe-
 re gabellam in loco contractus,
 quia (nisi me fallit iudicium me-
 um) superius his omnibus satis-
 feci.

Denique vt huic disputationi
¹³ manum extremam imponamus,
 breuiter tractandum est, an cle-
 ricus ex censitico contractu ad-
 soluendam gabellam teneatur?
 Quam dubitationem in specie
 tangitur Perez. in. d. proæmio tit.
 de las vsuras. lib. 8. ordinamenti pa-
 gina mihi. 34. columna. 2. versu-
 culo quæritur vtrum clericus, &

resoluit clericum ex censuali con-
 tractu non adstringi ad soluend-
 um vectigal. Quæ sententia ve-
 rissima quidem est, quia apertissi-
 mi iuris est, clericum, nullo con-
 tractu ad gabella teneri. l. 3. in-
 quaterno gabellarum. l. 6. titulo
 17. libro. 9. nouæ compilationis.
 Castillo. in. l. 70. Tauri glosa. y el
 alcáuala Dueñas regula. 100. Co-
 uarru. in practi. quæstio. capit. 31.
 Didacus Perez in. l. 1. glosa. i. titu-
 lo. 3. lib. 2. ordinamenti. Parlado-
 rius. d. capite. 3. §. 1. numero. 16. Fe-
 linus. nume. 104. Decius nume-
 ro. 57. in capite. Ecclesia Sanctæ
 Mariæ de consti. Firmia. in tracta.
 de gabellis. 7. parte numero. 10.
 Quod olim habuit locum in cleri-
 cis primæ tonsuræ. Feli. in. d. capi-
 te Ecclesia Sanctæ Mariæ nume-
 ro. 103. Ioan. Igne. in. l. fidei com-
 missum numero. 277. ff. ad Sylla-
 nia. Couarru. & Parla. vbi proxi-
 me. l. 13. titulo. 3. lib. 1. ordinamen-
 ti. l. 23. titulo. 4. lib. 4. eiusdem vo-
 luminis Gregorius Lopez in. l. 50.
 titu. 6. part. 1. per tex. 6. Hodie ta-
 men ex decreto Concilij Triden-
 tini sessione. 23. capite. 6. & l. Re-
 gia. 2. titu. 4. lib. 1. nouæ compila-
 tionis, clerici in minoribus con-
 stituti non habentes Ecclesiasti-
 cum beneficium, ad soluendam ga-
 bellam tenentur. Quoniam non
 gaudent priuilegio fori: vt recte
 notant Parladorius. d. numer. 16.
 Azeuedo. in. d. l. 2. titulo. 4. lib. 1.
 nouæ compila. numer. 1. Olanus

Bb § in con-

Liber secundus

in concordia & noua reductione
antinomia. iuris communis, & re-
gij litera. C. nume. 21. Quocirca
procliuorsum in eam sententiā,
vt existimem, clericum in minori-
bus non habentem Ecclesiasti-
cum beneficium iure nouissimo
non gaudere priuilegio canonis.
15 Licet enim antiquo iure gauderet
eo priuilegio vt resoluit Petrus Re-
bust. in repetitione tex. in capi-
te si quis suadente diabolo. 17.
quæst. 4. ampliacione. 5. quia ta-
men hodie non est de statu Eccle-
siastico, exutusque est priuilegio
fori, illius canonis beneficio, &
gratia non potuerit. Quod si cleri-
cus in minoribus habuerit capel-
laniam collatiuam neque ex con-
tractu censuali, neque alio quo-
cumque vectigal debebit. Quia
cappellania collatiua est benefi-
cium Ecclesiasticum, & capella-
nus illius ratione constringitur ad
recitandas preces horarias, & ad
fructuū restitutionem tenebitur,
pro rata omisionis, sicut beneficia-
rius quilibet glosa verbo si bene-
ficiarum in clem. 2. de decimis. Fe-
li. in capite ex parte. 2. columna. 2.
de rescriptis, Decius. consilio. 110.
numero. 4. Paulus de Castro consi.
318. ad finem volum. 1. Egid. Bel-
la. mero. q. 181. Panor. in cap. signi-
ficatum num. 5. de præbendis. Me-
dina. in C. de oratione. q. 7. colum-
na. penulti. Naua. in c. quando de
consecratione. dist. 1. cap. 20. folio.
557. Ioan. Gutierrez consi. 1. & 2.

clericus autem in minoribus Ec-
clesiasticum obtinens beneficium
gaudet priuilegio fori & immu-
nis est ab omni tributo ex d. de-
creto Triden. & d. l. 2. titul. 4. lib.
1. nouæ compilationis.

Quod vero dictum est de cleri-
cis ad Ecclesias extendendum est
d. l. 6. & 7. titu. 17. lib. 9. nouæ com-
pilationis, ac proinde ad monaste-
ria, hospitalia, confraternitates, lo-
ca religiosa, & pia, quæ priuilegi-
js potiuntur Ecclesiarum.

17 Scholasticum autem ab onere ga-
bellæ, alijsque muneribus patri-
monialibus, tributis & contribu-
tionibus, non esse liberū, & immu-
nem semper mihi magis persuasi.
Quod etiam animaduertunt An-
ge. in. 5. item si maior insti. de excu-
satio. tuto. Ioannes Lecirier de pri-
moge. q. 7. num. 10. lib. 2. Thomas
Parpalia. in. l. placet num. 70. ver-
si. an autem scholares. C. de sacro
sanc. Eccle. Didacus Perez. in. l. 8.
titu. 2. lib. 1. ordinamenti. Ioannes
Matienzo. in. l. 11. titu. 10. lib. 5. no-
uæ compilationis glo. 2. numero.
2. facit text. in. l. 3. ad finem titulo.
7. lib. 1. nouæ compilationis.

18 Sed neque licenciati, aut Docto-
res Theologi, iuris periti, vel me-
dici consequuti lauream in Sal-
manticensi. Complutensi, & Pin-
ciana Academia, vel collegio Al-
bornocij Bononiensi libertatem,
excusationem, aut immunitatem
habent a soluenda gabella, tamen
si ab alijs oneribus liberi sint.

Quoniam

Quoniam nobiles a vectigalis onere non excusantur.

Aduerte tamen clericum negotiatorem cogi adsoluendum vectigal. capi. vltim. de vita, & honestate clericorum. clemen. present. de censibus. l. 49. titu. 6. part. 1. l. 7. titulo. 18. lib. 9. nouæ compilationis, qua in specie requiritur ut prius ter moneatur ex. d. c. vltimo & d. l. partitæ quorum iurium dis-

positionem non esse sublatam ex d. l. 7. titulo. 18. lib. 9. nouæ compilationis aduersus Gregorium Lopez prudenter, & cordate defendunt Parladorius. d. 5. i. num. 19. & Salcedo in additionibus ad Bernardum Diaz in practica criminali canonica cap. 55. pagina. 175. colum. 1. reliqua circa hoc caput vide apud Inaci. de Laslar. de decivend. cap. 10.

LIBER. III.

DECENSVS PROGRESSV:

EPITOME capitis primi.

- 1 ctione ex censu petuntur redditus decursi.
- 2 iure communi pensiones de cursa non possunt exigi via executiua, etiam si debeatur ex instrumento publico.
- 3 Iure regio quando de contractu censuali confectum est publicum instrumentum agi potest via executiua pro pensionibus decursis.
- 4 Disputatur an iure regio publica instrumenta, quæ carent clausula guarantigia, habeant executionem paratam.
- 5 An ius executiuum competens ex censuali instrumento prescribiatur decem annis.
- 6 Referuntur duæ opinionis contrariæ an testamentum pro legatis ha-

beat executionem paratam.

- 7 Resoluitur præteritas pensiones lapsu decennij nõ posse peti via executiua, futuras vtrique posse.
- 8 Latissime differitur an pro annuis redditibus locum habeant remedia possessoria.
- 9 Vt agens interdicto recuperande pro redditibus annuis obtineat, debet probare non vnicam sed plures solutiones.
- 10 In causis possessoris sufficiens semiplena probationes, vbi & contraria refertur opinio.
- 11 A sententia lata in possessorio non licet appellare, inibique explicatur qualiter hoc procedat.

CAP. V. T. I. qua actione census petatur.

Tractaturis nobis de progressu censitici

Liber tertius

litici contractus, vsum est priori loco sermonem instituere de actione, qua redditus annui possint exigi. Omne enim ius quo utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones, vt nos docuerunt. I. C. Caius in. l. 1. & 2. ff. de statu hominum, & Imperator Iustinianus in. §. vltim. inst. de iure naturali gentium & ciuiliu. Cum que ergo verba fecerim de rebus & personis, recta docendi methodus postulabat, vt confestim ad actionem, qua census petatur, inquirendam gradum faciam. Id autem explicare per facile quidem est, nam cum census sit contractus nominatus actione ex censu ad pensiones annuas erit agendum vt resolui. lib. 1. huius tractatus capit. 2. vbi inquireret tamen lector studiosus. Difficilius autem aliquantulum videtur, an ordinario iudicio semper sit agendum, an vero possit executiuo? In quo

2 si tempora conspiciamus antiqua iuris Cæsarei & Pontificij, expedita responsio est ex contractu censuali, etiam contento in publico instrumento non posse agi via executiua, quoniam iure communi instrumenta publica non habent paratam executionem. l. minor. 25. annis cui fidei commissum. ff. de minoribus, nisi in quibusdam casibus connumeratis ab Alexan. in l. vltima. C. de edicto. D. Adria. Tollen. & in. l. ait prætor. §. si iudex. ff. de re iudicata Rodericus

Xuarez. in. l. post rem iudicatam ff. eodem titulo in principio. Antonius Gomez in. l. 64. Tauri Gonzalus de Paz. 4. parte primi tomus sue praxis. capit. 1. nume. 6. Olano in concordia & noua reductione antinomiarum iuris communis & Regij litera prima num. 31.

3 Quod si ad leges Regias conijciamus oculos vbi de contractu censitico fuerit confectum publicum instrumentum, mandabitur executioni, & procedetur via executiua. Publicis enim instrumentis tributa est vis executiua iure nostro Regio. l. 1. & 2. titul. 21. lib. 4. nouæ compilatio. Qua in re oportet animaduertere, interpretes legum Regiarum dissensisse, an instrumenta publica, quæ carēt clausula guarentigia, secum habeant executionem paratam. Etenim Castillo & Palacios Rubios. in. l. 63. Tauri professi sunt instrumentis publicis non competere vim executiuam ex clausula guarentigia, ideo licet illa careant, esse mandanda executioni, idemque magis probant Antonius Gomez. in l. 64. Tauri, Auendaño, in declarata. l. 4. & 5. titulo de las excepciones lib. 3. ordinamenti a numer. 2. Villalobos verbo instrumentum, notans inter ius commune, & Regium antinomiam in hoc articulo consistere. Olano. d. litera. 1. numer. 40. & 42. & numer. 53. scribit se audisse apertissimo quodam consilario hanc opinionem recep-

tam

ram fuisse in supremis regijs tribunalijs, & cancellarijs, & cum apud regios auditores de hac re adducitur controuersia, illos rediculum esse censere. Et hanc partem late defendit Azeuedo. in. l. 1. a numero. 54. titu. 21. *de las entregas y exsecuciones*. lib. 4. nouæ compilationis, Matienzo. in. l. 10. titu. 17. lib. 5. nouæ compilationis. Pro qua sententia hi authores expendunt textum in. l. 2. titu. 21. lib. 4. nouæ compilationis ibi. *cartas y contractos publicos*, & in. l. 3. 4. & vltima eodem titulo & libro. Quibus in locis perspicue ostenditur, & præcipitur publica instrumenta esse mandanda executioni. Contrarium tamen, magis probat Dida. de Segura. in. l. si ex legati causa. ff. de verbo. obliga. fol. 101. colum. 3. versi. tertia differentia. Rodericus Xuarez. in. d. l. post re iudicatam, in declaratione legis regni, in principio nume. 10. & 17. Couarru. lib. 3. variarum capit. 11. num. 3. versicu. illud sane. Rebuffus in tractatu de literis obligato, in præfa. num. 18. testatur ita seruari in Hispania. Domi Antoni. de Padilla. in. l. 1. num. 20. C. de iuris & facti ignorantia Gaspar Baeza de inope debitore cap. 1. num. 31. Quemada in quaestioni fiscali, sanctæ inquisitionis, quaest. 9. Ioannes Gutierrez de iuramento confirmato. 1. part. cap. 62. numer. 6. & lib. 1. practica. quaestio. circa leges Regias Hispania, quaest. 110. Gon-

saluz de Paz. d. cap. 1. nume. 10. & n. Qui omnes authores vnanimi consensu profitentur hanc sententiam veriore, & receptiore esse, & vsu ac obseruatione totius regni approbatam. Pro illa quæ solet induci, & expendi regia constitutio quinta titulo. 21. lib. 4. nouæ compilationis in illis verbis. *Que las nuestras justicias las exsecuten conforme a la ley de Toledo suso dicha, que fabla sobre la execucion de los contractos guarenticios*.

Inter has vero epiniones extremas se medium interponit Didacus Perez. in. l. 3. titulo. 8. lib. 3. ordinamenti. glos. 1. versi. probari tamen, existimans clausulam guarentigiam præsumi semper appositam, quanuis fuerit omisa. Ex eo quod notariorum vsu frequenissimo receptum sit, eam clausulam instrumentis adijci, argumento textu. in. l. vltima. C. de fideiussori. & eorum, quæ notat Segura. in. l. 3. §. vltimo. nume. 32. versicu. sexto decimo. ff. de liberis, & posthu. Menchaca. libro. 1. de succeſſion, creatio. §. 6. numer. 53. versi. denique. Couarru. in. Rubri. de testam. 2. part. nume. 14. Ideoque publicum instrumentum, cui defuerit clausula guarentigia, poterit executioni mandari, non ex eo, quod publicum sit, sed ex eo quod præsumitur ex legis fictione, apposita clausula guarentigia. Hæc tamen Didaci. Perez conciliatio displicuit Olano. d. litera. 1. nume. 36. &

37. Aze-

Liber tertius

37. Azeuedo. in. d. l. 1. tit. 21. lib. 4. nouæ compila. nume. 58. & Ioan ni Gutierrez. d. capit. 62. numer. 6. verū. sed ego priorem opinionem & aduersus illam videtur habere maximum momentum, quod lex nunquam fingit, nec præsumitur aliud a contrahentibus factum, quam quod in instrumento scriptum inuenitur, eiusque verba obseruari ad vnguem, nam verba cō tractus habentur pro textu cui credendum est Oldral. consi. 258. columna. 2. Bal. consi. 174. lib. 2. Aymon Craueta consi. 105. numero. 2. l. non aliter. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de legatis 3. idem que dici posset de reliquis clausulis vsu receptis, sic que nullæ esset necessarię, quod vtique ab omni iuris ratione alienum esse videtur: quin imo est contra textum in. l. 13. titulo. 25. lib. 4. nouæ compilationis ibi *todas las condiciones, partes y clausulas, y renunciaciones y sumisiones, que las partes asientan*, quod vero ex Segura & Co uarr. & Menchaca adductum est de clausulis in instrumentis apponi solitis, intelligendum est, quando in instrumentis inveniuntur scriptæ clausulæ, quæ ex notario rum consuetudine apponi consueuerunt, & dubitatur an ex notarij consuetudine, an ex partium consensu fuerint appositæ, tunc enim lex presumit ex partium voluntate adiectas esse, vt recte notat Olano vbi supra numero. 39.

& docuit Bal. in. l. 1. colum. vltima ff. soluto matrimonio, & in. l. erro res. C. de erro. aduocato. Decius consi. 653. num. 5. & 6. Molina lib. 4. de Hispano, primoge. capi. 2. nume. 51. Didacus Perez. in. l. 2. tit. 5. quæst. 17. & 18. lib. 2. ordinamenti. Quo circa magis est, vt instrumentum publicum non habeat executionem paratā, nisi appo sita fuerit expresse in eo, clausula guarentigia.

Necque obstat textus. in. l. 2. 3. 4. & vltima titulo. 21. lib. 4. nouæ compilationis, quia interpretari oportet illas. l. ex tex. in. d. l. 5. eiusdem tituli, quatenus eadem lex expresse refert se ad textum. in. d. l. 2. intelligens illam loqui de contractibus guarentigijs, igitur si fuerit instrumēto censuali adiecta, clausula guarentigia, illud habere paratam executionem dicendū est.

Sed an ius executiuum competens, ex instrumento censuali præ scribatur decem annorum spatio iusta decissionem tex. in. l. 63. tauri & in. l. 6. titulo. 15. libro. 4. nouæ compila. solet dubitari?

Et Ioannes Lannez Parlado. rerum quotidianarum capit. 1. §. 12. nume. 41. & §. 13. nume. 44. distinguit an redditus annuus debeat ex contractu, & stipulatione, an vero ex vltima voluntate. Cum enim debetur ex contractu & stipulatione, Parladorius inquit, decennio prorsus tolli & abscisci ius exsequendi, non solum propriis

teritis, sed etiam profuturis præstationibus. Quoniam eo casu est una obligatio tantum, id circo una tantum præscriptione confirmatur glo. in l. cum potissimi. §. ultimo. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno, quam communè testatur Balb. de præscrip. 4. p. 4. principia. 9. 4. & Boeri. decis. 336. & Antonius Gomez. 2. tomo. cap. de qualitatibus contractuum nume. 44. ubi vero redditus annuus ex testamento debetur, idem author scribit cessare præscriptionem iuris exequendi pro. enim legatis annuis, quam longissimum tempus lapsum fuerit, tamen semper habebit locum exsequio propensione nouem annuorum proximorum: Quia in legatis annuis, quot sunt anni, tot sunt legata. l. si in singulos. ff. de annu. legatis, & ideo tot nascuntur actiones, & consequenter, tot præscriptiones sunt necessariae. Itaque in his, & si aliqua temporis præscriptio completa fuerit pro præteritis tantum annis nocet, non profuturis. glo. Bart. & ceteri in l. cum potissimi. §. ultimo. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno. Quæ Parladorij sententia duplicem inuoluit difficultatem, alteram, quæ ad dubitationem superius, propositam spectat, & alteram an verum sit, legata annua relicta in testamento, de quo est confecta publica scriptura, paratam executionem habeant, quod pro certo, & in dubitato videtur Par-

ladori. constituere, licet enim Angelus in authen. de hæredib. & Falcidia. §. illud. colum. 1. docuerit habere secum paratam executionem, & sequantur, ac receptum esse testentur Alexan. numer. 31. & lass. nume. 14. in l. ultima. C. de edicto Diui Adriani tollendo, Soci seni consi. 103. in principio lib. 3. Decius in l. in testamentis nume. 6. ff. de regulis iuris. Alcia. in l. pecuniæ verbum. §. actionis numer. 10. ff. de verbo. significatio. Segura in l. si ex legati causa. ff. de verbor. obligatio. Rodericus Xuarez. in l. post rem iudicatam. ff. de re iudica notabili. 6. Peralta in l. 1. numero 35. ff. de lega. 2. Orosi. in l. tale pactum. §. qui protuocauit. ff. de pactis Dueñas regula. 15. limitatio 2. & referatur in praxi receptam esse. Gonsalus de paz in sua praxi. 4. parte primi tomo capite. 1. numero. 20. Tamen plurimi auctiores alij constanti animo defendunt non habere executionem paratam Alexan. in l. sed cum doctum. ff. soluto matrimonio, & in l. aut prætor. §. si iudex. numero. 5. ff. de re iudicata, & ibi Vincen, de Herculanis. Decius. in l. ultima numero. 6. C. de edicto Diui Adriani tollendo Menoch. de adipiscen. possessione remedio. 4. numero. 695. Antonius Gomez in l. 45. Tauri numero. 137. & 1. tomo variarum capite. 12. numero. 7. Couarru. in capite Raynuncius §. 10. numer. 2. de testamento Aul

les

Liber tertius

les in capite pratorum capite. 10. numero. 8. Azevedo professus esse receptam in praxi. in. l. 1. titulo. 21. libro. 4. nouæ comp. glol. *orras qualesquier escripturas*. numer. 20. vbi tamen ipse Azevedo animaduertit quod si testamentum hares non neget, neque contradicat, sed fateatur potius verum esse, & legatarius petat hæredi præcipi, ut ad impleat intra certum tempus, alias aduersus ipsum executioni mandatur, lapso tempore executioni poterit mandari sed in hoc casu non testamentum, sed præceptum ipsum quod executiuum est, mandatur executioni. Igitur non recte Parlado. constituit pro certo legatum annuæ quantitatibus recta via paratam executionem habere.

7 Quod vero attinet ad principalem ipsam difficultatem Didacus del Castillo. in. l. 63. Tauri. glosa. *diez años*. columna mihi. 4. & folio. 178. scribit pensionem annuam debitam ex locatione & conductione emphyteusi ex censu exigi posse via executiua non obstante lapsu decennij. Castelli sententiam amplexus est Confiallus de Paz in praxi Ecclesiastica, & seculari. 4. parte primi tom. capite. 3. numero. 15. testatus esse receptam praxi in eamque ipse pro pensior sum. Et magis probat Ioannes Gutierrez, quem post hæc scripta vidi libro. 1. quibus practi. quæst. 20. numero. 4. Qua-

re præteritas pensiones lapsu decennij non posse via executiua peti, sed ordinaria, constituendum est. Pro futuris autem executionem decursus eius temporis, non impeditur. Vbicumque enim pendet conuentionalis dillatio, ius executiuum prescribi non potest. Barthol. in. l. interdum. §. 1. ff. de verbo. obliga. Panormi & Præpositi. in capite. præterea requisiti de appella. Castillo. in. d. l. 63. Tauri. glosa. *diez años*, & ibi Palacios Rubi. numero. 16. Azevedo in. l. 6. titulo. 15. libro. 4. nouæ compilationis. numero. 25. Parla. d. capite. 1. §. 13. numero. 43. sed quo ad futuras pensiones annuas nondum celsit solutionis dies, igitur lapsus decennij non potest impedire executionem pro futuris præstationibus argumento text. in. l. cæderediem. ff. de verbo significa. Quod si de contractu censuali non fuerit confectum publicum instrumentum, non enim requiritur ad eius substantiam secloræ extrauaganti constitutione. Pij Quinti de forma creandi census, & solutio a debitore denegetur, an remedia possessoria locum habeant, eximia & perdifficilis dubitatio est. *quod duo de sup. m. l.* Pro cuius explicatione fuscitanda est antiqua legistarum & canonistarum controuersia, an pro annuis præstationibus locum habeant remedia possessoria. In qua vnanimi consensu omnes videntur

tur constituisse, vt pro annuis præstationibus realibus competant remedia possessoria Angelus Arctinus in principio instit. de interdētis colum. penultima, & ultim. Ripa in l. rem quæ nobis numero. 16. ff. de adquir. posse. & in l. 1. numero. 3. ff. quorum bonorum, late Menochi. in tractatu de recuperan. possessio. remedio. 1. numero. 87. Iacobus Venentus in tractatu de annuo præstatione. q. 3. numero. 10. & 11. Petrus Salazar de usu, & consuetu. capite. 9. sed tota difficultas in eo posita est, an in præstationibus mere personalibus cōpetant possessoria remedia. in eaque variæ autorum dissentientium opiniones exstant. Canonistæ enim frequentissimo, & creberri-
mo voto in eam partem deflexere, vt constituerint in trepide dari possessoria remedia. Sic Innocentius Hostiensis, Abbas antiquus. Henric. Anton. Ancharranus, Cardin. Immola. in capit. quærelam de electione, Antoni. in capite peruenit de censu. Panormit. & Felin. in capite conquestus de foro competenti, & in capit. sicut de re iudicata. Dominicus in cap. nullus. 2. quæstio. 2. Præpositus in gloss. summæ. 3. quæst. 1. colum. 6. versi. ex his inferitur. Signoro de homo deis cons. 222. numero. 4. Aflic-
tus decis. 395. Gigas de pensio. q. 48. numero. 1. Aymon Craueta cons. 140. numero. 1. & hanc sententiam seruare vniuersam Galliam testa-

tur Petrus Rebuffus. 3. tom. ad cōstitutiones Gallicas titu. de causis benef. possessio. in præfatione numero. 2. & 3. plura refert Octauia. decisio. Pedemontana. 99. numero. 47. 48. 49. & 50. Iacobus Venentus. d. q. 3. Borgninus Caualcanus decisio. Fiuizanensi. 18. in additione numero. 13. & 14. pro qua sententia in primis facit textus in cap. sicut de re iudicata, vbipēsio quinque modiorum frumenti simpliciter, petebatur remedio possessorio non respectu alicuius rei, & licet Ripa in l. 2. numero. 3. ff. quorum bonorum, dixerit eum textum accipiendum esse in præstatione reali, & Vberti Zuchar in repetitio. legis ultimæ. C. de edicto Diui Adriani tollendo, numero. 311. & 312. sequatur hanc interpretationem Ripæ expendens verbum restitutionem positum in eo Pontificio responso, & alij officio iudicis actum in eius specie affirmant. Tamen diuina sunt omnes interpretationes istæ, vt animaduertit Iacobus Venentus. d. q. 3. numero. 11 & 12. Nec placet Menochij. d. remedio. 1. numero. 88. interpretatio altera existimantis in eo textu non fuisse intentatum remediū possessorium. Quoniam ex principio eiusdem decretalis apparet esse actum remedio possessorio, & præsertim ex integra decretali relata ab Antonio, August. 3. collectio. decreta. lib. secundo.

Cc tit. 18.

tit. 16. cap. 6. in hæc verba. *Sicut nobis vestris literis intimaſtis, cum causa qua inter. H. Subd.* & Huardum præbyterum sancti Clementis super quinque frumenti modijs vertebatur, qui dicebantur ipsi Henrico per annos singulos exsoluendi ex delegatione nostra vobis commissa fuisset, & partibus in vestra præsentia constitutis, idem Henrici restitutionem sibi fieri postulasset. Secundo facit tex. in cap. quærela de electione ibi petens pensionem sex decim denariorum Papiensium debitam Ecclesie sanctæ Agathæ. Pro eadem Ecclesia de Thermis sibi restitui de nouo subtractam, & ibi vos in eundem statum percipiendi huiusmodi de Ecclesia sancti Saluatoris de Thermis Ecclesiam vestram decernimus reducendam, & ad solutionem pensionis subtractæ condemnauimus præbiterum ante dictum salua quaestione proprietatis inter Ecclesias memoratas. Quem textum iuris Pontificij professores pro ea sententia esse apertissimum iudicarunt. Respondent tamen ad eum Casareius iuris interpretes, quod contra quærelam opus est querela quam solutionem esse parum modestam inquit Franciscus de Ripa in d. l. 2. ff. quorum bonorum numero. 3. Quocirca respondent aliqui, Pontificium responsum in d. c. quærelam esse accipiendum de obligatione siue præstatione reali, eo quia ille tex. loquitur de præstatio-

ne census debiti ab Ecclesia alteri Ecclesie, quam interpretationem amplexus est Ioan. Andreas in. c. peruenit de censibus. Improbant tamen Butrius, & Imola. in. d. ca. querela, quia Ecclesia dicitur persona inanimata representans animatam. l. mortuo. ff. de fideiuss. ac per consequens in eo tex. videtur magis actum de præstatione personalis, quam reali. Vnde Barto. & alij. Respondent ibi debitam fuisse pensionem pro aliqua re, puta pro domo, ideoque fuisse actum de iure reali, sicut agi potest contra Vasallum obligatum personaliter ratione feudi, & hanc responsionem sequitur Panor. in d. capi. peruenit. Quæ diuinare videtur, atque ex eodem textu reijci, quatenus docet pensionem illam Ecclesie sanctæ Agathæ debitam fuisse pro Ecclesia sancti Saluatoris de Thermis.

Tertio facit tex. in. l. nec ullam. s. ult. ff. de petitio. hæredit. vbi debitor hæreditarius, velut iurispossessor conuenitur hæreditatis petitione, & in. l. regulariter. ff. eod. titu. vbi iuris possessor, & rerum incorporalium conuenitur hæreditatis petitione. Si igitur apud debitorem requiritur possessio iuris propter quæ ad aliquid dandum vel præstandum astringitur. Ergo possessorio conueniri potest. Eorum tamen iurium difficultatem euadere conantur aliqui, ex eo quod hæreditatis petitio est mixta in rem, & personam
sicque